

16 vuotta täyttäneen vammaistuki

15.01.2019

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Hyvä hallinto	1
1.2 Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.2.1 Kokonaistilanteen hahmottaminen	1
1.2.2 Työkyvyn huomioiminen ratkaisutyössä	3
1.2.3 Työkykyasiakkaan palvelutarpeen selvittäminen	4
1.2.4 Työkykyarvioinnin muistiinpanot	4
1.3 Tavoite	5
1.4 Oikeus ja edellytykset	5
1.4.1 Ratkaisuun vaikuttavat tekijät	6
1.4.2 Toimintakyvyn heikentyminen	6
1.4.3 Haitta	7
1.4.4 Avuntarve	7
1.4.5 Ohjaus ja valvonta	9
1.4.6 Eryityskustannukset	9
1.4.6.1 Eryityskustannusten määrän arviointi	10
1.4.6.2 Huomioitavat kustannukset	11
1.4.7 Kv-säännökset	17
1.4.7.1 Asumisaikavaatimus	19
1.4.7.1.1 Ulkomaan yhteyslaitokset	20
1.4.7.2 Asetukset 883/2004 ja 987/2009 sekä 1408/71 ja 574/72	20
1.4.7.3 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus	22
1.4.7.4 Muutto Suomeen	22
1.4.7.5 Myöntäminen ja maksaminen ulkomaille	25
1.5 Suhde muihin etuuksiin	28
1.5.1 Kv-säännökset	33
1.6 Hakeminen	33
1.6.1 Liitteet	33
1.6.2 Vireilletulo	34
1.6.2.1 Lähettäjän vastuu	36
1.6.2.2 Asiakirjan siirto	36
1.6.3 Kuka voi hakea etuutta?	36
1.6.3.1 Henkilö itse	36
1.6.3.2 Edunvalvoja	37
1.6.3.3 Edunvalvontavaltuutettu	37
1.6.3.4 Asiamies eli valtuutettu	38
1.6.3.5 Lähiomainen tai muu henkilö	38
1.6.3.6 Kunta	39
1.6.3.7 Kuolinpesä	39
1.6.4 Hakuaika	39
1.6.5 Lisäselvitysten pyytäminen	39
1.6.6 Hakemuksen peruuttaminen	41

1.6.7 Kv-säännökset	41
1.6.7.1 Käsittelypaikka	42
1.7 Määrä	42
1.8 Määräytymisperusteet	42
1.8.1 Perusvammaistuki	42
1.8.2 Korotettu vammaistuki	43
1.8.3 Ylin vammaistuki	44
1.8.4 Kokonaisharkinta	45
1.8.5 Vammaistuki eläkkeen lepäämisen ajalta	45
1.8.6 Suojatut vammaistuet	47
1.8.6.1 Lainmuutoksessa 1.1.1989 suojatut invalidirahat	47
1.8.6.2 Estävä SOLITA-etuus	48
1.8.6.3 Lainmuutos 1.1.2008	48
1.8.6.4 Perhe-eläkemuuotos 1.1.2014 alkaen	49
1.8.6.5 Lainmuutos 1.6.2015	50
1.8.7 Kv-säännökset	53
1.9 Ratkaiseminen	54
1.9.1 Käsittelypaikka	54
1.9.1.1 Vammaistuen käsittelypaikka	56
1.9.2 Esteellisyydestä	57
1.9.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto	57
1.9.2.2 Esteellisyyden toteaminen	57
1.9.3 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen	58
1.9.4 Lisätutkimuksiin lähettäminen	58
1.9.5 Lisäselvitysten pyytäminen	59
1.9.5.1 Keneltä tai mistä lisäselvityksiä pyydetään	60
1.9.6 Kuuleminen	61
1.9.6.1 Milloin asiakasta on kuultava?	61
1.9.6.2 Miten kuullaan?	61
1.9.7 Myöntämisaika	61
1.9.8 Päätöksen antaminen	62
1.9.8.1 Vammaisetuuspäätöksen antaminen etuudensaajan kuollessa	63
1.9.8.2 Väliaikainen päätös	63
1.9.8.3 Päätöksensaajat	64
1.9.9 Kv-säännökset	67
1.10 Maksaminen	68
1.10.1 Maksuosoite	68
1.10.2 Maksunsaajat	69
1.10.2.1 Etuudensaaja	69
1.10.2.2 Edunvalvontavaltuutettu	69
1.10.2.3 Edunvalvoja	70
1.10.2.4 Kunta	71
1.10.2.4.1 Laitos- tai perhehoito	71
1.10.2.4.2 Elämäntapa, sairaus ja muut syyt	73
1.10.2.5 Kuolinpesä	74

1.10.3 Ulosotto	75
1.10.4 Maksaminen regressinä	75
1.10.4.1 Maksaminen kunnalle toimeentulotukilain nojalla	75
1.10.4.1.1 Toimenpiteet Kelassa	76
1.10.4.2 Maksaminen potilasvakuutuskeskukselle	76
1.10.4.2.1 Toimenpiteet vastuuyksikössä	77
1.10.4.3 Maksaminen hoitotuen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus)	78
1.10.5 Viivästyskorotus	78
1.10.5.1 Viivästysaika	79
1.10.5.1.1 Kolmen kuukauden sääntö	79
1.10.5.1.2 Yhden kuukauden sääntö	80
1.10.5.1.3 Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)	81
1.10.5.1.4 Etuudensaajasta johtuva maksueste (estekorotus)	81
1.10.5.2 Erityistilanteet	82
1.10.5.3 Korkoprosentti	83
1.10.5.4 Ei viivästyskorotusta	83
1.10.6 Ennakonpidätys	83
1.10.6.1 Etuusmaksujen peruutukset pankista	83
1.10.7 Etuusmaksujen palauttaminen kuoleman jälkeen	83
1.11 Ilmoitusvelvollisuus	84
1.12 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	84
1.13 Tarkistaminen	85
1.14 Keskeyttäminen	86
1.14.1 Laitoshoidon vaikutus vammaistukeeseen ennen 1.1.2010 lainmuutosta	86
1.14.1.1 Laitoshoidon vaikutus vammaistukeeseen ennen 1.1.2010 lainmuutosta	86
1.14.2 Vankilassaolo	88
1.14.3 Väliaikainen keskeyttäminen	88
1.15 Lakkauttaminen	89
1.15.1 Pyynnöstä lakkauttaminen	90
1.15.2 Seurannat lakkautustilanteissa	91
1.15.3 Kv-säännökset	92
1.15.3.1 Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin	93
1.15.3.2 Muutto Pohjoismaahan	95
1.15.3.3 Muutto muuhun kuin EU-/ETA-maahan tai Sveitsiin	95
1.16 Liikamaksu	96
1.16.1 Kuoleman jälkeinen liikamaksu vammaisetuuksissa	96
1.16.2 Takaisinperintä	96
1.16.3 Regressimenettely	96
1.16.4 Ennakkosuoritus	97
1.17 Muutoksenhaku	97

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Hyvä hallinto

Hallintolaissa säännellään hyvän hallinnon perusteet. Hallintolakia sovelletaan kaikkiin hallintoasioihin Kelassa. Näihin kuuluvat **etuusasiat**, sisäisen hallinnon asiat ja sidosryhmäyhteistyö.

Hallintolaki on yleislaki. **Jos erityislaissa, esimerkiksi etuuslaissa, jostain asiasta säädetään toisin, sovelletaan erityislakia.**

Hyvän hallinnon perusteista tarkemmin

- hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa
- etuusohjeen kohdissa hakeminen ja ratkaiseminen

1.2. Asiakkaan kokonaistilanne

Yleensä asiakkaan oikeutta vammaistukeen lähdetään selvittämään asiakkaan aloitteesta. Kuitenkin tarve vammaistukioikeuden tai tuen tason oikeellisuuden selvittämiseen voi tulla ajankohtaiseksi myös esim. asiakaspalvelun tai toisen etuuden käsittelyn yhteydessä.

On tärkeää, että asiakas saa hänelle kuuluvan etuuden oikea-aikaisesti ja oikean suuruisena. Jotta näin tapahtuisi, tarvitaan usein yhteistyötä myös muiden etuuksien asiantuntijoiden kanssa.

Kun osallistut vammaistuen ratkaisutyön asiantuntijana yhteistyöhön

- selvitä asiakkaasta Kelassa jo oleva tieto
- tarkastele kokonaistilannetta laaja-alaisesti
- arvioi lisätiedon tarve ja ole tarvittaessa yhteydessä asiakkaaseen
 - valmistaudu puheluun asiakkaalle siten, että voit puhelun aikana pyytää tarvittaessa lisätietoja myös muihin asiakkaalla vireillä oleviin etuuksiin
- huomioi mahdollinen oikeus / vaikutus muuhun etuuteen

Tiedonkulun varmistamiseksi kirjaa tarpeelliset tiedot työkykyarvioinnin muistiinpanoihin (T).

1.2.1. Kokonaistilanteen hahmottaminen

Kun käsittelet työikäisen asiakkaan vammaistukihakemusta, sinun tulee aina ensimmäiseksi kartoittaa asiakkaan kokonaistilanne. Asiakkaalla saattaa olla tarve myös muihin etuuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvään neuvontaan työkyvyn ylläpitämiseksi.

Hakemuksesta ja lääkärinlausunnosta saat tietoa siitä, minkälainen sairaus tai vamma aiheuttaa työ- ja toimintakykyyn rajoitteita. Kiinnitä huomiota sairauden tai vammaan lisäksi yksilö- ja ympäristötekijöihin, jotka voivat kuormittaa asiakasta hänen elämäntilanteessaan ja heikentää elämänhallintaa. Ne voivat olla vaikuttamassa työ- tai opiskelukykyyn tai sen ennusteeseen. Etsi myös seikkoja, jotka toimivat voimavaroina asiakkaan elämässä.

Hahmota asiakkaan kokonaistilanne:

- Tutustu asiakkaan tilanteeseen OIWAn koostenäytöllä.
 - Katso asiakkaan palvelutiedot (vihreä puhekupla)
 - Tarkista asiakkaan etuustiedot sekä vireillä olevat, että ratkaistut hakemukset, kiinnitä huomiota erityisesti:

Sairauspäiväraha

- suorituspäiviä on paljon tai asiakkaalla on jatkuvia lyhyitä sairauspäivärahajaksoja
- sairauspäiväraha on hylätty (selvitä syy)

Työkyvyttömyyseläke

- työkyvyttömyyseläke on hylätty (selvitä syy)
- työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä

Kuntoutus

- onko asiakkaalla myönnettyjä kuntoutuksia ja jos on, niin mitä ja milloin
- hylätyt kuntoutuspäätökset ja niiden syy

Työttömyyskorvaukset

- onko asiakkaalla työttömyyskorvaus pitkäaikaisesti maksussa
- onko asiakkaan työttömyyskorvaus hylätty (selvitä syy)

Toimeentulotuki

- onko asiakkaalla toimeentulotuen päätöksiä. Jos on, niin kuinka pitkäaikaisia.
- Onko asiakkaalla muutoksenhakuja vireillä tai paljon muutoksenhakuja etuushistoriassa
- Katso viimeisimmät yhteydenotot
- Lue työkykyarvioinnin muistiinpanot

Tee asiakkaan tämänhetkisestä tilanteesta itsellesi kokonaisnäkemys yllä kerrottujen tietojen sekä sinulla nyt käsiteltävänä olevan työn asiakirjojen perusteella. Kiinnitä huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Asiakkaalla on todettu uusi, pitkäaikainen sairaus jolla saattaa olla joko nyt tai tulevaisuudessa vaikutusta hänen työkykyynsä.
- Asiakkaalla on alkanut olla sairauspoissaoloja tai niiden määrä on lisääntynyt
- Asiakkaan sairauden tai vamman vaikutukset toimintakykyyn ovat lisääntyneet
- Asiakkaan sairauden hoidossa on jouduttu oleellisesti lisäämään lääkitystä / toimenpiteitä
- Asiakas on irtisanottu tai irtisanoutunut työstään tai kieltäytynyt työn vastaanottamisesta
- Asiakkaalla on useita asioita vireillä tai hän on saanut hylkääviä päätöksiä
- Asiakirjoista tms. tulee esille taloudellisen tilanteen ongelma

1.2.2. Työkyvyn huomioiminen ratkaisutyössä

Asiakkaan työ- ja toimintakyvyn tukemiseksi yhteistyö eri etuuksien välillä on tärkeää. Tämän vuoksi sinun tulisi vammaistukiratkaisua tehdessäsi tunnistaa tilanteet joissa asiakkaalla saattaisi olla oikeus esim. Kelan järjestämään kuntoutukseen. Asiakkaan työkykyasiassa voit tehdä yhteistyötä muiden etuuksien asiantuntijoiden kanssa piirissäsi sovitulla tavalla.

Ensimmäisen vammaistukihakemuksen käsittely:

- Tutustu hakemusasiakirjoihin ja selvitä onko sinulla asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.
 - Liitä työhön tarvittaessa muita asiakirjoja, esim. lääkärinlausuntoja
 - Jos tarvitset lisätietoja, pyydä tiedot ensisijaisesti puhelimitse, jolloin voit samalla keskustella asiakkaan tilanteesta ja mahdollisesta palvelutarpeesta vapaamuotoisemmin.
- Vammaistuen ratkaiseminen ensimmäistä kertaa edellyttää pääsääntöisesti asiantuntijalääkärin arvion pyytämistä haitan arvioimisen vuoksi.
 - Huomioi arviopyynnössä asiakkaan yksilöllinen kokonaistilanne ja pyydä asiantuntijalääkärin kannanotto myös kuntoutustarpeeseen, erityisesti silloin, kun asiakkaan sairaus tai vamma vaikuttaa hänen työkykyynsä ja / tai kokonaistilanteen arvioinnin perusteella asiakkaan elämänhallinnassa saattaa olla ongelmia.
 - jos asiakas on työtön, tulee huomioida hänen kykynsä tehdä ja ottaa vastaan koulutustaan / ammattiaan vastaavaa tai siihen verrattavaa työtä.
 - jos hakemuksen kohtaan 1 ei ole merkitty ammattia tai työllisyystilannetta, selvitä se muista asiakirjoista tai kysy asiaa puhelimitse asiakkaalta. Ammatin ja työllisyystilanteen selvittäminen on tärkeää kuntoutustarpeen arvioinnin kannalta.
 - lääkärinlausunnon mahdollinen maininta sairauspoissaoloista on tärkeää huomioida. Kelan etuustiedoissa näkyvät vain sellaiset poissaolot jotka ylittävät sairauspäivärahan omavastuu ajan, eli sairastumispäivän + 9 seuraavaa arkipäivää.
 - Käytä arviopyynnössä hyväksesi myös työkykymuistiinpanojen tietoja ja mainitse mahdolliset jo tehdyt tai vireillä olevat kuntoutustoimenpiteet sekä hylkäävät päätökset.
 - Vaikka asiakkaalla ei olisi sairauspäiväraajaksoja, voit kysyä asiantuntijalääkäriltä sairauden / vamman mahdollista vaikutusta asiakkaan työkykyyn ja tarvetta mahdollisille varhaisille toimenpiteille.
 - Keskustele tarvittaessa muun etuuden asiantuntijan kanssa jo ennen arviopyynnön laatimista, jotta voit tarvittaessa tehdä asiantuntijalääkärille ehdotuksen toimenpiteistä. Ota yhteyttä oman piirisi sairauspäivärahan / kuntoutuksen / eläkkeiden asiantuntijaan piirissäsi sovitun toimintamallin mukaisesti. Tarvittaessa keskustele asiakkaan tilanteesta samanaikaisesti useamman asiantuntijan kanssa.
- Kun asiantuntijalääkärin arvio saapuu ratkaise asiakkaan vammaistukihakemus ja tee muut tarvittavat jatkotoimenpiteet.
 - Ota tarvittaessa piirissäsi sovitulla tavalla yhteyttä muun etuuden käsittelijään keskustellaksesi asiakkaan jatkotoimenpiteistä. Kirjaa tilanne ja sovitut asiat työkykyarvioinnin muistiinpanoihin.

Jatko-/tarkistushakemus:

- Tutustu hakemusasiakirjoihin ja selvitä onko sinulla asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot.
 - Liitä työhön tarvittaessa muita asiakirjoja, esim. lääkärinlausuntoja
 - Jos tarvitset lisätietoja, pyydä tiedot ensisijaisesti puhelimitse, jolloin voit keskustella asiakkaan tilanteesta vapaamuotoisemmin ja myös tarvittaessa täydentää hakemuksen tietoja.
- Jos pyydät asiaan asiantuntijalääkärin arvion, toimi kuten ensimmäisen hakemuksen suhteen.

- Jos et pyydä asiantuntijalääkärin arviota, ota piirissäsi sovitulla tavalla yhteyttä muun etuuden asiantuntijaan, jos asiakkaan kokonaistilanteessa on tapahtunut aikaisempaan verraten sellainen muutos, jonka perusteella arvelet, että ko. etuuden tarve tulisi selvittää.
 - Huomaa, että muutokset sairauden / vamman tilanteessa tai hoidossa saattavat edellyttää asiantuntijalääkärin kannanoton pyytämistä.
 - Kirjaa tilanne ja keskustelussa sovitut asiat työkykyarvioinnin muistiinpanoihin.

1.2.3. Työkykyasiakkaan palvelutarpeen selvittäminen

Asiakkaan palvelutarpeen selvittämiseksi on usein välttämätöntä soittaa asiakkaalle. Soittaminen antaa asiakkaalle tunteen välittämisestä sekä siitä, että hänen asioitaan hoidetaan kokonaisuutena, ei vain yhden etuuden kannalta.

Jos asiakkaan kokonaistilanteen kartoittaminen ja / tai vammaiseturatkaisun tekeminen vaatii lisätietoja, huolehdi samalla palvelutarpeen selvittämisestä muiden etuuksien osalta.

- Valmistaudu puheluun kartoittamalla asiakkaan kokonaistilanne, kuten ennen etuuskäsittelyn aloittamista.
 - Mieti etukäteen, mitä tietoja sinun pitää puhelun aikana saada asiakkaalta (mahdollisesti myös muihin etuuksiin). Jos asiakkaan palvelutarvetta ei ole aiemmin kartoitettu tai häntä ei ole haastateltu jonkun etuusasian yhteydessä, pyydä myös kokonaistilanteen kartoittamiseen liittyviä tietoja joita ei vammaiseturashakemuksesta tai Kelassa olevista muista asiakirjoista / järjestelmästä tule esille. Voit kysyä esim. toimeentuloon liittyviä kysymyksiä, jos asiakirjojen perusteella katsot sen olevan tarpeellista.
 - Mieti myös se, mitä tietoja sinun tulee muistaa antaa asiakkaalle
- Ole tarvittaessa yhteydessä Kelan muun etuuden (esim. kuntoutus) asiantuntijaan jo ennen yhteydenottoa. Näin voit puhelun aikana tarvittaessa esim. kysellä asiakkaan motivaatiota mahdolliseen kuntoutukseen ja kertoa Kelan kuntoutusvaihtoehdoista.
- Ennen puhelua, aloita yhteydenoton kirjaaminen: Yhteydenoton kirjaaminen: Asiantuntijapalvelu > Syy Asiakkaan haastattelu > Lisätieto-kenttä (S/R)
- Pidä itsesi rentona, keskustele kuten ihminen ihmiselle, älä kuten virkailija asiakkaalle.

1.2.4. Työkykyarvioinnin muistiinpanot

Työkykyarvioinnin muistiinpanot -toiminto on keskeinen työväline työprosessissa. Tiedot ovat aikajärjestyksessä ja voit hyödyntää niitä arvioidessasi asiakkaan kokonaistilannetta. Kirjaa työkykyasiaan liittyvät johtopäätökset aina työkykykeskustelun jälkeen tai kun asiakkaan työkykyyn liittyviä asioita on mietitty moniammatillisesti. Kirjaa myös, kenen kanssa olet keskustellut moniammatillisesti.

Kun kirjoitat ensimmäistä kertaa Työkykyarvion muistiinpanoihin, kirjaa ainakin:

1. Elämäntilanne esim. ammatti, työ, työnkuva, työhistoria, työttömyys, koulutus, opiskelu
2. Sairaus ja sen vaikutus työ- ja toimintakykyyn
3. Hoito- ja kuntoutussuunnitelma, toteutunut hoito ja kuntoutus ja niiden tulokset
4. Moniammatillisesti ja/tai asiakkaan kanssa sovitut asiat
5. Johtopäätökset esim. Hyötykö asiakas kuntoutuksesta? Onko kuntoutus ajankohtainen? Voiko sairaus johtaa työkyvyttömyyteen?

Huolehdi jatkossa siitä, että tiedot ovat ajan tasalla ja täydennä tarpeen mukaan.

1.3. Tavoite

16 vuotta täyttäneen vammaistuen tavoitteena on tukea muiden kuin eläkkeellä olevien pitkäaikaisesti sairaiden tai vammaisten henkilöiden selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä toimintakyvyn ylläpitämistä, kotona asumista, kuntoutusta ja hoitoa.

Vammaistukea myönnetään sairaudesta tai vammasta aiheutuvan haitan, tarvittavan avun, palvelusten ja erityiskustannusten korvaamiseksi.

1.4. Oikeus ja edellytykset

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää 16 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka ei saa eläkettä saavan hoitotukeen oikeuttavaa eläkettä tai korvausta Suomesta tai ulkomailta. Katso Ratkaisutyö > Eläkettä saavan hoitotuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Eläkkeet ja korvaukset.

Vammaistuen myöntäminen edellyttää aina, että hakijan toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan. Kun toimintakyky on heikentynyt, ratkaisee haitan, avun tai ohjauksen ja valvonnan tarpeen taikka erityiskustannusten määrä sen, myönnetäänkö vammaistuki ja minkä suuruisena tuki myönnetään. Mahdollisuus tuen myöntämiseen kokonaisharkinnan eli eri tekijöiden yhteisvaikutuksen perusteella tulee aina arvioida.

Henkilölle, joka on jättänyt kansaneläkkeensä lepäämään, maksetaan ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Edellytyksenä on, että henkilö on saanut eläkettä saavan hoitotukea välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä. Vammaistukea voidaan maksaa vähintään kolmen kuukauden ja enintään kahden vuoden ajalta siitä lukien, kun eläke on jätetty lepäämään.

Ks. Ratkaisutyö > Työkyvyttömyyseläke > Eläkkeen lepäämään jättäminen.

Vammaistuen myöntäminen edellyttää, että henkilö katsotaan Suomessa asuvaksi eli häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia (soveltamisalakia). Toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä oleskelevalla henkilöllä voi olla oikeus vammaistukeen myös EU-asetuksen 883/04 perusteella (Asetuksen 1408/71 säännöksiä sovelletaan aikaan ennen 1.5.2010.). Asetuksen säännöksillä on vaikutusta myös arvioitaessa ulkomailta Suomeen muuttavan henkilön oikeutta vammaistukeen.

Ulkomailta muuttaneelle henkilölle 16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää pääsääntöisesti vasta sen jälkeen, kun hän on asunut Suomessa kolme vuotta. Asumisaikaan eli ”karenssiaikaan” luetaan aika, jolloin henkilöön on sovellettu asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia joko tosiasiallisen Suomessa asumisen perusteella tai muilla perusteilla esim. Suomesta lähetettynä työntekijänä työskentelyn perusteella. Asumisaikaa aikaa laskettaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon myös muun EU/ETA-maan tai Sveitsin lainsäädännön mukaisesti kertyneet sairausetuuksissa hyväksi luettavat kaudet. Edellytyksenä on, että hakija kuuluu asetuksen 883/2004, asetuksen 1408/71 tai Pohjoismaisen sopimuksen soveltamisalan piiriin.

Kolmen vuoden asumisaikaa ei myöskään edellytetä, jos hakijan sairaus on alkanut tai hänen vammansa syntynyt hänen asuessaan Suomessa ja etuus oikeus alkaa ennen kuin hakija täyttää 19 vuotta. EU/ETA-maassa tai Sveitsissä alkanut sairaus tai syntynyt vamma voidaan rinnastaa Suomessa syntyneeseen vammaan, jos hakija kuuluu asetuksen 883/2004, asetuksen 1408/71 tai Pohjoismaisen sopimuksen soveltamisalan piiriin.

Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset.

Lue lisää Suomessa asumisesta ja vakuuttamisesta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomeen muutto / Vakuuttaminen – Suomesta muutto.

(VTL 9 §, VTL 13 §, Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 7 §, 8 §)

1.4.1. Ratkaisuun vaikuttavat tekijät

Vammaistuen myöntämisen edellytyksenä on, että henkilöllä on sairaus, vika tai vamma, jonka seurauksena hänen toimintakykynsä on heikentynyt ja että hänelle lisäksi aiheutuu sairaudesta tai vammasta haittaa, avun tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta taikka jatkuvia erityiskustannuksia.

Vammaistukioikeuteen vaikuttavat osatekijät voidaan kuvata seuraavasti:

1.4.2. Toimintakyvyn heikentyminen

Vammaistuen myöntäminen edellyttää aina, että henkilön toimintakyky on sairauden tai vamman johdosta heikentynyt yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Vuoden määräaika arvioitaessa otetaan huomioon sekä tuleva että jo kulunut aika, jonka toimintakyky on ollut heikentynyt. Sairauden vaikeusasteen vaihdellessa yhtäjaksoisuus edellyttää yleensä, että oireettomia tai vähäoireisia jaksoja on enintään pari kuukautta vuodessa.

Toimintakyvyn heikentymisen alkamisajankohtaa arvioitaessa vertailukohtana voidaan pitää esimerkiksi omaa suoriutumista aikaisemmin tai vastaavanikäisten normaaliksi katsottavaa selviytymistä.

Toimintakyvyn heikentymisellä tarkoitetaan henkilön jokapäiväisessä elämässään tarvitsemien toimintojen vaikeutumista sairauden, vian tai vamman takia. Toimintakyvyn heikentyminen arvioidaan ottaen huomioon henkilön fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakyky. Toimintakyvyn voidaan katsoa heikentyneen, jos henkilöllä on sairauden, vian tai vamman vuoksi vaikeuksia

- huolehtia itsestään (esim. peseytyminen, pukeutuminen),
- suorittaa välttämättömiä kotitaloustöitä,
- asioida kodin ulkopuolella tai
- selvitä työssä käymisestä tai opiskelusta.

Toimintakyvyn heikentyminen saattaa näkyä esimerkiksi siten, että toiminta kestää normaalia kauemmin tai siihen liittyy turvallisuusriskejä. Se saattaa ilmentyä myös kommunikatioon, sosiaaliseen kanssakäymiseen tai kognitiivisten toimintojen suorittamiseen liittyvinä vaikeuksina. Henkilön toimintakyky voi olla heikentynyt, vaikka hänellä olisi avun tarvetta henkilökohtaisissa toiminnoissaan. Toimintakyvyn heikentyminen ei siten tarkoita samaa kuin avuntarve.

Henkilön toimintakyvyn ei yleensä voida katsoa heikentyneen, jos lääkehoidolla voidaan hänen kohdallaan saavuttaa normaaliksi katsottava toimintakyky. Kuitenkin vaikeaa psyykkistä sairautta sairastavan henkilön toimintakyvyn voidaan katsoa heikentyneen myös silloin, kun hän on kieltäytynyt lääkehoidosta sairaudentunnottomuuden takia.

1.4.3. Haitta

Haitalla tarkoitetaan lääketieteellisesti arvioitua haittaa. Haitan arvioinnilla on merkitystä arvioitaessa henkilön oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen sekä tuen tasoa. Vammaisetuksista annettuun lakiin ei sisälly haitan määritelmää. Laki vammaisetuksista (570/2007) kuitenkin määrittelee, että Kansaneläkelaitos voi antaa tarkempia ohjeita siitä, miten vammaistuessa tarkoitettu haitta arvioidaan yhdenmukaisella tavalla.

Haitan arvioinnissa otetaan huomioon rajoitukset, joita sairaudesta tai vammasta yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä ottaen huomioon sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste. Haittaa arvioitaessa otetaan huomioon ainoastaan sairauden, vamman ja toiminnanvajavuuden laatu, mutta ei yksilöllisiä olosuhteita (kuten ammattia, elin- tai asuinoloja tai muita yksilöllisiä olosuhteita). Huomioon otetaan kuitenkin apuvälineen (esim. tekonivelen tai proteesin) avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen.

Haittaluokitus

Haitan arvioinnissa otetaan soveltuvin osin huomioon, mitä valtioneuvoston asetuksessa (768/2015, valtioneuvoston asetus työtaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetusta haittaluokituksesta) on työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 85 §:n nojalla säädetty. Tapaturmavakuutusjärjestelmää varten vahvistettu haittaluokitus on tarkoitettu sairaudesta tai vammasta aiheutuvan pysyvän yleisen haitan määrittämistä varten. Haittaluokitusta voidaan käyttää suuntaa antavana ohjeena sairaudesta tai vammasta aiheutuvan lääketieteellisen yleisen haitan arvioinnissa vammaistuessa.

Haittaluokituksessa sairaudet ja vammat on jaettu yleisen haitan määrittämistä varten 20 haittaluokkaan haitan vaikeusasteen mukaan. Vammaistuessa haitta määritetään lähtökohtaisesti haittaluokituksen yleinen toiminnanvajaus -kohdan perusteella. Vaikka tarkempi arvio tehtäisiin sairausryhmäkohtaisen haittaluokan mukaisesti, haitan määrittelyyn tulee vastata myös yleisen toiminnanvajavuuden perusteella määritettyä haittaluokkaa.

Vammaistuessa

- olennaisella haitalla tarkoitetaan haittaa, joka vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen keskivaikeaa toiminnanvajausta
- huomattavalla haitalla tarkoitetaan haittaa, joka vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen vaikeaa toiminnanvajausta
- vaikeasti vammaisena pidetään henkilöä, jolla haitta vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen erittäin vaikeaa toiminnanvajausta.

1.4.4. Avuntarve

[Henkilökohtaiset toiminnot](#)

[Asiointi kodin ulkopuolella](#)

[Kotitaloustyöt](#)

[Apuvälineiden ja laitteiden
käytön huomiominen
avuntarpeen määrää arvioitaessa](#)

16 vuotta täyttäneen vammaistuen myöntäminen avuntarpeen perusteella edellyttää, että hakija tarvitsee vähintään viikoittain toisen henkilön apua henkilökohtaisissa toiminnoissa, kotitaloustöissä ja asiointissa kodin ulkopuolella. Tällöin henkilöllä on oikeus korotettuun vammaistukeen avuntarpeen perusteella. Ylin vammaistuki voidaan myöntää, jos henkilöllä on

avuntarvetta päivittäin useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa. Avuntarve työssäkäynnissä ja opiskelussa vastaa lähinnä avuntarvetta asiointissa.

Avuntarvetta ja sen määrää arvioitaessa on aina otettava huomioon sairauden laatu ja vaikeusaste, henkilön yksilölliset olosuhteet (esimerkiksi asumismuoto, asunnon varustetaso ja perhesuhteet) sekä paikalliset olosuhteet (esimerkiksi avun saatavuus).

Avuntarve pelkästään kotitaloustöissä tai asiointissa ei riitä vammaistuen saamiseen avuntarpeen perusteella. Avuntarpeen tulee aina ainakin jossain määrin kohdistua myös henkilökohtaisiin toimintoihin.

Henkilökohtaiset toiminnot

Henkilökohtaisilla toiminnoilla tarkoitetaan liikkumista, henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimista, sairaanhoidollisia toimenpiteitä, pukeutumista, ruokailua ja muita vastaavia toimintoja. Muuksi vastaavaksi toiminnoksi katsotaan esimerkiksi kommunikointi ja itsensä ilmaiseminen.

Sairaanhoidollisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi elintärkeästä lääkityksestä huolehtiminen, insuliinin pistäminen tai muun pistoshoidon toteuttaminen tai dialyysistä huolehtiminen.

Kotitaloustyöt

Kotitaloustöillä tarkoitetaan välttämättömiä kodinhoitoon liittyviä toimia kuten esim. siivousta, ruoan valmistusta ja vaatteiden puhtaanapitoa.

Asiointi kodin ulkopuolella

Asiointilla kodin ulkopuolella tarkoitetaan mm. kauppa- ja pankkiasioiden hoitamista, apteekissa asiointia ja lääkärissäkäyntejä. Avuntarpeen työssäkäynnissä ja opiskelussa voidaan katsoa vastaavan avuntarvetta asiointissa.

Apuvälineiden ja laitteiden käytön huomioiminen avuntarpeen määrää arvioitaessa

Arvioitaessa henkilön avuntarpeen kokonaismäärää tulee huomioida myös apuvälineiden ja tarvikkeiden käyttö. Asianmukaisilla apuvälineillä ja laitteilla voidaan usein merkittävästi vähentää toisen henkilön antaman avun tarvetta. Arvioitaessa vammaistuen myöntämisedellytysten täyttymistä, voidaan apuvälineiden tai laitteiden käyttö osittain rinnastaa toisen henkilön antamaan apuun.

Avuntarvetta voidaan katsoa olevan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Henkilön on sairautensa tai vammansa vuoksi välttämättömää käyttää liikkumisessa apuvälineenä rollaattoria tai pyörätuolia.
- Henkilön on elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi käytettävä sairaanhoidollisia laitteita tai välineitä ja hoitotoimenpiteet ovat aikaa vieviä. Avuntarvetta voidaan tällöin katsoa olevan, vaikka henkilö itse huolehtisi hoidon toteuttamisesta (esimerkiksi henkilöt, jotka tekevät itse dialyysin kotona).
- Henkilö joutuu käyttämään kommunikoinnissa tai itsensä ilmaisemisessa puhetta korvaavia kommunikaatiomuotoja kuten viittomakieltä, tulkkipalvelua, puhekonetta tai vastaavaa (esimerkiksi afaatikot, dysfaatikot ja kuurot).

Esim. elintärkeän dialyysihoidon toteuttaminen kotona kotihemodialyysinä päivittäin 2-3 tunnin ajan vastaa huomattavaa avuntarvetta ja voidaan katsoa oikeuttavan ylimpään vammaistukeen. Vastaavasti hoito dialyysiyksikössä tai sairaaladialyysi n. kolmesti viikossa 4-5 tuntia kerrallaan rinnastetaan vähintään viikoittaiseen avuntarpeeseen henkilökohtaisissa toiminnoissa, josta seuraa oikeus korotettuun vammaistukeen. Päivittäinen peritoneaalidialyysi kotona suoritettuna (nesteiden vaihto esim. 5x20min päivittäin) rinnastetaan huomattavaan avuntarpeeseen ja siten sellaisenaan oikeuttaa ylimpään tukeen.

Avuntarvetta voidaan katsoa olevan myös, jos apua ei ole saatavilla ja henkilön on pakko selviytyä muiden apuvälineiden tai oman sinnikkyytensä avulla.

Jos henkilön avuntarpeen katsotaan kokonaisuutena olevan aivan vähäistä, ei pelkkä apuvälineen (esim. rollaattorin) käyttö oikeuta vammaistukeen. Vammaistukioikeutta ja tuen määrää arvioitaessa tulee aina ottaa huomioon henkilön kokonaistilanne. Katso 16 vuotta täyttäneen vammaistuen määrätymisperusteet.

1.4.5. Ohjaus ja valvonta

Ohjauksella ja valvonnalla tarkoitetaan toisen henkilön opastusta, muistuttamista, patistelua ja silmälläpitoa henkilökohtaisissa toiminnoissa, välttämättömissä kotitaloustöissä ja asiointissa kodin ulkopuolella tai toisen henkilön jatkuvaa varuillaan oloa.

Ohjauksen ja valvonnan tarvetta on esimerkiksi se, että henkilöä joudutaan muistuttamaan, opastamaan tai patistelemaan peseytymiseen, pukeutumiseen, ruokailuun tai lääkkeiden ottoon ja kun arkielämän sujuminen muutoinkin edellyttää seurantaa. Esimerkiksi vaikeaa mielenterveyden häiriötä sairastavien ja muistihäiriöisten kohdalla voidaan ohjauksena ja valvontana pitää todellisuudentajun ja hoitomyöntyvyyden tukemista, lääkityksen varmistamista sekä mahdollisesta impulsiivisuudesta, itsetuhoisuudesta tai väkivaltaisuudesta aiheutuvaa valvonnan tarvetta.

Henkilöllä voi ainakin jossain määrin olla ohjauksen ja valvonnan tarvetta mikäli hän asuu esim. tuetussa asumisyksikössä tai hoivalaitoksessa. Tämän tyyppisissä palveluasumisenmuodoissa ohjaus ja valvonta saattavat sisältyä asumisen palveluihin ja normaaliin toimintaan, joka tulee huomioida arvioitaessa ohjauksen ja valvonnan tarvetta ja määrää. Ohjauksen ja valvonnan kokonaismäärä arvioidaan yksilöllisesti hakemuksen ja lääkärinlausunnon tietojen perusteella. Ohjauksen ja valvonnan tarpeen määrään (viikoittaista, päivittäistä vai yhtämittaista) vaikuttaa myös se, mihin toimintoihin sairaus tai vamma kohdistuu.

Omaisten kesken tai hoitohenkilökunnan kanssa sovitut erityisjärjestelyt tai erilaiset hälytys- ja puhelinjärjestelyt voidaan huomioida arvioitaessa ohjauksen ja valvonnan tarpeen määrää. Omaisten puhelimitse tai muulla tavalla suorittama etävalvonta ei kuitenkaan yksinään riitä hoitotuen myöntämiseksi ohjauksen ja valvonnan perusteella.

1.4.6. Erityiskustannukset

Erityiskustannusten yleiset edellytykset

Erityiskustannuksilla tarkoitetaan toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvia tarpeellisia, ylimääräisiä ja jatkuvia kustannuksia siltä osin kuin hakija vastaa niistä itse.

Kustannukset aiheutuvat toimintakykyä heikentävästä sairaudesta

Erityiskustannuksina voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, jotka liittyvät hakijan toimintakyvyn heikentymistä aiheuttavaan sairauteen tai vammaan.

Kustannukset ovat tarpeellisia

Erityiskustannuksina voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, joiden voidaan katsoa olevan tarpeellisia henkilön sairauden tai vamman hoitamiseksi, tavanomaisista arkipäiväisistä toimista selviytymiseksi tai toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Hankittujen palveluiden laajuuden tulee olla oikeassa suhteessa hakijan tarvitseman avun tai ohjauksen ja valvonnan määrään sekä hakijan toimintakykyyn.

Kustannukset ovat ylimääräisiä

Erityiskustannuksiksi voidaan huomioida vain sellaisia kustannuksia, jotka ovat ylimääräisiä terveelle henkilölle aiheutuviin tavanomaisiin kustannuksiin nähden. Arvio kustannusten ylimääräisyydestä tehdään yksilöllinen tilanne huomioiden. Ylimääräisinä ei yleensä voida pitää sellaisia tavanomaisia kustannuksia, joita henkilöllä on ollut jo ennen toimintakyvyn heikentymistäkin.

Kustannukset ovat jatkuvia

Erityiskustannusten jatkuvuudella tarkoitetaan yleensä sitä, että kustannuksia kertyy noin puolen vuoden ajalta. Sairaalahoitosta tai intervallihoidosta aiheutuvat kustannukset voidaan katsoa jatkuviksi myös, jos ne toistuvat vuosittain. Jatkuvuus on kuitenkin harkittava aina tapauskohtaisesti. Kertaluonteisia kustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina.

Hakija joutuu itse vastaamaan kustannuksista

Erityiskustannukset hyväksytään vain siltä osin kuin henkilö joutuu niistä itse vastaamaan. Näin ollen kustannuksia ei hyväksytä siltä osin kuin hakija saa niihin korvausta muun lain tai esimerkiksi vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella. Hakijan katsotaan itse vastaavan kustannuksista myös silloin, jos hakijan omainen avustaa kustannusten maksamisessa.

Hakija voi esimerkiksi saada tapaturma- tai liikennevakuutusjärjestelmästä korvauksia vammasta aiheutuneista sairaanhoitokustannuksista ja kohonneista kodinhoitoon kustannuksista tai hänelle voidaan maksaa vaatelisää tai opaskoiralisää. Hakijan itsensä maksettaviksi jääneet kustannukset selvitetään tarvittaessa hakijalta itseltään.

Henkilön katsotaan itse vastaavan kustannuksista myös silloin, kun hän saa toimeentulotukea sairauden aiheuttamiin jatkuviin kustannuksiin kuten esim. lääkkeisiin tai kodinhoitokustannuksiin. Jos toimeentulotukea annetaan sellaisiin palveluasumiseen liittyviin hoivakuluihin, jotka kunta laskuttaa asiakasmaksulain mukaisesti, ei toimeentulotuen osuutta kuitenkaan voida ottaa huomioon henkilön erityiskustannuksena.

Kun kunta antaa asiakkaalle palvelusetelin yksityisten sosiaali- ja/tai terveyspalveluiden käyttöön, voidaan asiakkaan katsoa itse vastaavan vain hänen palveluista maksamansa omavastuun verran. Nämä asiakkaan itsensä maksamat omavastuut voidaan yleensä ottaa huomioon erityiskustannuksina. Huomioon otettavien kustannusten määrä arvioidaan samoin perustein kuin yksityisten palveluiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

1.4.6.1. Erityiskustannusten määrän arviointi

Hyväksyttävien erityiskustannusten määrä arvioidaan hakemuksessa ja sen liitteissä esitettyjen tietojen pohjalta käyttäen hyväksi Kelan omia korvaustietoja (lääkekorvaukset, sairaanhoitokorvaukset). Hakijalta tulee tarvittaessa pyytää lisäselvitystä kustannuksista., Huomioitavien erityiskustannusten kokonaismäärä arvioidaan yleensä vuositasolla. Jos kaikki kustannukset jatkuvat 12 kuukauden ajan, huomioitavat kustannukset jaetaan 12:lla ja näin saadaan kuukausimäärä. Jos kustannusten kuukausimäärä nousee vähintään korotetun tuen määrään, voidaan perustuki korottaa kustannusten perusteella korotetuksi tueksi. Jos kustannukset eivät kestä vähintään vuoden aikaa, tulee laskenta tehdä jaksoissa.

Joidenkin kustannusten katsotaan kohdistuvan koko vuoden ajalle, ja kuukausimäärää laskettaessa ne jaetaan aina 12:lla. Tällaisia kustannuksia ovat esim. lääkekatto, terveydenhuollon maksukatto, vuosittain toistuva kuntoutusjakso ja muut vuositasolla toistuvat kustannukset.

Esim. Asiakkaan kotihoidon kustannukset ajalla 1.1.2016 -31.7.2016 ovat 201,50 euroa/kk. Tämän lisäksi hänellä on vuoden 2016 vuosiomavastuu (ent. lääkekatto) (610,37) täyttynyt. Koska

kustannuksissa on olennainen muutos 1.8.2016 alkaen (kotihoito lakkaa), tulee kustannukset laskea ajalle 1.1.2016.-31.7.2016.

Kotihoito $201,50e + (610,37/12) = 252,36e/kk$. Eli tässä tapauksessa asiakkaalle voidaan myöntää korotettu hoitotuki kustannusten perusteella ajalle 1.1.2016–31.7.2016.

Etuus voidaan myöntää erityiskustannusten perusteella vain, jos toimintakyvyn heikentymisestä aiheutuvien kustannusten voidaan arvioida nousevan vähintään korotetun tuen määrään kuukaudessa ja asiakkaalla olisi oikeus perustukeen. Kustannusten perusteella etuus voidaan myöntää vain niin pitkäksi aikaa kuin kustannukset tosiasiallisesti jatkuvat. Jos asiakkaan kustannuksissa tapahtuu ratkaisuun vaikuttava muutos, tulee etuus tarkistaa muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Kustannusten arviointi tulevalle ajalle, ks > Ratkaiseminen > Myöntämisaika.

Jos hakija asuu ulkomailla, tulee huomioida, että eri maiden sosiaaliturvajärjestelmät ja asiakasmaksut poikkeavat toisistaan.

1.4.6.2. Huomioitavat kustannukset

Huomioitavat erityiskustannukset arvioidaan aina tapauskohtaisesti hakijan yksilölliset olosuhteet huomioiden. Tästä johtuen joissakin tapauksissa voi olla perusteltua huomioida muitakin kuin alla mainittuja kustannuksia. Huomioiminen arvioidaan kohdassa Erityiskustannukset esitettyjen yleisten edellytysten pohjalta. Tarvittaessa voidaan pyytää kantaa myös Kelan asiantuntijalääkäriltä.

Myös ulkomailla syntyneitä kustannuksia voidaan huomioida hoitotuen erityiskustannuksiksi. Kustannusten hyväksyminen edellyttää, että niistä saadaan luotettava selvitys.

1. Kotipalvelusta, tukipalvelusta ja kotisairaanhoidosta aiheutuvat kustannukset

Kunnan tai yksityisen palveluntarjoajan kotipalveluista, tukipalveluista ja kotisairaanhoidosta perimät kustannukset voidaan huomioida erityiskustannuksina jos ne täyttävät erityiskustannuksien yleiset edellytykset.

Kunnalliset palvelut

Kunnallisen kotipalvelun sekä tukipalveluiden ja kotisairaanhoidon kustannukset huomioidaan yleensä sellaisinaan. Maksuista katsotaan vastaavan sen henkilön, jolle tehtyyn palvelu- ja hoitosuunnitelmaan annetut palvelut perustuvat. Hakijan tulee toimittaa Kelaan kopio palvelu- ja hoitosuunnitelmasta sekä palvelusta tehdystä maksupäätöksestä tai palvelusopimuksesta. Muukin selvitys käy, mikäli siitä ilmenee eritellysti palveluiden määrä ja niistä peritty hinta. Selvityksestä tulee käydä ilmi, mistä osuudesta kustannuksista hakija vastaa itse. Jos kunnan antama maksupäätös koskee molempia puolisoita, tulee kunnalta pyytää selvitys mikä osuus palveluista ja maksuista kohdistuu hakijaan.

Kunnallisen ateriapalvelun käyttämisestä aiheutuvia kustannuksia ei voida huomioida kokonaan erityiskustannuksina. Yleensä erityiskustannuksina voidaan huomioida vain asiakkaalta perityt ruoan kuljetusmaksut ja mahdolliset ilta- ja viikonloppulisät. Aterioiden (ruoka) osuutta ei hyväksytä erityiskustannuksena. Ateriapalveluista perittävät maksut vaihtelevat kunnittain. Kaikissa kunnissa asiakkaalta ei peritä kuljetusmaksuja tai erillisiä lisiä. Jos selvityksistä ei käy ilmi, mistä ateriapalvelumaksu koostuu, selvitä tarvittaessa maksun tarkempi koostumus asiakkaalta tai kunnalta.

Yksityiset palvelut

Yksityisen palveluntuottajan tai palkatun henkilön antamasta kotipalvelusta, tukipalveluista (avustamisesta henkilökohtaisissa toiminnoissa, kotitaloustöissä tai asioinnissa) tai

kotisairaanhoidosta perimien maksujen hyväksyttävyyttä erityiskustannuksena arvioidaan tapauskohtaisesti. Jos hankitut palvelut ovat jatkuvia ja ylimääräisiä sekä määrältään perusteltuja kyseisen henkilön sairauden ja toimintakyvyn heikentymisen vuoksi, kustannukset hyväksytään sellaisenaan. Jos palveluiden kustannukset voidaan huomioida, voidaan huomioida myös mahdolliset palveluntuottajan laskuttamat matkakustannukset asiakkaan kotiin.

Kotipalveluiden osalta on arvioitava, asuuko hakijan kanssa samassa taloudessa muita täysi-ikäisiä, joiden voidaan olettaa osallistuvan kodinhoitoon. Esimerkiksi siivouspalveluiden käytöstä aiheutuneet kustannukset voidaan yleensä jakaa puolisoitten kesken. Ateriapalvelun osalta tulee huomioida, että huomioida voidaan vain palvelusta perittäviä käyntikohtaisia maksuja, aika- ja/tai matkaperusteisia maksuja sekä mahdollisia ilta- tai viikonloppulisiä. Aterioiden (ruoka) osuutta ei hyväksytä erityiskustannuksena. Kustannuksista on toimitettava Kelaan luotettava selvitys.

Jos etuuden hakija tai saaja on palkannut ulkopuolisen henkilön avustamaan itseään, tämän tulee olla työsuhteessa hakijaan. Hakijan tulee esittää selvityksenä työsuhteesta (esim. todistus työeläkevakuutuksesta) sekä selvitys työsuhteen sisällöstä (esim. työsopimus). Lähiomaisen (esim. vanhempi, puoliso tai lapsi) tai muun samassa taloudessa asuvan henkilön palkkaamisesta aiheutuneita palkkakustannuksia ei hyväksytä (omaiselle maksettavista palkkioista ks. alla).

Palkkakustannuksia ei hyväksytä, jos hakijalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja esimerkiksi vammaispalvelulain nojalla. Jos henkilö saa työntekijän palkkaamiseen työ- ja elinkeinotoimiston myöntämää palkkatukea, voidaan hakijan itsensä maksettavaksi jäävä osuus palkasta huomioida erityiskustannuksena. Muita palkkaamisesta aiheutuvia kuluja kuin varsinaisia palkkakustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina. Tällaisia muita kustannuksia ovat mm. työnantajan sosiaaliturvamaksu, työttömyysvakuutusmaksu, työeläkemaksu ja tapaturmavakuutusmaksu.

Palveluseteli

Asiakas voi hankkia yksityisiä palveluja kunnan antamalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelillä. Palvelusetelin tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien valinnanvapautta ja mahdollisuuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Palvelusetelillä voi hankkia sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kunnan tai kuntayhtymän kuuluu järjestää asukkailleen. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto kunnan tai kuntayhtymän tuottamalle palvelulle.

Palvelusetelin saaminen edellyttää, että kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon edustaja arvioi henkilön palvelun tarpeen. Palveluseteli voi olla kaikille käyttäjille samansuuruinen tai tulosidonnainen, jolloin sen arvo riippuu asiakkaan tuloista. Jatkuvassa, säännöllisessä kotihoidossa käytetään tulosidonnaista palveluseteliä.

Palvelusetelin on katettava kustannukset kokonaan niissä palveluissa, jotka ovat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan asiakkaalle maksuttomia.

Kun asiakas hankkii yksityisiä palveluita ja maksaa palvelut kunnan antamalla palvelusetelillä, voidaan asiakkaan itsensä maksamat omavastuut yleensä ottaa huomioon erityiskustannuksina. Huomioon otettavien omavastuuosuuksien määrä arvioidaan samoin perustein kuin yksityisten palveluiden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

2. Palveluasumisen tai tuetun asumisen yhteydessä aiheutuvat hoito- ja hoivakustannukset

Palveluasumista järjestävät kunnat ja yksityiset tahot. Kunnan sosiaalitoimi arvioi, milloin asiakkaalle järjestetään palveluasuminen kunnan toimesta. Kunta voi järjestää palveluasumista itse tai ostaa palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta. Kunta päättää palveluasumisen asiakasmaksujen perusteet. Asiakkaalta perittävä maksu määräytyy yleensä hänen tulojensa mukaan.

Jos henkilö muuttaa yksityiseen palvelutaloon omasta aloitteestaan, vastaa hän lähtökohtaisesti asumispalveluun liittyvistä kustannuksista itse. Yksityinen palveluntuottaja voi tällöin hinnoitella antamansa palvelut haluamallaan tavalla.

Palveluasumista järjestävän toimintayksikön (esim. palvelutalo, ryhmäkoti, tuetun asumisen yksikkö, asumispalveluyksikkö) kuukausimaksuja ei voida huomioida kokonaan erityiskustannuksina. Erityiskustannuksina voidaan huomioida sairaudesta tai vammasta aiheutuvat tarpeelliset hoivakustannukset. Tällaisia kustannuksia voi syntyä henkilön saamasta avusta henkilökohtaisissa toiminnoissa, lääkityksestä huolehtimisessa tai kodinhoidossa. Asumisen ja ruuan osuutta ja yleisten tilojen käyttöön ja ylläpitoon liittyviä maksuja ei hyväksytä. Erityiskustannuksena ei hyväksytä myöskään kustannuksia sellaisista toimintayksiköiden tarjoamista hoidoista tai palveluista, joiden ei voida katsoa olevan tarpeellisia henkilön sairauden tai vamman hoitamiseksi, tavanomaisista arkipäiväisistä toimista selviytymiseksi tai toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Hakijan tulee toimittaa hakemuksensa liitteeksi kopio palvelutalon palvelu- ja hoitosuunnitelmasta tai palvelusopimuksesta. Mikäli suunnitelmassa tai sopimuksessa ei ole eritelty hakijan saaman hoivapalvelun hintaa ja sisältöä, tulee niistä toimittaa Kelaan muu yksityisen palveluntuottajan tai kunnan antama selvitys. Selvityksestä tulee käydä ilmi hoivamaksun suuruus sekä se, mistä palveluista maksu koostuu. Yksittäisten palvelujen hintoja ei välttämättä tarvitse eritellä, jos kaikkien palveluun liittyvien yksittäisten palvelujen voidaan katsoa olevan tarpeellisia. Jos hakijan asuinkunta on sitoutunut maksamaan palveluasumisesta aiheutuvia kustannuksia, pyydetään hakijaa toimittamaan myös kopio kunnan maksusitoumuksesta. Selvityksestä tulee myös käydä ilmi, mistä osuudesta hoivamaksua asiakas itse vastaa. Hakijan oman osuuden kustannuksista katsotaan kohdistuvan ensisijaisesti asumiseen ja ruokaan. Hoivamaksusta voidaan huomioida erityiskustannuksena vain se osa, josta hakija tosiasiallisesti itse vastaa.

Mikäli erittelyä ei saada eikä huomioitavien kustannusten määrää voida muun selvityksen perusteella luotettavasti arvioida, ei maksuja voida huomioida erityiskustannuksina. Huomioitavien palveluasumisesta aiheutuvien kustannusten suuruutta ei tule arvioida muilla perusteilla (esim. julkisen puolen maksujen avulla vaan summan tulee ilmetä asiakirjoista).

3. Laitoshoidosta ja sairaalahoidosta aiheutuvat kustannukset

Julkisesta sairaalahoidosta perittävät hoitopäivämaksut voidaan huomioida erityiskustannuksina edellyttäen, että ne ovat jatkuvia ja liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan. Hoitopäivämaksut voidaan katsoa jatkuviksi, jos

- sairaalajaksoja on useita ja jaksot ajoittuvat vähintään kuuden kuukauden ajanjaksolle
- sairaalajaksoja on säännöllisesti vuosittain
- Jos sairaalassaolojakso on yksittäinen tai se johtuu äkillisestä sairastumisesta, ei hoitopäivämaksuja huomioida erityiskustannuksina hoitotukea myönnettäessä. Kustannusten jatkuvuuden edellytyksestä johtuen hoitopäivämaksuja ei voida huomioida ennen kuin sairaudesta johtuvia sairaalahoitajaksoja on ollut toistuvasti. Hoitopäivämaksujen huomioiminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Kustannukset huomioidaan myös maksukaton ylittävältä osin.

Intervallihoidosta aiheutuvat tarpeelliset kustannukset voidaan huomioida erityiskustannuksena. Edellytyksenä on, että intervallihoidoa annetaan säännöllisesti vähintään puolen vuoden ajalla, taikka se toistuu vuosittain (esimerkiksi yksi jakso joka vuosi). Huomioiminen harkitaan aina tapauskohtaisesti. Julkisessa laitoksessa annetun intervallihoidon kustannukset huomioidaan myös maksukaton ylittävältä osin.

Jos intervallihoido on kunnan järjestämää, kustannukset huomioidaan sellaisenaan. (Asiakas maksaa asiakasmaksun kunnalle)

Jos asiakas on itse hakeutunut yksityiseen intervallihoitoon, ne hoidosta aiheutuvat kustannukset jotka täyttävät kustannusten yleiset edellytykset voidaan huomioida erityiskustannuksena. Kustannuksista tulee pyytää erittely.

Erityiskustannuksina ei oteta huomioon pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävää maksua.

Omaishoitolain mukaisen sopimuksen tehneen omaishoitajan vapaapäivistä aiheutuvia kustannuksia ei huomioida. Kustannuksia ei myöskään huomioida niistä vapaapäivistä, jotka aiheutuvat, kun omaistaan tai läheistään hoitavalle henkilölle myönnetään sosiaalihuoltolain perusteella vapaapäiviä.

4. Lääkärin tai hammaslääkärin antamasta tai määräämästä hoidosta aiheutuvat kustannukset

Lääkärinpalkkiosta, tutkimuksesta ja hoidosta aiheutuvista kustannuksista sekä toistuvista sairaalamaksuista (julkisesta lyhytaikaisesta sairaalahoidosta perittävät hoitopäivämaksut) voidaan erityiskustannuksina huomioida ne, jotka liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan ja joista hakija itse vastaa. Erityiskustannuksiksi ei lueta tavanomaisiksi katsottavia terveydenhoitokuluja (esimerkiksi näöntarkastuksista aiheutuvat kulut) taikka äkillisten sairauksien aiheuttamia tilapäisiä kustannuksia.

(VTL 570/2007 10 §, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992 7 c §).

Julkisen terveydenhuollon palvelut

Julkisesta terveydenhuollosta aiheutuvia kustannuksia arvioitaessa tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuinen asiakasmaksukatto, joka on 683 euroa vuonna 2019 (683,00e vuonna 2018). Maksukatossa otetaan huomioon maksut terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalveluista, fysioterapiasta, sarjahoidoista, poliklinikkakäynneistä, päiväkirurgisesta hoidosta, yö- ja päivähoidosta, kuntoutushoidosta sekä lyhytaikaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon laitoshoidosta.

Maksukaton täytyttyä sen piiriin kuuluvat palvelut ovat asiakkaalle pääsääntöisesti maksuttomia kalenterivuoden loppuun. Lyhytaikaisesta laitoshoidosta peritään enintään 22,50 euron hoitopäivämaksu (22,50e v.2018).

Sarjahoidosta voidaan periä maksu enintään 45 käynnistä kalenterivuodessa. Sarjahoitoa ovat mm. jatkuva dialyysihoito, säde- tai sytostaattihoido ja lääkinällinen kuntoutus. Sarjahoito maksaa enintään 11,40 euroa (11,40e v.2018) hoitokerralta ja kerryttää vuotuista asiakasmaksukattoa

Tietoa asiakasmaksukatosta ja muista julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista löytyy sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta www.stm.fi.

Yksityisten terveystalveluiden käyttö

Yksityislääkärillä käynneistä aiheutuvia kustannuksia voidaan huomioida, jos kustannukset ovat jatkuvia, tarpeellisia ja ne liittyvät toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan. Erityiskustannuksena hyväksytään henkilön itsensä maksettavaksi jäänyt osuus kustannuksista. Toimistomaksujen osuutta kustannuksista ei hyväksytä. Jatkuvuuden edellytyksen täyttymistä arvioitaessa huomioidaan myös julkisten terveystalveluiden käyttö. Yksittäisten yksityislääkärillä käyntien kustannuksia voidaan huomioida, jos lääkärikulujen voidaan kokonaisuutena katsoa olevan jatkuvia (vähintään 4 / vuosi). Julkisten lääkäripalveluiden käyttö ei ole edellytyksenä yksityislääkärillä käynneistä aiheutuvien kustannusten hyväksymiseksi jos jatkuvuuden edellytys muuten täyttyy. Jos yksityislääkärillä käynti ei liity toimintakykyä heikentävään sairauteen tai vammaan, ei kustannuksia hyväksytä lainkaan.

Hammaslääkärikustannukset voidaan hyväksyä, kun ne aiheutuvat toimintakykyä heikentävästä sairaudesta ja ovat sairauden hoidon vuoksi tarpeellisia. Kustannusten tulee olla myös

jatkuvia ja ne huomioidaan vain siltä osin kuin ne ylittävät normaalit terveen henkilön hammaslääkärikustannukset.

Sairausvakuutuslain perusteella maksetut korvaukset yksityisten sairaanhoitopalvelujen käytöstä aiheutuneista kustannuksista ovat kyseltävissä CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

5. Lääkärin määräämästä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset

Terapiat ja erilaiset liikuntamuodot

Terapiassa (esimerkiksi fysioterapia, psykoterapia) käynneistä henkilön itsensä maksettavaksi jäävät omavastuuosuudet voidaan huomioida erityiskustannuksina, jos terapian voidaan katsoa olevan tarpeellista toimintakyvyn heikentymistä aiheuttavan sairauden tai vamman vuoksi ja kustannusten jatkuvuuden edellytys täyttyy eli terapia jatkuu vähintään 6 kuukautta. Terapioiden tulee olla hyvän hoitokäytännön mukaisia. Kunnan järjestämä fysioterapia, ks. myös edellä maksukatto > Julkisen terveydenhuollon palvelut.

Sairausvakuutuslain perusteella maksetut korvaukset yksityisen palveluntuottajan antamista hoidoista ja terapiosta (esim. fysioterapia) ovat kyseltävissä CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

Liikunnan harrastamisesta aiheutuvia kustannuksia ei hyväksytä erityiskustannuksina. Kustannuksia voidaan huomioida vain, jos kyse on sairauden vuoksi tarpeellisesta ja lääkärin määräämästä omatoimisesta kuntoutuksesta (esim. itsenäinen kuntosaliharjoittelu) joka voidaan katsoa lääketieteellisesti perustelluksi. Tällöin kuntoutukselle on myös asetettu tavoitteet, ja se toteutetaan fysioterapeutin tms. valvonnassa tai ohjeiden mukaisesti.

Päivätoiminnan kustannuksia voidaan huomioida, jos toiminta perustuu lääkärin terveydenhuollossa laatimaan kuntoutussuunnitelmaan ja sillä on kuntoutukselliset tavoitteet. Lisäksi edellytetään, että toiminnassa on läsnä terveydenhuollon ammattihenkilö. Tällöin kustannuksena voidaan huomioida koko vuorokausimaksu.

6. Hoitoon tai kuntoutukseen liittyvät matkakustannukset

Sairaanhoito ja kuntoutus

Sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvistä matkoista voidaan erityiskustannuksina huomioida sairausvakuutuslain mukaiset omavastuut. Erityiskustannuksina ei voida huomioida enempää kuin sairausvakuutuslain mukainen vuotuinen matkakatto, joka on 300 euroa vuonna 2019 ja 2018. Jos asiakas esittää matkakustannuksina sairausvakuutuslain mukaisia matkoja jotka eivät kerrytä matkakattoa, voidaan näistä matkoista huomioida kustannuksina 25 euroa / suunta. Tällöinkin kustannuksia hyväksytään muiden matkakustannusten kanssa yhteensä enintään vuotuisen matkakaton verran. Kustannuksia voidaan huomioida myös, kun hakijalla on ollut sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyviä matkoja, mutta hän ei ole hakenut niihin sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia. Kustannuksia voidaan kuitenkin tällöinkin huomioida enintään vuotuisen matkakaton verran.

Sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvistä matkoista sekä tietoja matkakatosta voit tarkistaa CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Sairaanhoitokorvaukset.

7. Lääkärin, hammaslääkärin tai lääkkeen määräämisestä annetuissa säännöksissä tarkoitetun terveydenhuollon ammattihenkilön määräämistä lääkkeistä aiheutuvat kustannukset.

Erityiskustannuksina voidaan huomioida toimintakykyä heikentävän sairauden, vian tai vamman hoitoon käytettävistä lääkkeistä maksettava sairausvakuutuslain mukainen

- alkuomavastuu 50 euroa v. 2019 ja 2018
 - Alkuomavastuun soveltaminen alkaa vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta eli alkuomavastuu ei koske alle 18-vuotiaita.
- vuosiomavastuu 572,00 euroa vuonna 2019 (605,13 euroa vuonna 2018,)
 - Huom! Alkuomavastuu kerryttää vuosiomavastuuta. Näin ollen, jos alkuomavastuu ylittyy, erityiskustannuksena huomioidaan suoraan vain vuosiomavastuukertymä.

lääkekohtainen omavastuu (peritään kerran kolmessa kuukaudessa)

- ylemmässä erityiskorvausluokassa 4,5 euroa
- lisäkorvattavissa lääkkeissä 2,5 euroa
- poikkeava lääkekohtainen omavastuu jokaiselta alkavalta hoitoviikolta (1/12-osa lääkekohtaisesta omavastuusta)
- ylemmän erityiskorvausluokan lääkekohtainen omavastuu 0,38 euroa
- lisäkorvauksen eli vuosiomavastuun ylityksen jälkeinen lääkekohtainen omavastuu 0,21 euroa

Sairausvakuutuslain mukaan korvattavista lääkkeistä henkilön itse maksamat omavastuuosuudet kerryttävät vuotuista omavastuuosuutta (ent. lääkekatto, nyk. vuosiomavastuu), joka on 572,00 euroa vuonna 2019. Vuosiomavastuuta kerryttää myös alkuomavastuu. Lääkkeiden omavastuuosuuksia voidaan huomioida erityiskustannuksena vuositasolla enintään lääkekaton vuosiomavastuun verran. Vuosiomavastuun lisäksi voidaan huomioida lääkekohtaisia ja poikkeavia lääkekohtaisia omavastuita.

Vaikka lääkekatto täytyisi jo alkuvuonna, voidaan lääkekustannukset huomioida kattoon asti, jos lääkkeiden käytön voidaan arvioida jatkuvan vähintään puoli vuotta. Lääkkeiden käytön jatkuvuutta tulee arvioida kokonaisuutena eikä kaikkien yksittäisten valmisteiden käytön siten edellytetä jatkuvan puolta vuotta.

Sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan yleensä enintään valmisteen viitehinnasta. Kun henkilö ostaa lääkettä, jonka hinta on viitehintaa korkeampi, hän maksaa myyntihinnan ja viitehinnan erotuksen kokonaan itse. Sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan tällöin viitehinnasta (Korvauksen ja lääkekohtaisen omavastuun peruste), eikä viitehinnan ylitys kerrytä vuotuista lääkekattoa. Erityiskustannuksina voidaan kuitenkin tällöinkin huomioida vain sairausvakuutuslain mukaiset omavastuuosuudet.

Lääkäri on kuitenkin voinut katsoa tietyn valmisteen hoidollisin tai lääketieteellisin perustein henkilölle tarpeelliseksi ja siksi kieltänyt lääkevaihdon. Tällöin sairausvakuutuslain mukainen korvaus maksetaan myyntihinnasta, vaikka se olisi viitehintaa korkeampi ja valmisteesta peritty hinta kokonaisuudessaan kerryttää vuotuista lääkekattoa.

Voit katsoa henkilön alkuomavastuukertymää ja vuosiomavastuukertymää (lääkekatto) Lääkkeiden kattokorvaukset –käsittelyjärjestelmästä > Vakuutetun kattotietojen kyselyllä. Henkilölle myönnetyt lääkkeiden korvausoikeudet löytyvät Erityiskorvattavat lääkeoikeudet –käsittelyjärjestelmästä > Erityiskorvausoikeudet kyselyllä. Tarkempaa tietoa lääkevalmisteiden korvattavuudesta ja korvaamisesta löydät Ratkaisutyö –sivustolta lääkekorvausten yhteydestä kohdasta [lääkehaku](#). Huomaa, että omavastuukertymät näkyvät Kelassa lääkeostoja seuraavana arkipäivänä

Erityiskustannuksina voidaan huomioida myös

- Kustannukset sairausvakuutuslain mukaisen korvattavuuden ulkopuolelle kokonaan jäävistä lääkkeistä, jos lääkkeet ovat lääkärin määräämiä ja niiden käyttö kyseisen sairauden hoidossa on Kelan asiantuntijalääkärin arvion mukaan tarpeellista. Hyväksyminen edellyttää myös, että lääkkeiden käyttö on jatkuvaa. Tarvittaessa hakijalta tulee pyytää erillinen selvitys ostoista.
- Ns. käsikauppalääkkeiden kustannuksia kohtuullisessa määrin, jos käyttöä voidaan hakijan sairauden laatu huomioon ottaen pitää perusteltuna. Hyväksyttävä määrä arvioidaan tapauskohtaisesti asiantuntijalääkärin arvion perusteella.

- Ulkomailta ostettujen lääkkeiden kustannuksia kohtuullisessa määrin noudattaen vastaavia periaatteita kuin Suomesta ostettavien lääkkeiden hyväksyttävyyttä arvioitaessa. Huomaa, että ulkomaiset lääkeostot eivät näy Kelan tiedostoissa.
- Vitamiineista ja hivenaineista aiheutuvia kustannuksia, kun henkilöllä on sairaus, johon liittyy esimerkiksi ravintoaineiden imeytymishäiriö ja vitamiinien ja hivenaineiden käyttö on Kelan asiantuntijalääkärin arvion mukaan tarpeellista. Osa valmisteista on sairausvakuutuslain mukaan korvattavia, jolloin myös nämä ostot kerryttävät lääkekattoa.
- Apteekkien annosjakelumaksusta se osuus, jonka henkilö tosiasiallisesti itse maksaa. Annosjakelumaksun hyväksyminen edellyttää, että annosjakelua voidaan pitää lääketieteellisesti perusteltuna. Jos lääkkeenjako sisältyy kotipalvelun palvelusopimukseen, ei apteekin annosjakelukustannuksia voida huomioida.
- Tietyt lääkkeet tai vitamiinit voidaan huomioida, jos ne on määrätty vaikean sairauden hoitoon ja valmistetta käytetään tässä hoidossa korvaamaan tai täydentämään ruokavaliota. Lisäksi lääkkeen tai vitamiinin käytön tulisi olla asiantuntijalääkärin arvion mukaan asianmukaisen ja vakiintuneen hoitokäytännön mukaista.

Kustannuksia, joita ei huomioida

Erityiskustannuksina ei yleensä hyväksytä esimerkiksi seuraavia kustannuksia:

- apuvälineiden hankkimiseen ja käyttämiseen liittyvät kustannukset.
- luontaistuotteiden ja homeopaattisten valmisteiden käytöstä aiheutuvat kustannukset
- kunnan järjestämien kuljetuspalveluiden omavastuuosuudet
- ulkomaanmatkojen ja lomamatkojen kustannukset
- puutarhanhoitoon, pihatöihin ja remontteihin liittyvät kustannukset
- harrastusluonteisesta toiminnasta perittävät maksut
- auton hankinta- ja ylläpitokustannukset
- ansionmenetykset (esim. sairauden tai lapsen hoitamisen vuoksi saamatta jäänyt palkka tai sijaisen palkkakulut)
- edunvalvojan palkkio
- palkatulle hoitajalle tai henkilökohtaiselle avustajalle maksettu matkakorvaus
- vammaispalvelulain nojalla myönnetyn henkilökohtaisen avustajan palkka
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 7 c §:ssä tarkoitettua pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävää maksua.
- perhehoidon kustannukset
- Omaiselle tai muulle läheiselle tai tuttavalle maksettavat palkkiot
- päivätoimintamaksut kun kyseessä ei ole lääkärin määräämä kuntoutus
- muut kuin lääkärin määräämään hoitoon ja kuntoutukseen liittyvät matkakustannukset
- hoitotarvikkeet ja välineet
- omaishoitolain mukaisen sopimuksen tehneen omaishoitajan vapaapäivistä aiheutuvat kustannukset
- sosiaalihuoltolain mukaisesti myönnettyistä omaistaan tai läheistään hoitavan henkilön vapaapäivistä aiheutuvat kustannukset
- hygieniaan liittyvät kustannukset
- erityisvaatteet ja ylimääräiset vaatekulut
- erityisruokavalio
- turvapuhelimen hankkimiseen ja käyttöön liittyvät maksut

1.4.7. Kv-säännökset

Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (soveltamisalain) mukaan ratkaistaan, milloin henkilöön sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, toisin

sanoen milloin henkilöllä voi olla oikeus asumiseen perustuviin sosiaaliturvaetuuksiin, jos hän täyttää muut etuuden saamisen edellytykset.

Soveltamisalain 1 §:ssä on säädetty, minkä lain mukaista sosiaaliturvalainsäädäntöä henkilöön sovelletaan. Etuuslait on jaoteltu kahteen ryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvia etuuslakeja sovelletaan kaikkiin henkilöihin, joihin sovelletaan soveltamisalalakeja. Tällöin kyseessä voi olla myös ulkomailla oleskeleva vakuutettu henkilö. Toiseen ryhmään kuuluvien etuuslakien soveltaminen sen sijaan edellyttää Suomessa asumista sellaisena kuin se on soveltamisalain 3, 3 a ja 4 §:ssä määritelty.

Soveltamisalain muutos (1196/2013) 1.1.2014

Vammaisetuudet ovat kuuluneet ennen 1.1.2014 soveltamisalain muutosta toiseen ryhmään ja niitä on voitu myöntää vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) perusteella vain Suomessa vakinaisesti asuville henkilöille eli soveltamisalain 3 ja 3 a §:n perusteella vakuutetuille tai tilapäisesti ulkomailla asuville henkilöille eli soveltamisalain 4 §:n perusteella vakuutetuille.

Soveltamisalalakeja muutettiin 1.1.2014 alkaen niin, että vammaisetuudet siirrettiin ensimmäiseen ryhmään. Tämän vuoksi 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan 1.1.2014 alkaen myöntää henkilöille, joihin sovelletaan soveltamisalalakeja muunkin kuin tosiasialisen asumisen eli soveltamisalain 3 ja 3 a ja 4 §:n perusteella.

Kansallinen lainsäädäntö

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää henkilölle, joka katsotaan Suomessa asuvaksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (soveltamisalalaki) mukaisesti. Suomessa asuvaksi katsotaan täällä vakinaisesti asuva henkilö, jonka asunto ja koti ovat täällä ja joka jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä (soveltamisalalaki 3, 3 a §). Myös ulkomailla tilapäisesti enintään vuoden ajan oleskelevan henkilön katsotaan asuvan Suomessa (soveltamisalalaki 4 §). Lisäksi työntekijälle ja yrittäjälle (yrittäjälle vain EU-tilanteissa) voidaan myöntää vammaistuki, jos hän on vakuutettu Suomessa soveltamisalain 3 b §:n perusteella.

1.1.2014 alkaen ulkomailla asuvalla henkilöllä voi olla oikeus vammaistukeen myös soveltamisalain

5 §:n (lähetetty henkilöstö, lähetystyöntekijä, kehitysyhteistyöntekijä)

6 §:n (merimiehet)

7 §:n (lähetetty työntekijä ja päätoiminen opiskelija tai tutkija taikka apurahan saaja) tai

8 §:n (perheenjäsen)

perusteella.

Kansallisen lainsäädännön perusteella vammaistuki voidaan käytännössä myöntää kaikissa niissä tilanteissa, joissa henkilöllä on EY-asetusten perusteella oikeus rahaetuuksiin Suomesta. Tämän lisäksi vammaistuki voidaan myöntää myös muihin kuin EU-lainsäädäntöä soveltaviin maihin. Edellytyksenä on, että vammaistuen hakijaan tai saajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Suomessa asumisesta voit lukea lisää [Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomeen muutto / Vakuuttaminen – Suomesta muutto](#).

EY-asetus 883/2004 ja 1408/71

16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan myöntää ja maksaa ulkomailla asuvalle henkilölle myös EY:n sosiaaliturva-asetusten perusteella. Säännöksillä on vaikutusta myös arvioitaessa ulkomailta Suomeen muuttavan henkilön oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen.

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei yleensä tuo oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta, vaan 16 vuotta täyttäneen vammaistuen myöntäminen edellyttää aina henkilön olevan soveltamisalain perusteella henkilökohtaisesti vakuutettu Suomessa.

Esimerkki

Suomalainen henkilö työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa Ranskassa. Hänet on vakuutettu soveltamisalain 5 §:n perusteella. Työntekijä avioituu Ranskassa. Puoliso olisi sairautensa perusteella oikeutettu 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta. Puolisoa ei voida vakuuttaa Suomessa työntekijän perheenjäsenenä. Oikeutta vammaistukeen ei synny pelkän perheenjäsenyyden perusteella.

Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetukset 883/2004 ja 1408/71.

1.4.7.1. Asumisaikavaatimus

Vammaistuen saaminen edellyttää pääsääntöisesti, että henkilö on asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään. Asumisen ei tarvitse olla ollut yhdenjaksoista.

Suomen asumiskausina hyväksytään ne vakuutusjaksot, jotka henkilö on tosiasiallisesti asunut Suomessa (Sovala 3, 3a ja 4 §) tai jolloin hän on ollut muutoin vakuutettu soveltamisalain perusteella (3 b §: työntekijä tai yrittäjä, 5 §: lähetetty henkilöstö, lähetystyöntekijä, kehitysyhteistyöntekijä, 6 §: merimiehet, 7 §: lähetetty työntekijä ja päätoiminen opiskelija tai tutkija taikka apurahan saaja tai 8 §: perheenjäsen).

Kolmen vuoden asumisaikaa laskettaessa voidaan ottaa huomioon myös muun EU/ETA-maan tai Sveitsin lainsäädännön mukaisesti kertyneet sairausetuuksissa hyväksi luettavat kaudet. Edellytyksenä on, että vammaistuensaaja kuuluu asetuksen 883/2004, asetuksen 1408/71 tai Pohjoismaisen sopimuksen soveltamisalan piiriin.

Käsittelijän tulee tarvittaessa kysyä toisen EU/ETA-maan tai Sveitsin toimivaltaiselta laitokselta vakuutuskaudet tarvittaessa lomakkeella E 104. Kaudet otetaan huomioon sellaisina kuin lähtömaa ne ilmoittaa lomakkeella E104.

Vakuutuskausien yhteen laskemisessa voit tarvittaessa käyttää apuna APLA-laskentatapahtumaa (Eläkkeen laskennat/Vakuutusajat) ks. Tekniset ohjeet > RAKE-ohjeet > Laskentatapahtumat > Vakuutusajat ELAJ.

Esimerkki

Suomeen muuttanut Algerian kansalainen työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa. Asiakirjoista käy ilmi, että hän on muuttanut Suomeen Saksasta. Kelan sosiaaliturvan soveltamisesta antaman päätöksen mukaan henkilöön sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä 15.6.2013 lukien. Henkilö hakee Suomesta 16 vuotta täyttäneen vammaistukea.

Kela selvittää asumisaikavaatimuksen täyttymisen. Vammaistukihakemuksessaan ja U-liitteessä henkilö ilmoittaa työskennelleensä Saksassa. Kela lähettää Saksan yhteyslaitokseen lomakkeen E104 sairausvakuutuskausien tiedustelemiseksi.

Saksa vahvistaa vammaistuen hakijalle vakuutuskausia yhteenlaskettuna neljä vuotta. Kolmen vuoden asumisaikaa laskettaessa huomioidaan Saksan ilmoittamat kaudet. Jos vammaistuen muut myöntämisedellytykset täyttyvät, Kela voi myöntää 16 vuotta täyttäneen vammaistuen aikaisintaan siitä lukien, kun henkilöön on sovellettu Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä. Etuudenhakijalla on oikeus vammaistukeen 1.7.2013 lukien, mikäli vammaistuen muut myöntämisedellytykset täyttyvät.

Ei asumisaikavaatimusta

Kolmen vuoden asumisaikaa ei edellytetä, jos hakijan sairaus on alkanut tai hänen vammansa syntynyt hänen asuessaan Suomessa ja etuusosoikeus alkaa ennen kuin hakija täyttää 19 vuotta.

EU/ETA-maassa tai Sveitsissä alkanut sairaus tai syntynyt vamma voidaan rinnastaa Suomessa syntyneeseen vammaan, jos hakija kuuluu asetuksen 883/2004, asetuksen 1408/71 tai Pohjoismaisen sopimuksen soveltamisalan piiriin.

Vammaistukeen on oikeus ilman asumisaika-vaatimuksen täyttymistä myös henkilöllä, joka on saanut 16 vuotta täyttäessään alle 16-vuotiaan vammaistukea.

1.4.7.1.1. Ulkomaan yhteyslaitokset

EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden yhteyslaitokset sekä muut toimivaltaiset laitokset, jotka ovat määritellyt asetuksessa 883/2004 sekä täytäntöönpanoasetuksessa 987/2009 ja löytyvät Euroopan komission Internet-sivuilta.

1.4.7.2. Asetukset 883/2004 ja 987/2009 sekä 1408/71 ja 574/72

[Työntekijä tai yrittäjä](#)

[Opiskelija](#)

[Eläkkeensaaja](#)

Yhteiset säännöt sosiaaliturvan yhteensovittamisesta on annettu EY-asetuksella (EY) N:o 883/2004, joka on yhdessä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa tullut sovellettavaksi 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden kansalaisten liikkua EU-jäsenvaltioiden välillä.

Asetusta 1408/71 ja sen täytäntöönpanoasetusta 574/72 sovelletaan EU-maiden osalta aikaan ennen uuden asetuksen 883/2004 voimaantuloa 1.5.2010. Lisäksi asetusta 1408/71 sovelletaan.

Kahden EU-maan (pl. Tanska) välillä liikkuvat kolmansien maiden kansalaiset ovat olleet uusien asetusten piirissä 1.1.2011. Lue lisää vakuuttamisen etuusohjeesta, kohdasta EU-lainsäädäntö.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki on 1.5.2010 lukien asetuksen 883/2004 III osaston 21 artiklassa tarkoitettu sairauden perusteella maksettava rahaetus ja se voidaan tietyin edellytyksin myöntää ja maksaa toisessa EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle tai oleskelevalle henkilölle.

Vammaistuen maksamisesta vastaava valtio määräytyy asetuksen 883/2004 11, 12, 13 ja 21 artikloiden mukaan. Palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja saa rahaetudet toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti.

16 vuotta täyttäneen vammaistukeen sovelletaan 883/2004 asetuksen III osaston 1 luvun rahaetuksia koskevia säännöksiä. Sairaus- ja äitiysetuudet jaetaan asetuksessa luontoisetuuksiin ja rahaetuksiin.

Luontois- eli hoitoetuksiin sisältyvät sairaanhoito, äitiyshuolto, hammashoito, lääkkeet ja sairaalahoito sekä välittömät maksut näistä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi. Kelan hoitoetuksista lue lisää Ratkaisutyö > Tutkimus ja hoito.

Sairauden perusteella maksettavia rahaetuksia ovat Kelan etuuksista sairaus- ja äitiyspäivärahat, kuntoutusraha ja vammaisetuudet. Kutakin etuutta koskevista kv-säännöksistä kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa.

Asetuksessa on säännökset palkatun työntekijän, itsenäisen ammatinharjoittajan, eläkkeensaajan, työttömän, opiskelijan ja näiden perheenjäsenten oikeudesta rahaetuksiin.

EU:n säädöksistä ja asetuksen alueellisesta soveltamisalasta voit lukea lisää vakuuttamisen etuusohjeesta, kohdasta EU-lainsäädäntö.

Asetuksia sovelletaan EU/ETA-maiden ja Sveitsin kansalaisten lisäksi myös muiden (ns. kolmansien) maiden kansalaisiin (työntekijöihin), jotka liikkuvat EU:n jäsenmaiden (pl. Tanska) välillä sekä heidän perheenjäseniinsä. Edellytyksenä jäsenmaiden välillä liikkumisen lisäksi on, että kolmannen maan kansalainen on asunut laillisesti jossain jäsenvaltiossa ennen liikkumistaan.

Rahaetuksista vastaava valtio määräytyy työskentelyn tai siihen rinnastettavan seikan, eläkkeen saamisen tai muun seikan perusteella seuraavassa järjestyksessä:

1. Työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella vastuussa oleva valtio
2. Eläkkeensaajan sairausetuuksista vastuussa oleva valtio
3. Muulla EY-asetuksista johtuvalla perusteella vastuussa oleva valtio

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään/yrittäjään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei yleensä tuo oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta. Huomaa kuitenkin, että jos henkilö on vakuutettu soveltamisalain 8 §:n perusteella esimerkiksi lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä, hänellä on oikeus vammaistukeen perheenjäsenyyden perusteella.

Asetuksen merkityksestä asumisaikavaatimuksen täyttymistä arvioitaessa

lue kohta [Asumisaikavaatimus](#) (Ratkaisutyö > Eläkettä saavan hoitotuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asumisaikavaatimus).

Työntekijä tai yrittäjä

Palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja saa rahaetuudet toimivaltaisesta laitoksesta sen soveltaman lainsäädännön mukaisesti (883/2004 11, 12 ja 13 art. tai 1408/71 19 art. 1 kohta). Toimivaltaisella laitoksella tarkoitetaan sitä laitosta, jossa työntekijä on vakuutettu.

Henkilön katsotaan työskentelevän tai harjoittavan yritystoimintaa Suomessa, jos hänet on vakuutettu Suomessa työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella. Vakuuttamisesta työskentelyn perusteella lue vakuuttamisen etuusohjeesta kohdasta Suomeen muutto.

Opiskelija

Asetuksia sovelletaan tarvittaessa myös opiskelijoihin. 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan siten myöntää ja maksaa myös sellaiselle henkilölle, joka opiskelee EU- ja ETA-

maissa tai Sveitsissä yli vuoden ajan ja joka on vakuutettu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n nojalla.

Eläkkeensaaja

Eläkkeensaajien sairausetuuksia koskevien artikloita sovelletaan henkilöön, joka saa asetuksen 883/2004 tai 1408/71 piiriin kuuluvaa eläkettä Suomesta tai muusta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä. Asetusten 883/2004 ja 1408/71 soveltamisala kattaa käytännössä kaikki ne Suomesta maksettavat lakisääteiset eläkkeet, joita saavalle henkilölle voidaan myöntää eläkettä saavan hoitotuki (ml. takuueläke). Kun henkilö saa työeläkettä toisesta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä, sen voi yleensä olettaa kuuluvan asetusten 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piiriin.

Hoitotuen maksamisesta vastaava valtio määräytyy asetuksen 883/2004 21 ja 29 artikloiden mukaan. Eläkkeensaajan rahaetuuksista vastaa se maa, joka on vastuussa luontoisetuuksistaan. Jos eläkkeensaaja harjoittaa ammatillista toimintaa, tulee selvittää, voidaanko hänet katsoa työntekijäksi tai yrittäjäksi.

1.4.7.3. Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen henkilön oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetuksia 883/2004 ja 1408/71 sekä vammaisetuuksista annettua lakia. Rahaetuuksista vastuussa oleva maa määräytyy siten sen mukaan, missä tuenhakija asuu ja työskentelee.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen asiallinen soveltamisala on sama kuin EY-asetusten. Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos henkilö ei ole asetusten 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piirissä (esimerkiksi muun kuin EU/ETA-maan kansalainen, joka ei ole työskennellyt EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Henkilölle, joka ei kuulu asetusten soveltamisalan piiriin, voidaan myöntää vammaistuki edellyttäen, että hän asuu vakinaisesti Suomessa.

Pohjoismaisesta sopimuksesta lue lisää ohjeesta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Sosiaaliturvasopimukset.

1.4.7.4. Muutto Suomeen

[EU/ETA-maasta tai Sveitsistä](#)

[Perheenjäsen](#)

[Pohjoismaasta](#)

Ulkomailta Suomeen muuttavalle henkilölle, joka täyttää asumisaikavaatimuksen sekä muut vammaistuen saamisen edellytykset, voidaan myöntää 16 vuotta täyttäneen vammaistuki edellyttäen, että hakijan katsotaan asuvan Suomessa vakinaisesti (Sovala 1573/1993 3, 3a §).

Kolmen vuoden asumisaikavaatimuksesta kerrotaan kohdassa Asumisaikavaatimus (Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asumisaikavaatimus).

Jos henkilö ei ole ulkomailla asuessaan kuulunut Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan, vammaistuki voidaan yleensä myöntää vasta, kun päätös asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta on annettu. Päätöksen sosiaaliturvan soveltamisesta antaa KV-keskus.

Huomaa kuitenkin, että jos henkilö on kuulunut ulkomailla oleskellessaan Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan esimerkiksi lähetetyn työntekijän perheenjäsenenä, ei hänen

tarvitse erikseen hakea sosiaaliturvaan kuulumista palatessaan Suomeen. Vakuuttamisesta voit lukea lisää kohdasta vakuuttamisen etuusohjeesta kohdasta Suomeen muutto.

EU/ETA-maasta tai Sveitsistä

Työntekijä ja yrittäjä

Suomeen työhön tulevalla EU-työntekijällä tai yrittäjällä on oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen edellyttäen, että hänet on Suomessa soveltamisalain 3, 3 a tai 3b §:n nojalla vakuutettu.

Henkilön katsotaan työskentelevän Suomessa, jos hän täyttää asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun laissa (ns. soveltamisalalaki) säädetyn työntekijän määritelmän.

Jos Suomeen muuttanut työntekijä on vakuutettu Suomessa soveltamisalain 3, 3a tai 3 b §:n nojalla, ei sinun tarvitse erikseen selvittää, täytyvätkö työntekijän tai yrittäjän kriteerit hänen kohdallaan.

Vakuuttamisesta työskentelyn perusteella lue

- Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomeen muutto > Työskentely
- Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomeen muutto > Työskentelyn erityistilanteet.

Esimerkki

Espanjasta Suomeen vakinaisesti muuttanut ja suomalaisen työnantajan palveluksessa työskentelevä henkilö hakee 15.2.2012 toimittamallaan hakemuksella 16 vuotta täyttäneen vammaistukea Suomesta. Henkilö on Egyptin kansalainen. Häneen on sovellettu Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä 1.11.2011 lukien. Vammaistukihakemuksessaan ja U-liitteessä hän ilmoittaa työskennelleensä Espanjassa.

Koska henkilö kuuluu asetuksen 883/2004 soveltamisalan piiriin, voidaan kolmen vuoden karenssiaikaa laskettaessa ottaa huomioon myös muun EU/ETA-maan lainsäädännön mukaisesti kertyneet sairausetuoksissa hyväksi luettavat kaudet. Kaudet selvitetään lähettämällä Espanjan yhteyslaitokseen lomake E104 sairausvakuutuskausien tiedustelemiseksi.

Jos asumisaikaa Suomessa ja toisessa EU/ETA-maassa kertyy yhteensä vähintään kolme vuotta, voidaan henkilölle muiden myöntämisedellytysten täytyessä myöntää vammaistuki takautuvan hakuajan puitteissa. Tukea ei voi myöntää alkamaan aikaisemmasta ajankohdasta kuin sitä seuraavan kuukauden alusta, kun kolmen vuoden asumisaikavaatimus täyttyy (tai saman kuukauden alusta, jos asumisaikavaatimus täyttyy kuun ensimmäisenä päivänä).

Espanja vastaa käsittelijän lähettämään tiedusteluun ja vahvistaa lomakkeella E104 sairausvakuutuskausia neljän vuoden ajalta. Vammaistuki voidaan myöntää 1.11.2011 lukien.

Suomessa opiskeleva henkilö

Jos Suomeen muuttanut opiskelija kuuluu Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan (SovAL 3 ja 3a §) voidaan hänelle myöntää 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

Suomessa asuva eläkkeensaaja (perhe-eläke, osaeläke)

Suomeen vakinaisesti muuttavalle osa-aikaeläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea taikka alle 65-vuotiaalle perhe-eläkettä saavalle henkilölle voidaan myöntää Suomesta 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, jos vammaistuen myöntämisedellytykset (ml. asumisaikavaatimus) täyttyvät.

Huomioi kuitenkin, että jos Suomeen muuttanut eläkkeensaaja ei saa mitään asetuksen piiriin kuuluvaa eläkettä Suomesta, saattaa hänellä olla oikeus rahaetuksiin eläkettä maksavasta maasta. Tämän vuoksi vain ulkomailta eläkettä saavalle vammaistuen hakijalle tulee tarvittaessa päätöksen lisäksi lähettää kirje, jossa kerrotaan, että hän voi hakea sairauden perusteella maksettavaa rahaetuutta hänelle eläkettä maksavasta valtiosta. Kirjeessä tulee kehottaa henkilöä myös ilmoittamaan välittömästi Kelaan, jos hänelle myönnetään rahaetus ko. valtiosta. Jos Kelan tiedossa on, ettei eläkettä maksavassa valtiossa ole eläkeläisille maksettavaa rahaetuutta, ei kirjettä kuitenkaan tarvitse lähettää.

Jos eläkkeensaaja harjoittaa ammatillista toimintaa, tulee tarvittaessa selvittää, voidaanko hänet katsoa työntekijäksi tai yrittäjäksi. Jos voidaan, ei rahaetuksista vastaava valtio määräydy eläkkeensaajia koskevien artikloiden nojalla vaan sovellettavaksi tulee työntekijöitä ja yrittäjiä koskevat artiklat.

Vammaistuki voidaan yleensä myöntää lopullisella päätöksellä. Jos henkilö ilmoittaa hakemuksessa, että hän on hakenut vammaistukeen rinnastettavaa rahaetuutta toisesta valtiosta, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki myönnetään väliaikaisella päätöksellä (VTL 29 §). Voit lukea väliaikaisen päätöksen antamisesta lisää kohdasta Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Ratkaiseminen > Päätöksen antaminen > Väliaikainen päätös.

Ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä kerrotaan kohdassa Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Ratkaiseminen > Kv-säännökset.

Voit tarvittaessa pyytää lakiyksikön vammaisetuusrhyhmältä apua muiden valtioiden maksamien etuuksien selvittämiseen.

Perheenjäsen

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei tuo Suomeen muuttavalle henkilölle oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta, jos henkilöön ei sovelleta soveltamisalalakia. 16 vuotta täyttäneen vammaistuen myöntäminen edellyttää aina, että henkilön itseensä sovelletaan soveltamisalalakia.

Esimerkki 1.

Puolalainen henkilö työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa Suomessa. Hänet on vakuutettu soveltamisalalain 3 b §:n perusteella. Työntekijän mukana Suomeen muuttaa hänen 17-vuotias lapsensa, joka olisi sairautensa perusteella oikeutettu 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta. Lasta ei voida vakuuttaa Suomessa työntekijän perheenjäsenenä, koska häneen ei ole sovellettu soveltamisalalakia hänen muuttaessaan Suomeen. Oikeus vammaistukeen voi syntyä sen jälkeen, kun lapsi voidaan vakuuttaa Suomessa asumisen tai työntöön perusteella ja kun asumisaikavaatimus on täyttynyt (ks. kohta Asumisaikavaatimus).

Esimerkki 2.

Turkkilainen henkilö on muuttanut Suomeen ja työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa. Hän olisi sairautensa perusteella oikeutettu 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta. Oikeus vammaistukeen voi syntyä sen jälkeen, kun asumisaikavaatimus on täyttynyt (ks. kohta Asumisaikavaatimus).

Pohjoismaasta

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen henkilön oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetuksia 883/2004 ja 1408/71 ja vammaistukeesta annettua lakia. Myös eläkkeensaajan tai opiskelijan oikeus vammaistukeen ratkaistaan aina kyseisten säännösten nojalla.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen asiallinen soveltamisala on sama kuin EY-asetusten. Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos henkilö ei ole asetuksen 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piirissä (esimerkiksi muun kuin EU/ETA-maan kansalainen, joka ei ole työskennellyt EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Tällaisessa tilanteessa henkilölle voidaan myöntää 16 vuotta täyttäneen vammaistuki edellyttäen, että hän asuu vakinaisesti Suomessa.

Pohjoismaisesta sopimuksesta lue lisää ohjeesta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Sosiaaliturvasopimukset.

1.4.7.5. Myöntäminen ja maksaminen ulkomaille

[EU/ETA-maahan tai Sveitsiin](#)

[Pohjoismaahan](#)

Ulkomailla asuvalle henkilölle voidaan pääsääntöisesti myöntää ja maksaa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea, jos häneen sovelletaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia. Suomessa asumisesta voit lukea lisää Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomesta muutto.

Kun Kela saa tiedon ulkomaille lähdöstä, KV-keskus antaa päätöksen kuulumisesta asumisperusteiseen sosiaaliturvaan (ks. Ratkaisutyö > KV-asiat > Työnjako kv-asioissa).

Vammaistuen keskittämisyksikkö tai KV-keskus (tarkista työnjako Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Hakeminen > Kv-säännökset > Käsittelypaikka) laittaa 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen seurannan (ESSE) siihen ajankohtaan, jolloin ilmoitettu ulkomaille oleskelun aika päättyy. Jos kyseessä on tilapäinen muutto, seuranta asetetaan aina viimeistään vuoden päähän ulkomaille lähdöstä.

Myös EY:n sosiaaliturva-asetusten säännöksistä johtuen 16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää

- Suomesta EU/ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetyille työntekijälle, yrittäjälle tai Suomen valtion virkamiehenä ko. maassa työskentelevälle henkilölle.
- Muulle Suomessa työskentelyn perusteella vakuutetulle henkilölle (esim. rajatyöntekijä).
- Henkilölle, joka opiskelee EU/ETA-maassa tai Sveitsissä ja on vakuutettu Suomessa soveltamisalalain 7 §:n nojalla.
- EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle henkilölle, joka saa Suomesta tai ulkomailta eläkettä, joka ei ole 16 vuotta täyttäneen vammaistuen estävä eläke, esim. joka saa osa-aikaeläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea (ks. estävistä eläkkeistä Eläkkeet ja korvaukset), ja Suomi on rahaetuksien maksamisesta vastuussa oleva valtio eikä muu valtio ole työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella vastuussa kyseisen henkilön rahaetuksista.

- EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle alle 65-vuotiaalle henkilölle, joka saa Suomesta ainoastaan perhe-eläkettä ja Suomi on rahaetuuksien maksamisesta vastuussa oleva valtio eikä muu valtio ole työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella vastuussa kyseisen henkilön rahaetuuksista.

Jos henkilö on alun perin ilmoittanut muuttavansa tilapäisesti ulkomaille, mutta ulkomailla oleskelu kuitenkin muuttuu pysyväksi eikä henkilöön enää voida soveltaa Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, etuus lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta siitä lukien kun tieto olosuhdemuutoksesta on saatu. Mikäli henkilö voi saada tuen vain tilapäisen ulkomailla oleskelun ajalla, tuki lakkautetaan aina viimeistään seuraavan kuukauden alusta siitä lukien kun ulkomailla oleskelu on kestänyt vuoden.

Suomesta ulkomaille lähetettyjen työntekijöiden, yrittäjien ja virkamiesten vakuuttamisesta voit lukea lisää ohjeen Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen kohdasta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomesta muutto.

Vammaistuen lakkauttamisesta lue myös Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Lakkauttaminen.

EU/ETA-maahan tai Sveitsiin

Työntekijä ja yrittäjä

Suomesta EU- ja ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetyille työntekijälle, yrittäjälle tai valtion virkamiehelle voidaan yleensä myöntää ja maksaa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea Suomesta edellyttäen, että hän on Suomessa vakuutettu ulkomailla työskentelynsä ajan.

Esimerkki

Suomalaisen työnantajan Saksaan lähettämä työntekijä hakee jatkoa Suomesta määräaikaisena myönnettyyn 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen.

Suomi on toimivaltainen valtio, koska henkilö työskentelee suomalaisen työnantajan palveluksessa. Vammaistuki voidaan myöntää Suomesta tuen muiden myöntämisedellytysten täytyessä.

Opiskelija

Palkattuja työntekijöitä ja yrittäjiä koskevia säännöksiä sovelletaan tarvittaessa myös opiskelijoihin.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää myös sellaiselle opiskelijalle, joka opiskelee EU/ETA-maassa tai Sveitsissä yli vuoden ajan. Myöntäminen edellyttää, että henkilö on vakuutettu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n nojalla.

Esimerkki

Henkilö muuttaa Isoon-Britanniaan suorittamaan korkeakoulututkintoa. Hän on ilmoittanut opintojen kestävän neljä vuotta ja häneen sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana. Ulkomailla opiskellessaan hän hakee 16 vuotta täyttäneen vammaistukea.

Vammaistuki voidaan myöntää Suomesta tuen muiden myöntämisedellytysten täytyessä.

Eläkkeensaaja (perhe-eläke, osaeläke)

EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle, osa-aikaeläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea saavalle taikka alle 65-vuotiaalle, joka saa ainoastaan perhe-eläkettä voidaan myöntää 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, mikäli vain Suomi maksaa hänelle eläkettä. Vammaistuki voidaan myöntää myös silloin, kun eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan ja Suomen vakuutusajaksi on pisin. Jos eläkettä maksavien jäsenvaltioiden vakuutuskaudet ovat yhtä pitkät, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää, mikäli eläkkeensaaja oli viimeksi Suomessa vakuutettu.

Jos henkilö saa asetuksen 883/2004 tai 1408/71 piiriin kuuluvaa eläkettä asuinmaastaan, ei vammaistukea voida myöntää Suomesta.

Huomaa myös, että jos eläkkeensaaja harjoittaa ammatillista toimintaa, tulee aina selvittää, voidaanko hänet katsoa työntekijäksi tai yrittäjäksi.

Rahaetuksista vastuussa olevan valtion määräytymisestä lue kohta Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset.

Perheenjäsen

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei yleensä tuo oikeutta 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta, vaan 16 vuotta täyttäneen vammaistuen myöntäminen edellyttää aina henkilön itsensä olevan vakuutettu Suomessa. Näin ollen myös perheenjäsen voi olla oikeutettu vammaistukeen, jos henkilöön voidaan ulkomaille muuton jälkeen edelleen soveltaa soveltamisalalakia (Sovala 8 §, ks. esimerkki 1).

Esimerkki 1

Suomesta lähetetyn työntekijän puoliso muuttaa työntekijän perheenjäsenenä Saksaan. Perheenjäsen vakuutetaan Suomessa Sovala 8 §:n perusteella. Hänellä on oikeus myös 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen Suomesta.

Pohjoismaahan

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen henkilön oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetuksia 883/2004 tai 1408/71 ja vammaisetuksista annettua lakia. Myös eläkkeensaajan tai opiskelijan oikeus vammaistukeen ratkaistaan aina kyseisten säännösten nojalla.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen asiallinen soveltamisala on sama kuin EY-asetusten. Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos henkilö ei ole asetuksen soveltamisalan piirissä (esimerkiksi muun kuin EU/ETA-maan kansalainen, joka ei ole työskennellyt EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Tällaisessa tilanteessa vammaistuki voidaan myöntää vain, jos henkilö asuu vakinaisesti Suomessa.

Pohjoismaisesta sopimuksesta lue lisää Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Sosiaaliturvasopimukset.

Esimerkki

Suomesta Ruotsiin muuttanut opiskelija hakee 16 vuotta täyttäneen vammaistukea. Väestökirjan mukainen asuinmaa on Ruotsi.

Asetusten 883/2004 tai 1408/7 mukaan 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan myöntää ja maksaa, kun henkilö opiskelee EU/ETA-maassa tai Sveitsissä ja on vakuutettu Suomessa. Pohjoismaista sopimusta sovellettaessa opiskelijan vakuuttaminen ja sitä kautta vastuu opiskelijan rahaetuksista määräytyy väestökirjanpidon mukaan.

Opiskelijalla ei ole oikeutta vammaistukeen Suomesta, koska väestökirjanpidon mukainen asuinmaa on Ruotsi. Vammaistukihakemus voidaan ratkaista vasta sen jälkeen, kun päätös Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta on annettu.

1.5. Suhde muihin etuuksiin

[Kelan etuudet / kuntoutuksen huomioiminen ratkaisutyössä](#)

[Työeläkkeet](#)

[SOLITA-eläke ja ansionmenetykskorvaus](#)

[Kunnan maksamat etuudet](#)

[Potilasvahinko](#)

[Lääkevahinko](#)

Kelan etuudet

Vammaistukea ei voida myöntää henkilölle, joka saa kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea, vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä takuueläkettä tai eläketukea.

16 vuotta täyttäneen vammaistukea ja eläkettä saavan hoitotukea ei voida maksaa samanaikaisesti. Tästä syystä joissakin tilanteissa voidaan joutua vertailemaan, kumpi on hakijalle edullisempi, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki vai kansaneläke ja eläkettä saavan hoitotuki.

Vammaistuen sekä työkyvyttömyyseläkkeen ja hoitotuen vertailua voidaan joutua tekemään esimerkiksi, kun hakija on työssäkäyvä sokea tai liikuntakyvytön. Sokealla ja liikuntakyvyttömällä on lain mukaan aina oikeus ylimpään vammaistukeen. Toisaalta sokealla ja liikuntakyvyttömällä on oikeus kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen ja vähintään perushoitotukeen.

Jos vammaistukea saava sokea tai liikuntakyvytön henkilö haluaa tietää, onko kansaneläke ja eläkettä saavan hoitotuki hänelle edullisempi vaihtoehto, tulee sinun selvittää, minkä suuruiseen hoitotukeen hän on oikeutettu. Jos hän ei ole toimittanut Kelaan uutta eläkettä saavan hoitotuki-/vammaistukihakemusta, voit pyytää häneltä hakemuksen ja tarvittaessa myös uuden lääkärinlausunnon.

Vertailua tehtäessä tulee ottaa huomioon, että vammaistuki ja hoitotuki ovat verovapaita, kun taas kansaneläke on veronalaista tuloa. Verotuksen vaikutuksen hakija selvittää verotoimistosta ja hän tekee itse valinnan vammaistuen ja eläkettä saavan hoitotuen ja kansaneläkkeen välillä saamiensa tietojen perusteella.

Kun henkilö, joka on hakenut sekä vammaistukea että työkyvyttömyyseläkettä ja hoitotukea, valitsee vammaistuen, on kansaneläke- ja hoitotukihakemus peruutettava kirjallisesti. Katso kohta Hakeminen > Hakemuksen peruuttaminen.

Jos henkilö saa työkyvyttömyyseläkettä ja hän valitsee vammaistuen, eläke lakkautetaan. Eläkkeen lakkauttaminen edellyttää aina kirjallista lakkauttamispyyntöä.

Jos henkilö jättää työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään, hänelle maksetaan ylimmän 16 vuotta täyttäneen vammaistuen suuruista vammaistukea eläkkeen lepäämisen ajalta, ei kuitenkaan pidemmältä kuin 24 kuukauden ajalta.

Lue lisää Ratkaisutyö > Vammaistuet > Eläkettä saavan hoitotuki > Oikeus ja edellytykset > Eläkkeet ja korvaukset.

Kuntoutuksen huomioiminen ratkaisutyössä

Kun olet myöntämässä vammaistukea, tee yhteistyötä kuntoutuksen etuuskäsittelijän kanssa, jos

* asiakkaalla on olemassa suunnitelma kuntoutuksesta eikä toteuttaja ei ole vielä tiedossa.

* asiakkaan toimintakyvyssä on tapahtunut olennainen muutos, asiakas on saanut Kelan järjestämää kuntoutusta ja arvioit kuntoutustarpeen selvittämisen olevan ajankohtaista.

* yhteistyö on tarpeen etuuksien rytmittämiseksi samanaikaiseksi.

Tavoitteena on, että vammaisetuuden ja vaativan lääkinnällinen kuntoutuksen myöntöajat saadaan rytmitettyä asiakkaan näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Silloin, kun on mahdollista, on ratkaisua tehdessä huomioitava, että etuuksien päättymispäivämäärät ovat samat riippumatta niiden päättymisvuodesta.

Esimerkiksi jos vammaisetus voidaan myöntää kahden vuoden ajalle ja vaativa lääkinnällinen kuntoutus vuoden ajalle on tärkeää saada molemmat etuudet rytmitettyä siten, että voidaan vähentää eriaikaista hakemusten käsittelyä ja tarpeettomien lausuntojen pyytämistä.

Perehdy vammaisetuushakemuksen valmistelussa ratkaisutyön mallin mukaisesti asiakkaan kokonaistilanteeseen ja asiakkaan muihin etuuksiin. Huomioi ratkaisua tehdessäsi vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen myöntöaika ja sovita vammaistuen myöntö samaan rytmiin eli samalle aikavälille (sama päättymispäivämäärä, vaikka vuosi olisi eri). Yhteistyötä kuvataan myös kuntoutuksen etuusohjeessa (Ratkaisutyö > Vaativa lääkinnällinen kuntoutus).

Työeläkkeet

Vammaistukea ei voida myöntää henkilölle, joka saa eläkettä saavan hoitotukeen oikeuttavaa eläkettä tai korvausta.

Vammaistuki voidaan myöntää, jos henkilö saa esimerkiksi osatyökyvyttömyyseläkettä, työttömyyseläkettä, osa-aikaeläkettä tai osittaista varhennettua vanhuuseläkettä.

Lue lisää Ratkaisutyö > Vammaistuet > Eläkettä saavan hoitotuki > Oikeus ja edellytykset > Eläkkeet ja korvaukset.

Pelkästään oikeus työeläkkeeseen ei estä vammaistuen myöntämistä, jos työeläkettä ei yhteensovituksen jälkeen ole jäänyt maksettavaksi. Yhteensovituksella tarkoitetaan toimenpidettä, jossa työeläkkeestä vähennetään muita etuuksia niiden ollessa ensisijaisia työeläkkeisiin nähden. Yhteensovitusta ei siis ole esim. se, kun eläkkeen maksu alkaa myöntöaikaa myöhemmin siksi, että osa eläkkeestä maksetaan Kelalle sairauspäivärahan regressinä.

Tarkista vammaistukea ratkaistessasi, saako henkilö vammaistuen saamisen estävää eläkettä tai korvausta. Ulkomailta myönnettyistä eläkkeistä ei pääsääntöisesti ole tietoja Kelan tiedostoissa. Joistakin EU-, ETA- ja sosiaaliturvasopimusten perusteella myönnettyistä ulkomaan eläkkeistä ovat viitetiedot kyseltävinä.

Lue lisää Tekniset ohjeet > heky > työeläkkeet ja korvaukset.

Solita-eläke ja korvaus

Asiakkaalle ei voida myöntää vammaistukea vaan hänen kohdallaan tutkitaan oikeus hoitotukeen, jos asiakas saa SOLITA-eläkettä tai -korvausta.

SOLITA-eläkkeitä ja -korvauksia ovat

- täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettava

- 1.1.2016 kumottavan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen eli tapaturmavakuutuslain(johon viitataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa, valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, ammattitautilaissa ja sotilastapaturmalaissa) sekä näitä edeltäneiden lakien
- 1.1.2016 voimaan tulevan työtapaturma- ja ammattitautilain (johon viitataan 1.1.2017 kumottavassa sotilastapaturmalaissa ja 1.1.2017 voimaan tulevissa sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain
- sotilasvammalain
- liikennevakuutuslain mukainen jatkuva tapaturmaeläke, elinkorko, työkyvyttömyyseläke tai sellainen ansionmenetykskorvaus, jota maksetaan, kun liikennevahinkotapahtumasta on kulunut vuosi
- 1.1.2016 kumottavan tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen jatkuva tapaturmaeläke tai elinkorko
- 1.1.2016 voimaan tulevan työtapaturma- ja ammattitautilain(johon viitataan 1.1.2017 kumottavassa sotilastapaturmalaissa ja 1.1.2017 voimaan tulevissa sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen jatkuva kuntoutusraha silloin, kun vahinkotapahtumasta on kulunut vuosi
- liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen jatkuva työkyvyttömyyseläke
- liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain mukainen jatkuva sellainen ansionmenetykskorvaus, jota maksetaan, kun liikennevahinkotapahtumasta on kulunut vuosi

SOLITA-eläke tai -korvaus katsotaan täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaksi silloin, kun työkyvyttömyysaste tai ansionmenetyksaste on 100 prosenttia. SOLITA-eläke tai -korvaus on jatkuvaa, jos sitä maksetaan vähintään kuusi kuukautta. SOLITA-eläkkeiksi ja korvauksiksi katsotaan myös yllä mainitun lainsäädännön mukaiseen vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet ja korvaukset.

Niiden henkilöiden kohdalla, joiden perusteella hoitotukioikeus tutkitaan vasta vuoden kuluttua vahinkotapahtumasta (esim. työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha), vahinkotapahtuman jälkeisen vuoden ajalta tutkitaan oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen.

Jos työkyvyttömyysaste muuttuu täydestä vajaaksi vähintään kuuden kuukauden ajaksi, henkilöllä on etuuden muiden myöntämisedellytysten täytyessä oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen. Tällöin tulee tarkistaa, saako henkilö myös yllä mainitun lainsäädännön mukaista jatkuvaa avuttomuus- tai haittalisää, hoitotukea taikka vastaavaa jatkuvaa SOLITA-etuutta ulkomailta. Kelan vammaistukea voidaan maksaa saman sairauden perusteella vain siinä tapauksessa, että Kelan vammaistuen määrä kuukaudessa on suurempi kuin SOLITA-etuuden määrä kuukautta kohden. Vähentämisestä voit lukea lisää alla olevasta kohdasta Vammaistuesta vähennettävät SOLITA-etuudet (sotilas-, liikenne- tai tapaturmavahinkoetuudet).

SOLITA-eläkkeitä ja -korvauksia voit katsoa CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Työeläkkeet ja korvaukset, josta edetään Kelan ulkopuolisten etuuksien tietojen kyselyyn. Tarkennusta korvaustietoihin voit tarvittaessa tiedustella myös Yhteisten järjestelmien yksiköstä. Tee tällöin Oiwaan Toimeksiantotyö Yhteisten järjestelmien yksikköön. Valitse Toimeksiantotyön työjonoksi Yhteisten järjestelmien yksikkö / Liikennevahinkokorvaus 24400 tai Sotilasvammakorvaus 24400 tai Tapaturmakorvaus 24400. Kirjaa työn kommenttiin kysymyksesi. Valitse Toimeksiantotyön etuudeksi SOLITA-korvaus. Kirjaa työn kommenttiin kysymyksesi.

Kunnan maksamat etuudet

Omaishoidon tuki, vammaispalvelulain perusteella maksetut korvaukset tai henkilökohtaisen avustajan myöntäminen eivät estä vammaistuen saamista.

Potilasvahinko

Potilasvakuutuskeskus vastaa potilasvahingon korvauksesta siltä osin kuin vahingon kärsinyt ei saa siitä korvausta muun lain perusteella. Jos vahingon kärsineelle on suoritettu korvausta muun lain perusteella, Potilasvakuutuskeskus vähentää korvauksestaan muun lain perusteella suoritettua korvauksen ja maksaa vahingon kärsineelle näiden erotuksen.

Vammaistuki voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa maksaa Potilasvakuutuskeskukselle sen tekemän vaatimuksen perusteella. Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Maksaminen > Maksaminen regressinä > Maksaminen Potilasvakuutuskeskukselle.

Vammaistuesta vähennettävät SOLITA-etuudet (sotilas-, liikenne- tai tapaturmavahinkoetus)

Vammaistuesta vähennettävät SOLITA-etuudet on erotettava [SOLITA-eläkkeistä ja -korvauksista](#), joiden perusteella määräytyy se, tutkitaanko oikeus 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen vai eläkettä saavan hoitotukeen. Jos asiakkaalle on myönnetty vammaistuen estävä SOLITA-eläke tai -korvaus, ei henkilölle voida myöntää vammaistukea, vaan tulee tutkia oikeus hoitotukeen.

Jos henkilö saa saman sairauden tai vamman perusteella maksettavaa

- 1.1.2016 kumottavan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen eli tapaturmavakuutuslain(, johon viitataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa, valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, ammattitautilaissa, sotilastapaturmalaisissa ja urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa)
- 1.1.2016 voimaan tulevan työtapaturma- ja ammattitautilain (, johon viitataan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa, urheilijan tapaturma ja -eläketurvasta annetussa laissa, 1.1.2017 kumottavassa sotilastapaturmalaisissa ja 1.7.2016 voimaan tulevissa sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa)
- sotilasvammalain
- liikennevakuutuslain

mukaista jatkuvaa avuttomuus- tai haittalisää, hoitotukea taikka vastaavaa jatkuvaa SOLITA-etuutta ulkomailta, maksetaan 16 vuotta täyttäneen vammaistukea vain siltä osin kuin sen määrä on suurempi kuin edellä mainittujen etuuksien yhteismäärä. Vähennettävän etuuden vähentäminen tehdään kuukausitasolla eli myönnettävän tuen määrästä vähennetään kyseisen kuukauden vähennettävän etuuden määrä. Jos 16 vuotta täyttäneen vammaistuen määrä jäisi vähennyksen jälkeen pienemmäksi kuin 6,74 euroa kuukaudessa (KE-indeksi 1631), ei tukea tuolta kuukaudesta makseta lainkaan.

Myös 1.1.1994 tai sen jälkeen alkaneet yllä mainitun lainsäädännön mukaiset vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvat haittalisät ja hoitotuet vähennetään vammaistuesta. SOLITA-etuus vähennetään vammaistuesta, vaikka vakuutusyhtiö olisi maksanut SOLITA-etuuden kunnalle vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulain) 15 §:n nojalla.

SOLITA-etuus katsotaan jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään 6 kuukautta. Jos yllä mainittujen lakien perusteella maksettava etuus tai ulkomainen vastaava SOLITA-etuus on maksettu yhdellä kertaa kertakorvauksena tai vaihdettu pääomaksi, ei sillä ole vaikutusta vammaistuen myöntämiseen tai sen määrään.

Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, jos henkilön SOLITA-etuutta koskevan asian käsittely kestää kohtuuttoman kauan.

Vammaistuen väliaikainen myöntäminen voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun on todennäköistä, että liikennevakuutuksen hoitotuki tulee henkilön oman myötävaikutuksen vuoksi olemaan määrältään alennettu tai sitä ei tulla maksamaan lainkaan.

Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti myös silloin, kun SOLITA-etuutta tai ulkomaista etuutta koskeva muutoksenhakuasia on vireillä. Lopullinen päätös annetaan, kun SOLITA-etuuden lopullinen määrä on selvillä.

Voit katsoa SOLITA-eläkkeitä ja -korvauksia CICS-järjestelmän HEKY-kyselyllä valikon kohdasta Työeläkkeet ja korvaukset, josta edetään Kelan ulkopuolisten etuuksien tietojen kyselyyn. Tarkennusta korvaustietoihin voit tarvittaessa tiedustella myös Kelan tietotuesta. Tee tällöin Oiwaan Toimeksianto-työ Tietotuen työjonoon. Valitse Toimeksianto-työn etudeksi SOLITA-korvaus. Kirjaa työn kommenttiin kysymyksesi Tietotuella. Siirrä työ manuaalisesti haluamallesi Tietotuen työjonolle Liikennevahinkokorvaus, Tapaturmakorvaus tai Sotilasvammakorvaus.

Voit olla yhteydessä suoraan vakuutuslaitokseen, jos tarvitset tarkempia sairauskohtaisia tietoja muualta myönnetystä etuudesta.

Ennen 1.1.2008 SOLITA avuttomuus- ja haittalisät sekä liikennevakuutuksen hoitotuki estivät vammaistuen saamisen, vaikka niiden määrä olisi ollut pienempi kuin Kelan vammaistuen määrä. Myös ulkomailta maksettavat SOLITA-etuuksia vastaavat korvaukset ja vammaistukea vastaavat etuudet estivät vammaistuen saamisen. Vammaistukea ei tämän vuoksi voida myöntää takautuen ajalle ennen 1.1.2008 sellaiselle henkilölle, jolla on ollut oikeus vammaistuen myöntämisen estävään SOLITA-etuuteen tai ulkomailta maksettavaan etuuteen.

Ulkomaiset vammaisetuudet

Ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä kerrotaan kohdassa Ratkaiseminen > [Kv-säännökset](#).

Muut vakuutuslaitosten tai Valtiokonttorin maksamat etuudet

Vakuutuslaitosten tai Valtiokonttorin maksama

- opaskoiraalisä
- vaatelisä
- sairausapulisä
- moottoriajoneuvolisä
- autonhankintatuki
- korvaus kohonneista kodinhoidon kustannuksista
- korvaus matkoista tai lääkkeistä
- rikosvahinkokorvaus tai
- vapaaehtoiseen sairausvakuutukseen perustuva korvaus

ei estä vammaistuen saamista eikä sityä vähennetä vammaistuesta. Vakuutuslaitoksen maksama korvaus kohonneista kodinhoidon kustannuksista voi kuitenkin vähentää kodinhoitoon liittyvien kustannusten huomioimista erityiskustannuksina. Samoin korvaukset matkoista tai lääkkeistä voivat vähentää matkoista tai lääkkeistä aiheutuneiden kustannusten huomioimista erityiskustannuksina. Ks. [Huomioitavat kustannukset](#).

Lääkevahinko

Lääkevahinkovakuutuksesta korvataan lääkevahingon aiheuttamia ylimääräisiä kustannuksia ja menetyksiä. Lääkevahinkokorvaukset maksaa lääkevahinkovakuutuspooli. Korvaukset määräytyvät samoilla periaatteilla kuin potilasvakuutuksesta maksettavat korvaukset.

Koska lääkevahinkovakuutus on toissijainen ja tarkoitettu täydentämään lakisääteistä vakuutusturvaa,

siitä maksetaan korvausta siltä osin kuin vahingonkärsineellä ei ole oikeutta saada korvausta lakisääteisistä korvausjärjestelmistä.

Lääkevahingon perusteella maksettavaa hoitotukea tai muita korvauksia ei vähennetä vammaistuesta. Lääkevahinkovakuutuspooli voi vähentää omista korvauksistaan ne etuudet, joihin vahingonkärsineellä on oikeus julkisista varoista tai lakisääteisestä vakuutuksesta

1.5.1. Kv-säännökset

Oikeutta vammaistukeen ei ole sellaisella henkilöllä, joka saa ulkomailta sellaista eläkettä tai ansionmenetykskorvausta, joka voidaan rinnastaa Suomesta maksettavaan, vammaistuen saamisen estävään eläkkeeseen. Henkilön ulkomailta saama vammaisetuus voidaan tietyin edellytyksin vähentää 16 vuotta täyttäneen vammaistuesta (VTL 570/2007 12 §).

Lue lisää

Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetukset 883/2004 ja 987/2009 sekä 1408/71 ja 574/72

Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Vähennettävät etuudet > Kv-säännökset.

1.6. Hakeminen

16 vuotta täyttäneen vammaistukea haetaan Kelan vahvistamalla hakemuslomakkeella EV 256 (Eläkettä saavan hoitotuki-/vammaistukihakemus) tai sähköisellä vammaistukihakemuksella asiointipalvelun kautta (www.kela.fi/asiointi tai www.kela.fi/etjanst). Hakemus voidaan vastaanottaa myös suullisesti, jolloin Kelan toimihenkilö täyttää hakemuksen asiointipalvelussa asiakkaan suullisten ohjeiden mukaan. Vammaistuki ei tule vireille pelkän lääkärinlausunnon perusteella. Jos hakija toimittaa Kelaan pelkän lääkärinlausunnon, sinun tulee pyytää häntä toimittamaan Kelaan myös hakemuslomake. Voit pyytää hakemuslomakkeen kirjepohjalla VTH01.

Jatkohakemus

Määräajaksi myönnettyyn vammaistukeen haetaan jatkoa hakemuslomakkeella EV 256. Myös jatkohakemus voidaan vastaanottaa suullisesti siten, että Kelan toimihenkilö täyttää hakemuksen asiointipalvelussa. Hakemus on tehtävä puolen vuoden kuluessa määräajaksi myönnetyn tuen päättymisestä lukien. Mikäli hakemus tehdään myöhemmin, sitä käsitellään kuten uutta hakemusta.

1.6.1. Liitteet

[Lausunnon korvaaminen](#)

[Muut liitteet](#)

Lääkärinlausunto

Vammaistukihakemukseen on yleensä liitettävä lääkärinlausunto C, joka ei saa olla puolta vuotta vanhempi. B-lausuntokin on riittävä, jos siinä on vammaistuen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Myös jatkohakemukseen on liitettävä lääkärinlausunto C tai muu riittävä lääketieteellinen selvitys hakijan nykyisestä terveydentilasta. Lääkärinlausunto ei kuitenkaan ole välttämätön, jos hakijan oikeutta vammaistukeen voidaan pitää ilmeisenä.

Kun henkilö saa perusvammaistukea tai korotettua vammaistukea ja hän hakee siihen korotusta, on tarkistushakemukseen pääsääntöisesti liitettävä lääkärinlausunto C. Lausunto ei kuitenkaan yleensä ole tarpeen, jos korotusta haetaan pelkästään erityiskustannusten perusteella tai Kelaan on jo toimitettu muu lääkärinlausunto, jossa on riittävät tiedot asian ratkaisemiseksi.

Pyydä hakemuksen liitteeksi tarvittavaa lääkärinlausuntoa hakijalta kirjeellä VTL01.

Lausunto voidaan toimittaa Kelaan alkuperäisenä tai kopiona. Tilanteissa, joissa on syytä epäillä todistuksen aitoutta, asiakkaalta pyydetään alkuperäinen lausunto. Muissa tilanteissa voidaan hyväksyä kopio lausunnosta.

Lausunnon korvaaminen

Hakijan tulee maksaa vammaistukihakemuksen liitteeksi vaadittava lääkärinlausunto itse

Kela maksaa kuitenkin

- tarkistushakemukseen tarvittavan lääkärinlausunnon hankkimisesta aiheutuvat kustannukset hakijalle itselleen, kun Kela on katsonut aiheelliseksi tarkistaa, onko henkilö yhä oikeutettu aiemman suuruiseen tukeen (esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilön toimintakyvyn arvioidaan kuntoutuksen myötä parantuneen)
- lausuntopalkkion lausunnonantajalle, jos Kela on päättänyt hankkia lääkärinlausunnon omalla kustannuksellaan. Tämä tulee kyseeseen kun hakija on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai kun lausunnon hankkimiseen Kelan kustannuksella on jokin muu erityinen syy. (Lue lisää Lisäselvitysten pyytäminen > Keneltä tai mistä lisäselvityksiä pyydetään.)

Lääkärinlausunnon korvaamista koskevaa hakemusta ei rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään eikä asiakkaalle yleensä anneta erillistä päätöstä lääkärinpalkkion korvaamisesta. Korvaus maksetaan toimintamenoista LM-systeemin eli toimistojen maksut -systeemin kautta asiakkaan ilmoittamalle tilille. Kustannuslajiksi merkitään 16 vuotta täyttäneen vammaistuessa V12. Kirjaa tieto lääkärinlausunnon kustannusten korvaamisesta etuuden Hakemustyön kommenttiin.

Lue myös 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Etuusohje > Ratkaiseminen > Lisätutkimuksiin lähettäminen

Sovellettava lainkohta VTL 570/2007 20 §

Muut liitteet

Seuraavista erityiskustannuksista tulisi yleensä toimittaa Kelaan erillinen selvitys:

- Kotipalvelu, tukipalvelu- ja kotisairaanhoidokustannukset
- Siivouspalvelukustannukset
- Palvelutalomaksut
- Ulkomailla syntyneet kustannukset
- Määrältään poikkeuksellisen suuret kustannukset (kustannuslajista riippumatta)

1.6.2. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa .

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjä koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. [Katso poikkeukset](#).

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.6.2.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#).

1.6.2.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.6.3. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.6.3.1. Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomainen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa

- edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.6.3.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on **määrätty hoitamaan päämiehen** (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oivan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomaisella on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselelyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättyminen.

1.6.3.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
 - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/ Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- [Holhousasioiden rekisteristä](#) rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.6.3.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.6.3.5. Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta** toisen puolesta

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) **eikä** hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)
- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.6.3.6. Kunta

Jos lapsi on otettu kunnan sosiaalihuollon toimielimen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

1.6.3.7. Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea 16 vuotta täyttäneen vammaistukea.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 15 §).

1.6.4. Hakuaika

Vammaistukea ei ilman erityistä syytä voida myöntää pidemmältä kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen vammaistuen hakemista. Ks.myöntämisaika.

Esimerkki

Kun vammaistukihakemus on saapunut Kelaan 3.9, ei tukea voida ilman erityistä syytä myöntää takautuen pidemmältä ajalta kuin 1.3 lukien.

Huomaa, että toimitettu hakemus on joskus lisäselvitystä asiakkaalle jo annettuun päätökseen, jolloin kyseeseen voi tulla päätöksen oikaiseminen uuden selvityksen perusteella, ks. kuitenkin Päätöksen oikaisu ja poistaminen > [Vammaistukipäätöksen oikaiseminen eduksi](#).

1.6.5. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimitse sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.

- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työväliteet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetty lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaikaa lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.
- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentoissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oivan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.6.6. Hakemuksen peruuttaminen

Vammaistuen hakija voi peruuttaa hakemuksensa, jos päätöstä ei ole vielä annettu.

Peruutus tulee yleensä tehdä kirjallisesti. Selvissä tapauksissa peruutus voidaan tehdä myös suullisesti.

Lähetä hakijalle kirje, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruutettu.

Jos etuudensaajalla on edunvalvoja tai voimassa on edunvalvontavaltuutus, ei hakija voi peruuttaa hakemustaan ilman laillisen edustajansa suostumusta.

Menettelystä, jota noudatetaan, kun vammaisetuuspäätös on jo annettu, voit lukea kohdasta 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Etuusohje > Pyyntöä lakkauttaminen.

1.6.7. Kv-säännökset

Myös ulkomailla asuvien henkilöiden tulee yleensä hakea 16 vuotta täyttäneen vammaistukea kansallisella hakemuslomakkeella EV 256.

Lääketieteellisenä selvityksenä voidaan hyväksyä myös muu asiakirja kuin Kelan vahvistamalle C-lomakkeelle laadittu lausunto. Lausunnosta tulee kuitenkin käydä ilmi vastaavat seikat kuin C-lääkärintoimituksesta. Voit tarvittaessa käännettää ulkomaisen lääkärintodistuksen.

Mikäli henkilö esittää erityiskustannuksina ulkomailla syntyneitä kustannuksia, tulee hänen toimittaa niistä luotettava selvitys (kuittikopiot).

Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Hakeminen > Lisäselvitysten pyytäminen.

1.6.7.1. Käsittelypaikka

Vammaistukiasia voidaan yleensä ratkaista vasta, kun henkilön kuuluminen Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan on selvitetty. Päätöksen asumisperusteisesta sosiaaliturvasta antaa kv-keskus.

Kansainvälisiä liittymäkohtia sisältävien vammaisetuusasioiden käsittely on keskitetty kv-keskukseen.

Kv-keskitettyjen vammaisetuusasioiden ja yksiköiden välisen työnjaon määrittelyt löytyvät vammaisetuuksien ratkaisutyön sivuilta prosesseista.

1.7. Määrä

16 vuotta täyttäneen vammaistuki on kolmiportainen. Vammaistuen suuruus määräytyy sairaudesta aiheutuvan haitan, avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen tai sairaudesta aiheutuvien erityiskustannusten perusteella.

Vammaistuen määrät 2019 ovat seuraavat:

Perusvammaistuki 92,14 e/kk (vuonna 2018 92,14 e/kk)

Korotettu vammaistuki 215,00e/kk (vuonna 2018 215,00 e/kk)

Ylin vammaistuki 416,91e/kk (vuonna 2018 416,91 e/kk)

Invalidirahan suuruisena suojattu vammaistuki on 218,98e/kk, 301,13 e/kk ja 432,81e/kk (218,98 euroa, 301,13 euroa ja 432,81 euroa kuukaudessa vuoden 2018 tasossa)

Hakijan tulot ja varallisuus eivät vaikuta vammaistuen määrään.

Vammaistukea ei makseta, jos sen määrä kuukaudessa olisi pienempi kuin 6,68 e (6,68euroa vuonna 2018). Vammaistuen määrä voi jäädä pienintä maksettavaa määrää pienemmäksi silloin, kun siitä vähennetään henkilön saama SOLITA-lisä tai ulkomainen etuus.

1.8. Määräytymisperusteet

Vammaistuen suuruus määräytyy sen perusteella, kuinka paljon sairaudesta tai vammasta aiheutuu haittaa, avun tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta taikka erityiskustannuksia. Vammaistukiratkaisun tulee perustua arvioon henkilön kokonaistilanteesta. Myös yksilölliset ja paikalliset olosuhteet tulee huomioida.

Arviota tehtäessä otetaan huomioon avun, ohjauksen ja valvonnan tarpeen sekä erityiskustannusten muodostama kokonaisuus.

Kokonaisharkinnasta eli eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta ks. Kokonaisharkinta.

1.8.1. Perusvammaistuki

Perusvammaistuki voidaan myöntää henkilölle, jonka toimintakyky on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan ja hänelle aiheutuu sairaudesta tai vammasta olennaista haittaa.

Olenaisella haitalla tarkoitetaan sellaista sairauden tai vamman aiheuttamaa haittaa, joka vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen keskivaikeaa toiminnanvajausta.

1.8.2. Korotettu vammaistuki

[Avuntarve](#)

[Ohjauksen ja valvonnan tarve](#)

[Erityiskustannukset](#)

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää henkilölle, jonka toimintakyky on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan, jos

- hänelle aiheutuu sairaudesta tai vammasta huomattavaa haittaa tai
- hän tarvitsee henkilökohtaisissa toiminnoissaan, kotitaloustöissä ja asiointissa kodin ulkopuolella säännöllisesti vähintään viikoittain toistuvaa toisen henkilön apua, ohjausta tai valvontaa tai
- perustuen edellytykset täyttyvät ja erityiskustannusten voidaan arvioida nousevan vähintään korotetun tuen määrään kuukausitasolla.

Huomattavalla haitalla tarkoitetaan sellaista sairauden tai vamman aiheuttamaa haittaa, joka vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen vaikeaa toiminnanvajausta.

Avuntarve

Korotetun vammaistuen saaminen avuntarpeen perusteella edellyttää, että hakija tarvitsee vähintään viikoittain ainakin jossain määrin apua henkilökohtaisissa toiminnoissaan. Myös yhteen henkilökohtaiseen toimintoon kohdistuva, muu kuin aivan vähäinen, viikoittainen avuntarve voi oikeuttaa korotettuun vammaistukeen. Jos henkilö tarvitsee apua henkilökohtaisissa toiminnoissaan, voidaan yleensä olettaa, että hän tarvitsee apua myös kotitaloustöissä ja asiointissa kodin ulkopuolella.

Korotettu vammaistuki tulee myönnettäväksi myös silloin, kun avuntarve on päivittäistä, mutta se ei kohdistu moniin henkilökohtaisiin toimintoihin eikä vie paljon auttajan aikaa.

Ohjauksen ja valvonnan tarve

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää ohjauksen ja valvonnan perusteella jos henkilö tarvitsee toisen henkilön ohjausta ja valvontaa vähintään viikoittain. Ohjauksen ja valvonnan tarpeen tulee kohdistua ainakin jossain määrin henkilökohtaisiin toimintoihin. Jos ohjauksen ja valvonnan tarve kohdistuu vain kotitaloustöihin ja asiointiin, ei korotettua vammaistukea voida myöntää.

Esimerkiksi lievästi kehitysvammaisilla tai vaikeita mielenterveyden häiriöitä sairastavilla henkilöillä saattaa olla oikeus korotettuun vammaistukeen ohjauksen ja valvonnan perusteella esimerkiksi jos päivärytmin noudattaminen ja kellonaikojen mukaan tapahtuvista arkipäivän toiminnoista selviytyminen tai lääkityksen varmistaminen edellyttää opastusta tai patistelua viikoittain tai vähäisessä määrin päivittäin. Esimerkiksi pitkäaikaisesti vaikeasti masentunut henkilö voi jättää syömättä tai peseytymättä ja hän voi tarvita tämän vuoksi päivittäin vähäistä patistelua.

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää avun tai ohjauksen ja valvonnan tarpeen perusteella samoin edellytyksin kuin eläkettä saavan perushoitotuki.

Erityiskustannukset

Korotettu vammaistuki voidaan myöntää erityiskustannusten perusteella, jos asiakkaalle aiheutuu sairaudesta tai vammasta olennaista haittaa ja hyväksyttäviä erityiskustannuksia arvioidaan olevan keskimäärin korotetun vammaistuen verran kuukaudessa.

1.8.3. Ylin vammaistuki

[Avuntarve](#)

[Ohjauksen ja valvonnan tarve](#)

Ylin vammaistuki voidaan myöntää henkilölle, jonka toimintakyky on sairauden, vian tai vamman vuoksi heikentynyt yhtäjaksoisesti vähintään ainakin vuoden ajan, jos

- hän on vaikeasti vammaisen tai
- hän tarvitsee monissa henkilökohtaisissa toiminnoissaan jokapäiväistä, aikaa vievää toisen henkilön apua tai
- sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuu huomattavassa määrin säännöllistä ohjauksen ja valvonnan tarvetta.

Vaikeasti vammaisena pidetään henkilöä, jolla sairaudesta tai vammasta aiheutunut haitta vastaa lähinnä yleisen toiminnanvajauksen erittäin vaikeaa toiminnanvajausta.

Sokealla, liikuntakyvyttömällä tai varhaiskuurolla on oikeus saada ylin vammaistuki.

Sokeana pidetään henkilöä, jolta puuttuu suuntausnäkö ja joka ei siten voi näkönsä heikkouden vuoksi liikkua kuin tutussa ympäristössä. Suuntausnäkö puuttuu yleensä, jos näkökyky on 0,04 tai vähemmän tai näkökenttä on supistunut joka puolelta alle 10 asteeseen tai näitä vastaavissa tilanteissa.

Liikuntakyvyttömänä pidetään yleensä henkilöä, joka ei voi käyttää alaraajojaan liikkumiseen.

Varhaiskuuroksi katsotaan henkilö, jonka kuulo on synnynnäisesti niin huono, ettei apuvälineistäkään ole apua puheen kuulemisessa. Lisäksi henkilö on kuuroutunut ennen puhutun kielen oppimista ja hän ei ole myöhemminkään oppinut puhuttua kieltä niin hyvin, että pystyisi viestimään sen avulla. Henkilön pääasiallinen viestimismuoto on viittomakieli.

Avuntarve

Ylin vammaistuki voidaan myöntää avuntarpeen perusteella, kun avustaminen on jokapäiväistä ja vie paljon auttajan aikaa ja jos avuntarve kohdistuu moniin henkilökohtaisiin toimintoihin.

Avuntarpeen kokonaismäärä arvioidaan yksilöllisesti hakemuksen ja lääkärinlausunnon tietojen perusteella. Saatujen tietojen perusteella arvioidaan, voidaanko avuntarve katsoa jokapäiväiseksi ja aikaa vieväksi. Arvioitaessa avuntarpeen kokonaismäärää tulee huomioida myös apuvälineiden käyttö (ks. 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Etuusohje > Oikeus ja edellytykset > Avuntarve).

Ylin vammaistuki voidaan myöntää, jos henkilöllä on avuntarvetta useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa päivittäin, vaikka yksittäiset toimenpiteet eivät veisikään runsaasti aikaa. Tällöin myöntäminen kuitenkin edellyttää, että avustaminen kokonaisuutena katsoen vie päivittäin paljon toisen henkilön aikaa. Ylin vammaistuki voidaan myöntää myös, jos henkilöllä on aikaa vievää päivittäistä avuntarvetta ainakin yhdessä henkilökohtaisessa toiminnossa ja sen lisäksi vaihtelevassa määrin myös joissakin muissa henkilökohtaisissa toiminnoissa.

Ohjauksen ja valvonnan tarve

Ylin vammaistuki voidaan myöntää ohjauksen ja valvonnan perusteella jos henkilö tarvitsee toisen henkilön ohjausta ja valvontaa huomattavassa määrin. Ohjauksen ja valvonnan tarpeen tulee myös olla säännöllistä.

Yleensä ohjauksen ja valvonnan tarvetta voidaan katsoa olevan huomattavassa määrin silloin, kun henkilö ei pysty huolehtimaan itsestään ja hänen selviytymisensä edellyttää päivittäin

huomattavaa toisen henkilön suorittamaa ohjausta ja valvontaa eikä henkilö muutoin suoriudu arjesta. Ohjauksen ja valvonnan tarpeen tulee kohdistua ainakin jossain määrin henkilökohtaisiin toimintoihin. Ohjausta ja valvontaa voidaan tarvita esimerkiksi pukeutumisessa, syömisessä, peseytymisessä tai lääkityksestä huolehtimisessa. Jos ohjauksen ja valvonnan tarve kohdistuu vain kotitalousoihin ja asiointiin, ei ylintä vammaistukea voida myöntää.

Esimerkiksi muistihäiriöisillä, kehitysvammaisilla tai vaikeita mielenterveyden häiriöitä sairastavilla henkilöillä saattaa olla oikeus ylimpään vammaistukeen ohjauksen ja valvonnan perusteella. Jos henkilö on muistamaton, karkaileva, impulsiivinen, itsetuhoinen tai väkivaltainen, hän saattaa tarvita päivittäin huomattavassa määrin toisen henkilön ohjausta ja valvontaa taikka jatkuvaa varuilla oloa. Henkilö voi tarvita ohjausta ja valvontaa esimerkiksi sosiaalisissa tilanteissa (hän voi olla estoton, väkivaltainen), pukeutumisessa, peseytymisessä, syömisessä ja ruuan valmistuksessa (hän voi olla jähmeä, hidas, juuttua toimintoihin) tai lääkityksestä huolehtimisessa (hän voi olla sairaudentunnoton, sekava).

Ylin vammaistuki voidaan myöntää avun tai ohjauksen ja valvonnan tarpeen perusteella samoin edellytyksin kuin eläkettä saavan korotettu hoitotuki.

1.8.4. Kokonaisharkinta

Vammaistuen hakijan kokonaistilanteen arvion tekemisen jälkeen arvioidaan se tuen taso, johon asiakkaan tilanne oikeuttaa. Vammaistuen taso määräytyy sen perusteella, kuinka paljon sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutuu haittaa, avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta taikka erityiskustannuksia. Mahdollisuus tuen myöntämiseen kokonaisharkinnan eli eri tekijöiden yhteisvaikutuksen perusteella tulee aina arvioida.

Jos mikään yksittäisistä tekijöistä ei täytä myöntöedellytyksiä, mutta vähintään kaksi tekijää ylittää lähelle tiettyä tuen tasoa, tuki voidaan myöntää eri tekijöiden yhteisvaikutuksen perusteella. Erityiskustannukset voivat kokonaisharkinnassa vaikuttaa kuitenkin vain, kun harkitaan korotetun tuen myöntämistä yhteisvaikutuksen perusteella. Perustuen edellytysten tulee tällöin aina täytyä.

16 vuotta täyttäneen vammaistuessa perustukea (olennainen haitta) ei voida myöntää kokonaisharkinnan perusteella, koska myöntöedellytyksiä on vain yksi.

1.8.5. Vammaistuki eläkkeen lepäämisen ajalta

Lepääminen ennen 1.1.2010

Henkilölle, joka on jättänyt työkyvyttömyyseläkkeensä kansaneläkelain 17 §:ssä tarkoitetulla tavalla lepäämään, maksetaan ylimmän 16 vuotta täyttäneen vammaistuen suuruista vammaistukea. Vammaistuki voidaan myöntää ilman erillistä hakemusta.

Vammaistukea maksetaan enintään kahden vuoden ajalta eläkkeen lepäämään jättämisestä. Tuen maksaminen ei edellytä sitä, että tuensaaja täyttää ylimmän vammaistuen myöntämisedellytykset, sillä maksaminen perustuu erityissäännökseen.

Tuen maksaminen lakkaa lepäämiskauden päättyttyä, kuitenkin aina viimeistään sen jälkeen, kun sitä on maksettu kaksi vuotta. Samoin tuen maksaminen lakkaa, jos henkilö siirtyy takaisin työkyvyttömyyseläkkeelle.

Kun henkilö saa ylintä vammaistukea vammaisuuksista annetun lain 13 §:n nojalla, hän ei tänä aikana voi saada vammaistukea muulla perusteella. Hänelle ei myöskään voida maksaa samanaikaisesti eläkettä saavan hoitotukea.

Jos henkilö on saanut eläkettä saavan hoitotukea ennen eläkkeen lepäämään jättämistä, hoitotuen maksaminen keskeytetään. Kun eläkkeen maksaminen aloitetaan uudelleen, voidaan myös keskeytetyn hoitotuen maksamista jatkaa, mikäli sen myöntämisedellytysten voidaan edelleen katsoa täyttyvän. Tarvittaessa pyydetään uusi hakemus eläkettä saavan hoitotuesta.

(VTL 570/2007 13 §)

Lepääminen 1.1.2010 jälkeen

Eläkkeiden lepäämään jättämisestä on säädetty 1.1.2010 lukien erillisellä määräaikaisella lailla (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009). Laki on voimassa 31.12.2013 saakka. Erillislakia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, jotka jätetään lepäämään lain voimassaolon aikana.

Henkilölle, joka jättää työkyvyttömyyseläkkeensä lepäämään 1.1.2010 jälkeen, maksetaan eläkkeen lepäämisen ajalta ylintä 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sillä edellytyksellä, että henkilö on saanut eläkettä saavan hoitotukea välittömästi ennen eläkkeen lepäämään jättämistä. Vammaistukea maksetaan vähintään kolmen kuukauden ja enintään kahden vuoden ajalta eläkkeen lepäämään jättämisestä.

Vammaistuen maksamisen edellytyksenä on, että henkilön kaikki työkyvyttömyyseläkkeet ovat lepäävinä, kun henkilö saa eläkettä sekä kansan- että työeläkejärjestelmästä. Ulkomaan eläkkeiden lepäämään jättämistä ei kuitenkaan edellytetä. Kertamaksuna maksettuja eläkkeitä ei voi takautuen jättää lepäämään, joten näiden lepäämään jättäminen ei ole vammaistuen maksamisen edellytyksenä.

Kansaneläkelain ja työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke voivat jäädä lepäämään eri ajankohdista. Vammaistuen maksaminen alkaa sen kuukauden alusta, josta viimeisin työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään. Vammaistukea ei kuitenkaan makseta takautuvalla ajalla, jos työkyvyttömyyseläke on jätetty lepäämään eläkelaitoksen aloitteesta taannehtivasti.

Kun henkilön kaikki eläkkeet ovat lepäävinä, käsittelijä keskeyttää eläkettä saavan hoitotuen maksamisen ja myöntää henkilölle 16 vuotta täyttäneen ylimmän vammaistuen eläkkeen lepäämisajalle. Kun eläkkeen maksaminen aloitetaan uudelleen, voidaan myös keskeytetyn hoitotuen maksamista jatkaa, mikäli sen myöntämisedellytysten voidaan edelleen katsoa täyttyvän. Tarvittaessa pyydetään uusi hakemus eläkettä saavan hoitotuesta.

Kun henkilö saa ylintä vammaistukea työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain nojalla, hän ei tänä aikana voi saada vammaistukea muulla perusteella. Hänelle ei myöskään voida maksaa samanaikaisesti eläkettä saavan hoitotukea.

(Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettu laki 738/2009 1 §, 2 §, 8 §, 11 §, 12 §)

Lepääminen 1.1.2014 alkaen

Eläkkeiden lepäämään jättämisestä on säädetty 1.1.2010 lukien erillisellä määräaikaisella lailla (Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä 738/2009, myöhemmin ”lepäämäänjättämislaki”), joka oli alkuperäisen säädöksen mukaan voimassa vuoden 2013 loppuun. Lain voimassa oloa jatkettiin työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta annetulla lailla. Lainmuutoksesta johtuen lepäämäänjättämislaki on voimassa 31.12.2016 asti ja sitä sovelletaan edelleen työkyvyttömyyseläkkeisiin, jotka jätetään lepäämään lain voimassaolon aikana.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulevalla lainmuutoksella säädetään, että jos työkyvyttömyyseläke on ollut lepäävänä, sen on oltava maksussa vähintään kuukauden ennen kuin sen voi jättää uudelleen lepäämään. Aikaisemmin vähimmäisvaatimus oli kolme kuukautta.

Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämäänjättämisen ehdot sekä muut, esimerkiksi vammaisetuuksiin liittyvät edellytykset, säilyvät lainmuutoksessa tätä muutosta lukuun ottamatta samana.

Koska lepäämäänjättämissäin mukaan eläkkeen lepäämisen ajalta maksetaan tietyt edellytykset täyttyen ylittä vammaistukea ja vammaistuen maksaminen keskeytyy eläkkeen lepäämisjaksojen välillä, lainmuutoksesta seuraa, että vammaistuki voi olla olematta maksussa / keskeytyneenä lepäämisjaksojen välissä alimmillaan yhden kuukauden vuoden 2014 alusta alkaen.

(Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettu laki 738/2009 6 ja 12 § sekä Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain 6 ja 12 §:n muuttamisesta)

Jos eläke lakkautetaan lepäämisen ajalta takautuvasti 2 vuoden ajalta ja lakkautus Kelassa yleensä tarkoittaa sitä, ettei eläkettä ole "olemassa"/maksussa ei se silloin voisi olla keskeytyneenä kuten lepäämisen ajalla tapahtuu. Lepäämisjättämissäin tarkoitus, säännökset ja niiden tulkinta ajaa kuitenkin tämän edellä mainitun tilanteen ohi eikä vammaistukipäätöstä täten oikaista lepäämisen ajalta.

1.8.6. Suojatut vammaistuet

Vammaisetuksista annetun lain siirtymäsäännöksen mukaan ennen 1.1.2008 myönnettyjen vammaistukien maksamista jatketaan entisellään seuraavan tarkistukseen tai lakkaamiseen saakka. Samoin toimitaan niiden vammaistukien kohdalla, jotka on myönnetty ennen 1.6.2015 voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Siirtymäsäännöksiin on myös säädetty, että vuoden 1989 lainmuutoksen johdosta syntyneiden suojattujen vammaistukien maksaminen jatkuu entisellään vammaisetuksista annetun lain voimaantulon jälkeenkin. Lisäksi laissa on säädetty, että vammaistuen maksamista jatketaan tietyissä erityistilanteissa enintään sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta.

Suojattua vammaistukea ei voida tarkistaa alas- tai ylöspäin ilman, että suoja lakkaa. Suojattu vammaistuki voi siten joissain tilanteissa tarkistuksen johdosta tai muusta syystä lakata, jolloin oikeus vammaisetuuteen arvioidaan vammaisetuksista annetun lain 8 tai 9§:ssä säädettyjen yleisten myöntämisedellytysten perusteella.

Jos asiakas hakee tarkistusta ja hänellä on maksussa suojattu tuki, asiakkaalle tulee ennen ratkaisun tekemistä kertoa, että tarkistuksen myötä suoja lakkaa. Asiakkaalla on näin mahdollisuus näissä tilanteissa peruuttaa hakemuksensa, jolloin tuen maksaminen säilyy entisellään eikä suoja lakkaa.

Mikäli eläkkeensaajan eläke ei muutoin riitä kohtuulliseen toimeentuloon, hänelle voidaan myöntää takuueläke. Takuueläkkeen myöntäminen ei aiheuta mahdollisesti maksussa olevan suojatun vammaistuen lakkauttamista.

1.8.6.1. Lainmuutoksessa 1.1.1989 suojatut invalidirahat

Vammaistukilain (124/1988) tullessa voimaan 1.1.1989 muutettiin joulukuussa 1988 maksussa olleet invalidirahat suojatuiksi vammaistuuksi.

Suojattu vammaistuki on vuonna 1988 maksetun invalidirahan suuruinen. Määrät ovat vuoden 2015 tasossa 221,69 euroa, 304,86 euroa ja 438,17 euroa kuukaudessa. Invalidirahaa maksettiin

myös alennettuna. Siten suojattu vammaistuki voi olla myös edellä mainittuja euromääriä pienempi.

Invalidirahan suuruinen vammaistuki lakkautetaan, kun sen saajalle myönnetään vammaistuen estävä eläke. Suojatun vammaistuen maksaminen voi jatkua myös henkilön täytettyä 65 vuotta, jos hän ei saa vammaistuen saamisen estävää eläkettä.

Sokealla tai liikuntakyvyttömällä henkilöllä, joka saa Kelan työkyvyttömyyseläkettä, voi olla maksussa sekä suojattu vammaistuki että eläkettä saavan hoitotuki. Tällaisen henkilön suojattu vammaistuki lakkautetaan viimeistään sen kuukauden alusta, kun hänelle myönnetään vanhuuseläke Kelasta tai työeläkejärjestelmästä. Suojatun vammaistuen maksaminen voi jatkua henkilön täytettyä 65 vuotta vain siinä tapauksessa, että henkilö kieltäytyy Kelan vanhuuseläkkeestä eikä saa vanhuuseläkettä työeläkejärjestelmästä. Lisäksi huomioitava, että Kelan maksama eläkettä saavan hoitotuki tulee tällaisessa tilanteessa lakkauttaa.

Vammaistuki lakkautetaan myös silloin, jos tuensaajalle myönnetään eläkettä saavan hoitotuki tai hoitotuen korotus.

(VTL 570/2007 56 § 7 mom)

1.8.6.2. Estävä SOLITA-etuus

Jos suojatun vammaistuen saaja saa estävää SOLITA-etuutta ja hänelle myönnetään hakemuksesta korotus vammaistukeen saman sairauden tai vamman perusteella, suoja lakkaa ja SOLITA-etuus voidaan vähentää vammaistuesta. Henkilö ei voi saada samaan aikaan kuin yhtä vammaistukea, eikä suojatun vammaistuen lisäksi voida siten myöntää tavallista vammaistukea muun sairauden tai vamman perusteella.

1.8.6.3. Lainmuutos 1.1.2008

Varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai alle 65-vuotiaana vanhuuseläkkeelle jääneille henkilöille ei ennen vuotta 2008 voimassa olleen lainsäädännön mukaan voitu yleensä myöntää eläkkeesaajien hoitotukea, vaan vammaistukilain mukainen vammaistuki. Jos vammaistuki on 1.1.2008 ollut maksussa tällaiselle henkilölle, jatketaan sen maksamista siirtymäsäännöksen nojalla enintään sen kuukauden loppuun, jona etuudensaaja täyttää 65 vuotta. Tukea ei voida tarkistaa alas- tai ylöspäin ilman, että se lakkaa.

Esimerkki

Henkilölle on myönnetty vammaistuki vuonna 2006 toistaiseksi. Hän jäi vanhuuseläkkeelle 63-vuotiaana vuonna 2007, eläke alkoi 1.7.2007. Vammaistukea maksetaan sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta.

Henkilöille, jotka saivat pelkkää täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä SOLITA-eläkettä, ei ennen vuotta 2008 voimassa olleen lainsäädännön mukaan voitu myöntää eläkkeesaajien hoitotukea, vaan vammaistukilain mukainen vammaistuki. Oikeutta vammaistukeen ei kuitenkaan ole ollut, mikäli henkilöllä on samanaikaisesti ollut oikeus estävään SOLITA-lisään saman sairauden perusteella.

Jos vammaistuki on 1.1.2008 ollut maksussa täyden työkyvyttömyyden perusteella myönnetyn SOLITA-eläkkeen saajalle, jatketaan sen maksamista siirtymäsäännöksen nojalla enintään sen kuukauden loppuun, jona etuudensaaja täyttää 65 vuotta. Tukea ei voida tarkistaa alas- tai ylöspäin ilman, että se lakkaa.

Kaikista 65 vuotta täyttävistä vammaistuen saajista muodostuu työ Oiwaan kaksi kuukautta ennen 65 ikävuoden täyttymistä.

(VTL 570/2007 56 § 7 mom)

1.8.6.4. Perhe-eläkemuutos 1.1.2014 alkaen

Pelkkää perhe-eläkettä saava henkilö oli vuoden 2013 loppuun asti vammaisetuslain mukaan oikeutettu 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen myös silloin, kun henkilö oli täyttänyt 65 vuotta. Tällaisen henkilön vammaistuki ei välttämättä missään vaiheessa muuttunut eläkettä saavan hoitotueksi, koska perhe-eläke oli maksussa.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulevassa lainmuutoksessa vammaisetuslakiin lisättiin säännös, jonka mukaan leskeneläkkeenä maksettava perhe-eläke katsotaan hoitotukeen oikeuttavaksi etuudeksi. Edellytyksenä on, että perhe-eläkkeen saaja on täyttänyt 65 vuotta.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulevassa lainmuutoksessa suojataan 16 vuotta täyttäneen sellainen vammaistuki, joka on alkanut viimeistään vuoden 2013 joulukuun alusta, ja jota saava asiakas on täyttänyt 65 vuotta viimeistään 31.12.2013 ja jota saava asiakas on oikeutettu perhe-eläkkeeseen viimeistään joulukuun 2013 alusta alkaen. Suojattu vammaistuki pysyy maksussa siihen asti, kunnes tuki lakkaa tai sitä tarkistetaan alas- tai ylöspäin.

Esimerkki 1

Perhe-eläkettä saavan asiakkaan vammaistukioikeus syntyy joulukuun 2013 alusta alkaen. Asiakas täyttää 65 vuotta 31.12.2013. Vammaistuki on suojattu, eikä sitä voi tarkistaa alas- tai ylöspäin ilman, että se lakkaa.

Esimerkki 2

Perhe-eläkettä saavan asiakkaan vammaistukioikeus syntyy joulukuun 2013 alusta alkaen ja tuki myönnetään määräaikaisena. Asiakas täyttää 65 vuotta 31.12.2013. Vammaistuki on suojattu määräaikaisuuden päättymiseen asti, eikä sitä voi määräaikaisuuden kestäessä tarkistaa alas- tai ylöspäin ilman, että se lakkaa. Määräaikaisuuden päättyessä suojaus päättyy ja oikeus hoitotukeen tutkitaan uuden hakemuksen perusteella.

Esimerkki 3

Perhe-eläkettä saavan asiakkaan vammaistukioikeus syntyy joulukuun 2013 alusta alkaen. Tukioikeuden osalta katsotaan, että asiakas on oikeutettu tukeen toistaiseksi. Asiakas täyttää 65 vuotta 1.1.2014. Vammaistuki ei ole suojattu, vaan se lakkaa tammikuun 2014 loppuun eli oikeus hoitotukeen tutkitaan erillisen hakemuksen perusteella 1.2.2014 alkaen.

Esimerkki 4

Perhe-eläkettä saavan asiakkaan vammaistukioikeus syntyy joulukuun 2013 alusta alkaen. Tukioikeuden osalta katsotaan, että asiakas olisi oikeutettu tukeen määräaikaisesti 31.12.2014 asti. Asiakas täyttää 65 vuotta 1.1.2014. Vammaistuki lakkaa tammikuun 2014 loppuun eli oikeus hoitotukeen tutkitaan erillisen hakemuksen perusteella 1.2.2014 alkaen.

Pääsääntöisesti hakemuksen saapumisajankohta ratkaisee sovellettavan lain. Vuoden 2013 aikana saapuneet hakemukset ratkaistaan vuonna 2013 voimassa olevan lain mukaan ja vuoden 2014 puolella saapuneet hakemukset ratkaistaan vuonna 2014 voimassa olevan lain mukaan. Hakemuksen käsittelyn ja asian ratkaisemisen ajankohdalla ei ole merkitystä.

Kuitenkin seuraavissa rajatuissa tapauksissa ajankohta, johon selvitykset ulottuvat tai josta ne alkavat, ratkaisee se, mihin tukeen oikeus tutkitaan.

Jos 65 vuotta vuonna 2013 täyttäneen hakemus saapuu vuoden 2014 aikana mutta selvitykset yltävät vuoden 2013 puolelle, vuoden 2013 osalta hakemus on käsiteltävä vuoden 2013 mukaisin myöntöedellytyksin. Vuoden 2013 osalta on siis aina tutkittava oikeus vammaistukeen, jos lisäselvitykset ulottuvat vuoden 2013 ajalle. Jos tuki myönnetään toistaiseksi, vammaistuki tulee suojatuksi eikä tukea voida tarkistaa ilman, että se lakkaa. Jos tuki myönnetään määräaikaisena, suoja lakkaa, kun määräaikaisuus päättyy. Tämän lakkaamisen yhteydessä asiakasta ohjataan hakemaan hoitotukea. Jos tukioikeutta ei vuoden 2013 osalle synny, vaikka selvitykset sinne asti yltävätkin, vuoden 2014 tammikuusta alkaen tutkitaan oikeus hoitotukeen.

Esimerkki

Asiakas on täyttänyt 65 vuotta vuonna 2013. Asiakkaan vammaistuki- / eläkettä saavan hoitotukihakemus saapuu 1.3.2014. Asiakkaan hakemus, lääkärinlausunto ja muut selvitykset koskevat lokakuuta 2013 ja aikaa siitä eteenpäin. Asiakkaan kohdalla tutkitaan oikeus vammaistukeen lokakuusta 2013 alkaen. Jos edellytykset eivät täyty vammaistuen osalta eli tukea ei myönnetä missään vammaistuen tasossa vuodelle 2013 (ja siitä eteenpäin), asiakkaan kohdalla tutkitaan oikeus hoitotukeen vuoden 2014 tammikuusta alkaen.

Jos 65 vuotta vuonna 2013 täyttäneen hakemus saapuu vuoden 2013 puolella ja selvitykset alkavat vuoden 2014 puolelta, asiakkaan kohdalla tutkitaan oikeus hoitotukeen vuoden 2014 alusta alkaen.

Myös, jos maksussa oleva, ennen 1.1.2008 alkanut hoitotuki tarkistetaan ajalta ennen vuotta 2014, voidaan pelkkää perhe-eläkettä saavalle henkilölle myöntää korotettu tai ylin hoitotuki.

1.8.6.5. Lainmuutos 1.6.2015

Edellytyksiä ennen ja jälkeen lainmuutoksen

Toukokuun 2015 loppuun asti erityiskustannukset olivat vammaisetuslain mukaan 16 vuotta täyttäneen vammaistuessa tasosta riippuen joko välttämätön tai vaihtoehtoinen myöntämisedellytys. Perusvammaistukea voitiin myöntää, jos toimintakyky oli heikentynyt, asiakkaalle aiheutui sairaudesta, viasta tai vammasta olennaista haittaa ja erityiskustannusten voitiin arvioida nousevan vähintään perusvammaistuen määrään. Korotettu tai ylin vammaistuki voitiin myöntää, jos toimintakyvyn heikentymisen lisäksi asiakkaalle aiheutui sairaudesta, viasta tai vammasta haittaa, avun tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta taikka erityiskustannuksia. Korotetussa ja ylimmässä tuessa erityiskustannukset olivat vaihtoehtoinen edellytys muihin myöntämisedellytyksiin nähden.

Erytyiskustannusten vaikutusta tuen myöntämiseen muutettiin 1.6.2015 alkaen siten, että jatkossa jos perustuen edellytys muutoin täyttyy ja erityiskustannusten voidaan arvioida nousevan korotetun tuen määrään, tuki myönnetään korotettuna. Tukea ei siis voi myöntää 1.6.2015 alkaen pelkästään toimin-takyvyn heikentymisen ja erityiskustannusten perusteella missään vammaistuen tasossa.

Samalla perustuen myöntämiseksi ei vaadita enää erityiskustannuksia, vaan tuki voidaan myöntää, kun asiakkaalle aiheutuu olennaista haittaa.

Toukokuun 2015 loppuun asti erityiskustannuksina voitiin laissa olevan yleisen määritelmän mukaisesti pitää sellaisia kustannuksia, jotka olivat ylimääräisiä, jatkuvia, tarpeellisia sekä asiakas vastasi niistä itse. Kela oli omiin toimeenpano-ohjeistuksiinsa kirjannut esimerkkejä huomioon otettavista erityiskustannuksista.

Vammaisetuslakia muutettiin 1.6.2015 alkaen siten, että huomioon otettavat erityiskustannukset kirjattiin lakiin. Erityiskustannusten yleinen määritelmä säilytettiin eli jatkossa erityiskustannuksin voidaan jatkossa ottaa huomioon ainoastaan sellaisia kustannuksia, jotka täyttävät yleisen määritelmän ja jotka kuuluvat johonkin lakiin kirjatuihin erityiskustannuksista.

Vammaistukien käsittelemisestä

1.6.2015 voimaan tulevassa lainmuutoksessa suojataan muutoksen ajankohdan yli sellainen 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, joka on alkanut viimeistään toukokuun 2015 alusta eli joka on myönnetty ennen 1.6.2015 voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Siirtymälausekkeen mukaan tällaisen tuen maksamista jatketaan seuraavaan lakkaamiseen tai tarkistamiseen saakka. Tukeen ei siis tehdä tarkistusta vain lainmuutoksen vuoksi, vaan tuki pysyy suojattuna maksussa siihen asti, kunnes se lakkaa tai sitä tarkistetaan alas- tai ylöspäin. Tarkistaminen tehdään Tarkistaminen-ohjeen mukaisesti. Jos asiakas hakee lainmuutoksen ajankohdan yli suojattavaan tukeen tarkistusta silloin, kun hänen tilanteessaan ei ole tapahtunut muutosta ja vaikka uuden lain mukaan hänen tukensa olisi pienempi, asiakkaan oikeus tukeen tarkistetaan tulevasta ajasta eteenpäin.

Tässä lainmuutoksessa ajankohta, johon selvitykset ulottuvat tai josta ne alkavat, ratkaisee sen, minkä lain mukaan oikeus tukeen tutkitaan. Ts. jos etuus tulisi myönnettäväksi tai tarkistettavaksi ajalta ennen 1.6.2015, sovelletaan säännöksiä, jotka olivat voimassa tätä ennen. Toisaalta jos etuus tulisi myönnettäväksi tai tarkistettavaksi ajalta 1.6.2015 tai sen jälkeen, sovelletaan säännöksiä, jotka tulivat voimaan 1.6.2015. Hakemuksen saapumisen tai asian käsittelyn ja ratkaisemisen ajankohdalla ei ole merkitystä.

Vaikka hakemus siis saapuu 1.6.2015 tai sen jälkeen mutta selvitykset ulottuvat ajalle 1.5.2015 tai sitä ennen, hakemus tutkitaan ennen lainmuutosta voimassa olleen lain mukaan. Jos tukioikeutta ei ajalle ennen 1.6.2015 synny vaikka selvitykset sinne asti yltyvätkin, 1.6.2015 alkaen tutkitaan oikeus 1.6.2015 voimaan tulleiden säännösten mukaisesti.

Toisaalta, vaikka hakemus saapuu ennen lainmuutosta mutta selvitykset ulottuvat 1.6.2015 ja sen jälkeiseen aikaan, voidaan oikeus tutkia 1.6.2015 voimassa olevan lain mukaisesti. Vammaisetuksia voidaan kuitenkin myöntää myöhäisintään ainoastaan seuraavan kuukauden alusta alkaen. Jos hakemus siis saapui ennen 1.6.2015 voimassa olleen lain aikana ja tuki hylättiin näissä tilanteissa sen vuoksi, että toimintakyvyn heikentymisestä huolimatta toinen perustuen edellytyksistä ei täytynyt (olennainen haitta ja erityiskustannuksia perustuen määrän verran), asiakasta kehoitettiin hakemaan etuutta uudelleen toukokuussa 2015.

Jos hakemus taas saapuu 1.6.2015 tai sen jälkeen ja selvitykset koskevat aikaa 1.6.2015 tai sen jälkeen, hakemus tutkitaan lainmuutoksen jälkeen voimassa olevan lain mukaan.

Esimerkkejä

Esimerkki maksussa olevasta vammaistuesta

Ennen lainmuutosta maksussa olevia vammaistukia ei tarkisteta lainmuutoksen voimaantulon vuoksi 1.6.2015 alkaen.

Asiakkaalle on myönnetty 1.4.2015 alkaen toistaiseksi voimassa oleva vammaistuki. Asiakkaan tukea ei tarkisteta 1.6.2015 lainmuutoksen voimaantulon yhteydessä, vaan tuen maksamista jatketaan lakkaamiseen tai tarkistamiseen saakka.

Esimerkki tarkistuksesta, asiakkaan tilanteessa on tapahtunut muutos

Asiakas hakee hänelle myönnettyyn tukeen tarkistusta. Asiakkaan oikeus etuuteen tarkistetaan sen ajankohdan lainsäädännön mukaisesti, josta oikeus etuuteen on muuttunut. Toisin sanoen jos muutos on tapahtunut esimerkiksi 20.4.2015 alkaen, tukioikeus tarkistetaan 1.5.2015 alkaen ja sovelletaan ennen 1.6.2015 voimassa olleita säännöksiä. Tällöin tuki tulee suojatuksi lainmuutoksen ajankohdan yli eli 1.6.2015 ei tehdä tukeen tarkistusta. Jos muutos on tapahtunut esimerkiksi 13.7.2015 alkaen, tukioikeus tarkistetaan 1.8.2015 alkaen ja sovelletaan 1.6.2015 voimassa olevia säännöksiä.

Esimerkki tarkistuksesta, asiakkaan tilanteessa ei ole tapahtunut muutosta

Asiakkaalle on myönnetty korotettu vammaistuki kustannusten perusteella toistaiseksi. Asiakkaan toimintakyky on heikentynyt, mutta hänellä ei ole avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta henkilökohtaisissa toiminnoissa eikä vähintään olennaista haittaa. Asiakas hakee hänelle myönnettyyn tukeen tarkistusta 1.6.2015 jälkeen saapuvalla hakemuksella. Tuki tarkistetaan soveltaen 1.6.2015 voimassa olevia säännöksiä, eli tässä tapauksessa etuus hylätään. Tarkistaminen tehdään hakemista seuraavan kuukauden alusta.

Esimerkki määräaikaisesta vammaistuesta, jatko / tarkistus

Asiakkaalle on myönnetty 1.4.2015 alkaen määräaikainen vammaistuki 31.5.2017 asti. Asiakkaan tukea ei tarkisteta 1.6.2015 lainmuutoksen voimaantulon yhteydessä, vaan tuen maksamista jatketaan määräaikaisen tuen lakkaamiseen saakka. Jos asiakas hakee määräaikaiseen tukeen jatkoa, hakemus käsitellään 1.6.2015 voimaan tulleiden säännösten mukaisesti.

Jos asiakas hakee vammaistukea tarkistusta ennen määräajan päättymistä tai vammaistukeen muuten tehdään tarkistus esim. olosuhdemuutoksen vuoksi, asiakkaan oikeus etuuteen tarkistetaan sen ajankohdan lainsäädännön mukaisesti, josta oikeus etuuteen on muuttunut. Ks. esimerkit tarkistuksesta.

Esimerkki uudesta hakemuksesta, myöntö alkaen ennen 1.6.2015

Hakemus saapuu 3.11.2015. Selvityksistä käy ilmi, että asiakkaan toimintakyky on sairauden vuoksi ollut heikentynyt 29.4.2015 alkaen. Asiakkaalle ei kuitenkaan aiheudu sairaudesta avun tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta tai haittaa tukeen oikeuttavasti. Asiakkaalle aiheutuu kustannuksia korotetun tuen määrän verran. Asiakkaalle myönnetään korotettu tuki 1.5.2015 alkaen. Tukea ei tarkisteta 1.6.2015 lainmuutoksen vuoksi.

Asiakas hakee tukeensa tarkistusta 30.3.2016 saapuvalla hakemuksella. Hänellä on myönnetty korotettu vammaistuki kustannusten perusteella. Asiakkaan kustannukset ovat laskeneet

perustuen tasoiseksi, vaikka hänen tilanteensa on muutoin huonontunut pysyvästi 1.2.2016 alkaen. Avun, ohjauksen tai valvonnan tarvetta ei edelleenkään ole. Hänellä on 1.2.2016 alkaen todettavissa olennainen haitta. Tuki tarkistetaan perustueksi 1.2.2016 alkaen.

Jos sama asiakas olisi hakenut tarkistusta 30.3.2016 saapuvalla hakemuksella, jonka mukaan hänen tilanteensa olisi kyllä huonontunut 1.2.2016 alkaen mutta perustukeen vaadittavaa haittaa ei olisi todettavissa, asiakkaalla ei olisi oikeutta tukeen 1.2.2016 alkaen, vaikka hänen kustannuksensa yltaisivät edelleen korotetun tuen tasolle.

Jos sama asiakas olisi hakenut tarkistusta 30.3.2016 saapuvalla hakemuksella, jonka mukaan erityiskustannukset eivät nouse korotetun tuen määrään sen vuoksi että osaa kustannuslajeista ei enää huomioida mutta tilanne olisi siinä määrin huonontunut 1.2.2016 alkaen, että avuntarve olisi noussut korotetun tuen määrään, oikeus tukeen tarkistettaisiin 1.2.2016 alkaen.

Esimerkki perusvammaistuen myöntämisestä 1.6.2015 alkaen

Hakemus saapuu 4.5.2015. Asiakas on vammautunut 2.5.2015. Asiakkaan toimintakyky on vamman vuoksi heikentynyt ja hänelle aiheutuu vammasta olennaista haittaa. Asiakkaan erityiskustannukset jäävät alle perustuen määrän verran. Asiakkaalle myönnetään perustuki 1.6.2015 alkaen uuden lain mukaisesti.

Hakemus saapuu 13.7.2015. Asiakkaan toimintakyky on sairauden vuoksi heikentynyt 6 kk takautuen ja hänelle aiheutuu sairaudesta olennaista haittaa. Asiakkaan erityiskustannukset jäävät alle perustuen määrän verran. Asiakkaalle voidaan myöntää perusvammaistuki 1.6.2015 alkaen. Päätöksen perusteluissa tulee näkyä, että etuutta ei ole voitu myöntää vanhan lain ajalta.

1.8.7. Kv-säännökset

Henkilön ulkomailta saama vammaisetuus voidaan tietyin edellytyksin vähentää 16 vuotta täyttäneen vammaistuesta (VTL 570/2007 12 §).

Ulkomainen vammaisetuus tai SOLITA -lisä voidaan vähentää vammaistuesta vain, jos se on

- jatkuva
- vammaistukeen rinnastettava ja
- myönnetty saman sairauden tai vamman perusteella kuin vammaistuki.

Etuus katsotaan jatkuvaksi, jos sitä maksetaan vähintään kuusi kuukautta. Jatkuvuudesta lue myös kohta Määräytymisperusteet > Vähennettävät etuudet

EU-/ETA-maasta tai Sveitsistä maksettava vammaisetuus

EU:n jäsenvaltioiden vammaisetuudet ovat erilaisia ja jäsenvaltiot ovat luokitelleet niitä eri tavoin (sairausetuus, perhe-etuus, maksuihin perustumaton erityisetuus, sosiaaliavustus tms.). Esim. Viron vammaiselle aikuiselle maksettava etuus (Puudega tööealise inimese toetus) on maksuihin perustumaton erityisetuus, mutta Ruotsin vammaistuki (handikappersättning) on sairausetuus.

Vammaistuesta voidaan vähentää jatkuva, saman sairauden tai vamman perusteella myönnetty

- asetuksen 883/2004 tai 1408/71 mukainen sairauden perusteella maksettava rahaetuus
- asetuksen 883/2004 9 luvussa tai 1408/71 10 a artiklassa tarkoitetut maksuihin perustumaton erityisetuus
- EY-asetusten ulkopuolinen sosiaaliavustus ja

- ulkomainen SOLITA-lisä.

Vähentäminen edellyttää, että ulkomainen etuus voidaan rinnastaa Suomen 16 vuotta täyttäneen vammaistukeen tai SOLITA-lisään.

Menettely kun henkilö saa ulkomaista vammaisetuutta

Jos henkilö on hakemuksessaan ilmoittanut saavansa ulkomaista vammaisetuutta, sinun tulee selvittää, onko kyseessä 16 vuotta täyttäneen vammaistuesta vähennettävä etuus. Tarvittaessa voit lähettää tiedustelun ulkomaiseen sairausvakuutuslaitokseen (lomake E001) tai ottaa yhteyttä osaamiskeskukseen.

Menettely kun henkilö on hakenut vammaisetuutta toisesta valtiosta

Jos henkilö on hakenut vammaisetuutta ulkomailta, ratkaistaan vammaistukihakemus yleensä vasta kun tieto ulkomaisesta vammaisetuudesta ja sen määrästä on saatu. Viivästysaika alkaa kulua vasta kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona ilmoitus on tullut Kelaan (VTL 50 §).

Vammaistuki voidaan kuitenkin tietyissä tilanteissa myöntää väliaikaisesti. Ks. tarkemmin kohta Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Ratkaiseminen > Kv-säännökset > Väliaikaikainen myöntäminen kv-tilanteissa.

1.9. Ratkaiseminen

16 vuotta täyttäneen vammaistukihakemus tulee käsitellä ilman aiheetonta viivytystä ja siitä on annettava kirjallinen päätös. Hakemus ratkaistaan vammaistuen keskittämisyksikössä.

Kun tunnistetaan asiakkaan mahdollinen tarve henkilökohtaiseen Kela-neuvontaan, tehdään toimeksiantotyö OIWAan: Etuus Muu, työtyyppi toimeksianto, tarkenne Selvitettävä asia, tarkenteen lisätiedoksi kirjataan Kela-neuvonta. Työn kommenttiin kirjataan tarpeelliset tiedot mm. miksi asia on ohjattu Kela-neuvontaan ja mahdollisesti jo pyydyt lisäselvitykset. Samalla merkitään vammaisetus- ja kuntoutustyön tarkenteen lisätiedoksi Kela-neuvonta, jotta tiedetään asiakkaan asioiden hoidon koordinaation kuuluvan Kela-neuvontaan. Saamansa toimeksiannon perusteella Kela-neuvoja selvittää asiaa ja ottaa tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen sen sopimiseksi miten asiassa edetään. Myös ajanvaraukset Kela-neuvontaan tehdään vain Kela-neuvojen toimesta.

Lue myös Vammaisetuuksien prosessi.

1.9.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu.

Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tulon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet

sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöä tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää väärinkäytösepäilyn tunnistamisesta.

Lue myös [väärinkäytöksistä](#).

1.9.1.1. Vammaistuen käsittelypaikka

Vammaistukihakemuksia käsitellään kaikissa vakuutuspiireissä Läntistä vakuutuspiiriä lukuun ottamatta. Läntisen vakuutuspiirin vammaistukihakemukset käsitellään Pohjoisessa vakuutuspiirissä.

Kaikki palvelupisteet vastaanottavat vammaistukihakemuksia (EV 256) sekä neuvovat ja ohjaavat asiakasta tuen hakemisessa.

Asiakaspalveluun jätetyt sekä postitse tai sähköisesti Kelaan saapuneet hakemukset ja lisäselvitykset ohjautuvat OIWA:ssa automaattisesti oikeaan työjonoon.

Työnjako Pohjoisen ja Läntisen vakuutuspiirin välillä

Pohjoinen vakuutuspiiri

- pyytää vammaistukihakemukseen tarvittavat lisäselvitykset
- ratkaisee vammaistukihakemukset
- myöntää vammaistuen ja lakkauttaa eläkettä saavan hoitotuen, kun hoitotuen saajalle myönnetään takautuvasti vammaistuki
- lakkauttaa vammaistuen, jos vammaistuen saajalle myönnetään estävä etuus (sekä kuulee asiakasta ja tekee mahdollisen takaisinperintäpäätöksen, ellei samalla myönnetä eläkettä saavan hoitotukea)
- hoitaa takaisinperinnän niissä tilanteissa, joissa on kyse puhtaasti vammaistuen takaisinperinnästä (esim. myönnetään vammaistuen estävä etuus takautuvasti, muttei samalla synny oikeutta eläkettä saavan hoitotukeen)
- tekee päätösten oikaisuun liittyvät tehtävät, myös kotitoimistojen ratkaisujen osalta, ja antaa päätöksen asiasta

- rekisteröi kunnan vaatimuksen toimeentulotuen korvaamiseksi etuusjärjestelmään
- hoitaa vammaistuen maksamisen kunnalle laitos- tai perhehoidon ajalta (AML 14 §) tai maksamisen kunnalle henkilön elämäntapojen tai sairauden perusteella (VTL 26 §) sekä kaikki siihen liittyvät toimenpiteet

Läntinen vakuutuspiiri

- antaa päätöksen työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisestä, hoitotuen keskeyttämisestä lepäämisen vuoksi sekä vammaistuen myöntämisestä eläkkeen lepäämisajalle
- hoitaa edunvalvojan määräämisestä aiheutuvat toimenpiteet (koskee jo aiemmin myönnettyä ja maksussa olevaa vammaistukea)
- hoitaa vammaistuen takaisinperinnät tilanteissa, joissa vammaistuen saajalle myönnetään takautuvasti eläkettä saavan hoitotuki ja vammaistukeen syntyy liikamaksua (vammaistuen takaisinperinnästä huolehtii se käsittelypiste, joka myöntää eläkettä saavan hoitotuen).
- hoitaa vammaistuen kesken jääneet takaisinperinnät ja tekee ulosottoviranomaisen hoidettavaksi annetuista takaisinperinnöistä aiheutuvat toimenpiteet.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuun liittyvät asiakirjat ohjautuvat Pohjoiseen vakuutuspiiriin samalla tavalla kuin hakemuksetkin.

Pohjoinen vakuutuspiiri antaa muutoksenhakuelimelle lausunnon asiasta ja osallistuu tarvittaessa suulliseen käsittelyyn muutoksenhakuelimessä, kun käsittely koskee asiaa, jonka se on ratkaissut.

Pohjoinen vakuutuspiiri hoitaa päätöksen täytäntöönpanon muutoksenhakuelimen ratkaistua asian. Jos henkilö on valituksen käsittelyn aikana muuttanut pois Läntisestä vakuutuspiiristä, muutoksenhakuelimen päätöksen täytäntöönpanon tekee uusi kotivakuutuspiiri.

Kv-tilanteet

Lue 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Etuusohje > Hakeminen > Kv-säännökset >Käsittelypaikka.

1.9.2. Esteellisyydestä

Hallintolaisissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin. Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.9.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.9.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyyssasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.9.3. Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä (Menettelyohjeet > Asiantuntijalääkärin arvio).

1.9.4. Lisätutkimuksiin lähettäminen

Vammaistuen hakija tai saaja voidaan perustellusta syystä etuusoikeuden selvittämistä varten velvoittaa käymään tutkittavana määrätyn lääkärin luona tai toimiston määräämässä terveydenhuollon toimintayksikössä tai tutkimuslaitoksessa.

Ratkaisukeskus sopii tutkivan lääkärin tai laitoksen kanssa tutkimuksesta ja varaa vastaanottoajan. Lähetä tieto tutkimusmääräyksestä tutkimuksen suorittavalle lääkärille tai laitokselle kirjepohjalla YHV01 ja pyydä tarvittavat tutkimustulokset. Lähetä kirjeen liitteinä lääkäriä varten lääkärinlausuntolomake C (EV 256L) ja hakijaa koskevat aikaisemmat lääkärinlausunnot.

Lähetä vammaistuen hakijalle tai saajalle kirje (YHI01), jossa selvität muun muassa perusteet, joiden mukaan hänelle korvataan tutkimuksesta aiheutuneet matkakustannukset. Lähetä kirjeen mukana myös matkalaskulomake ([Y 221](#)).

Kustannusten korvaaminen

Kun Kela määrää vammaistuen hakijan tai saajan lisätutkimuksiin, se maksaa

- tutkimuksen suorittavalle lääkärille tai tutkimuslaitokselle korvauksen pyydetyistä tutkimuksista
- vammaistuensaajalle tai -hakijalle korvausta tutkimuksissa käynnistä aiheutuneista kustannuksista
- saattajalle korvausta vastaavasti kuin tutkittavalle henkilölle, jos henkilö on tarvinnut saattajan

Vammaistuen saajalla tai -hakijalla on oikeus saada

- korvausta matkakustannuksista
- päivärahaa
- yömatkarahaa ja
- majoittumiskorvausta.

Jos henkilö on tarvinnut saattajan, korvataan myös saattajan matkasta aiheutuneet kustannukset samojen periaatteiden mukaan kuin tuen hakijalle.

Matkakustannukset korvataan hakijalle täysimääräisinä. Matka korvataan halvimman matkustustavan mukaan (SVL 1224/2004 4 luku 5 §). Päiväraha, yömatkaraha ja majoittumiskorvaus maksetaan sen mukaan kuin Verohallituksen päätöksellä verovapaista matkakustannusten korvauksista on määrätty.

Lue lisää

- Ratkaisutyö > Matkakustannukset
- Verohallituksen päätös verovapaista matkakustannusten korvauksista (www.vero.fi) > Syventävät vero-ohjeet > Ennakkoperintä)

Ratkaisukeskus hyväksyy ja maksaa kustannukset silloin, kun se on määrännyt vakuutetun lisätutkimuksiin. Etuudensaaja ja saattaja hakevat korvausta matkalaskulomakkeella Y 221. Lääkärin tai tutkimuslaitoksen tulee lähettää suorittamistaan tutkimuksista lasku. Tarkista ennen

kustannusten korvaamista, että lasku on annetun tutkimusmääräyksen tai lisäselvityspyynnön mukainen..

Kustannusten korvaamista koskevaa asiaa ei rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään eikä asiakkaalle tai lääkärille yleensä anneta erillistä päätöstä lääkärinpalkkion tai matkakulujen korvaamisesta. Korvaus maksetaan toimintamenoista LM-systeemin eli toimistojen maksut -systeemin kautta asiakkaan tai lääkärin ilmoittamalle tilille. Maksettaessa korvausta lausuntopalkkiosta tai tutkimuksiin lähettämisestä aiheutuneista kustannuksista kustannuslajiksi merkitään 16 vuotta täyttäneen vammaistuessa V12. Tutkittaviksi lähetettyjen vakuutettujen matkakustannuksissa ja niiden ennakoissa sekä päivärahoissa, yömatkarahoissa ja majoittumiskorvauksissa kustannuslaji on kaikissa vammaisuuksissa V3.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 20 §, SVL 1224/2005 13 §)

1.9.5. Lisäselvitysten pyytäminen

Ennen kuin ratkaiset vammaistukihakemuksen, sinun tulee tarkistaa, onko Kelaan toimitettu kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Pyydä lisäselvitystä aina, jos hakemuksessa ilmoitetut tiedot ovat epäselvät ja arvioit tiedoilla olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. Voit pyytää selvitystä myös, jos siihen on muu erityinen syy.

Jos asiakkaalta on jo pyydetty lisäselvitystä, ei sinun kuitenkaan tarvitse pyytää häneltä samaa lisäselvitystä uudelleen.

Anna lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, johon mennessä pyydetty lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräajan umpeuduttua hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, jos asiakas ei ole antanut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia tietoja tai esittänyt sellaista selvitystä, jota häneltä voidaan kohtuudella vaatia. Hakijalle voidaan kuitenkin erityisestä syystä antaa lisäaika tarvittavien selvitysten toimittamiseen. (VTL 570/2007 21 §).

Pyydä lisäselvitykset ensisijaisesti hakijalta itseltään tai hänen lailliselta edustajaltaan.

Lue myös Hakeminen > Lisäselvitysten pyytäminen.

Tarvittavat lisäselvitykset

Hakemukseen tulee yleensä liittää C-lääkärinlausunto (ks. Hakeminen >Liitteet). Tarvittaessa hakijan tulee toimittaa myös selvitys erityiskustannuksista.

Vammaistukihakemusta ratkaistaessa hyväksyttävien erityiskustannusten määrä arvioidaan luotettavan selvityksen perusteella. Kaikista kustannuksista ei vaadita esitettävän erillistä selvitystä tai kuitteja. Lisäselvitysten tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Seuraavista erityiskustannuksista tulisi yleensä toimittaa Kelaan erillinen selvitys:

- Kotipalvelu, tukipalvelu- ja kotisairaanhoidokustannukset
- Siivouspalvelukustannukset
- Palvelutalomaksut
- Erityisruokavaliokustannukset
- Ulkomailla syntyneet kustannukset
- Määrältään poikkeuksellisen suuret kustannukset (kustannuslajista riippumatta)

Sairausvakuutuslain mukaan korvattavien lääkkeiden ostoista ja yksityislääkärikäyntien kustannuksista ei tarvitse esittää kuitteja, sillä kustannusten määrä voidaan selvittää Kelan omista korvaustiedoista.

Jos tuki on aiemmalla päätöksellä myönnetty kustannusten perusteella myös tulevalle ajalle, voidaan jatkohakemuksen yhteydessä pyytää selvitystä siitä, ovatko esitetyt kustannukset toteutuneet. Tällöin voidaan paremmin arvioida, tulevatko kustannukset jatkumaan myös tulevaisuudessa.

Hakijalta voidaan pyytää lisäselvitystä myös silloin, jos on syytä olettaa, että hänellä on kustannuksia, mutta hän ei ole ilmoittanut niitä hakemuksessaan.

1.9.5.1. Keneltä tai mistä lisäselvityksiä pyydetään

[Lääketieteelliset ja asiakasmaksuja koskevat selvitykset](#) [Lisäselvitykset työnantajalta](#)

[Lisäselvitykset valtion ja kunnan viranomaiselta](#)

Vammaistuessa lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti hakijalta itseltään. Jos lisäselvityksiä pyydetään muulta taholta, asiakasta tulee tarvittaessa kuulla (Hallintolain soveltamisohje).

Lääketieteelliset ja asiakasmaksuja koskevat selvitykset

Jos hakijan toimittamat selvitykset ovat puutteellisia, sinun tulee pyytää häneltä tarvittavat lääketieteelliset ja asiakasmaksuja koskevat lisäselvitykset (lääkärinlausunto, välttämättömät tiedot potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta tai hoidosta perittävistä maksuista).

Mikäli et saa edellä mainittuja lisäselvityksiä hakijalta, voit pyytää välttämättömät tiedot (laki vammaisetuuksista VTL 570/2007 43 §)

- lääkäriltä
- muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä
- terveydenhuollon toimintayksiköltä
- sosiaalipalvelun tuottajalta tai
- hoitolaitokselta.

Kelalla on pääsääntöisesti oikeus saada tiedot maksutta. Tarvittavat tiedot saadaan usein sairauskertomus- ja hoitoselostejäljennösinä, jolloin ei kirjoiteta uutta lausuntoa. Jos kuitenkin terveydenhuollon ammattihenkilöltä tai sosiaalipalvelujen tuottajalta pyydetään uutta lausuntoa, on lausunnon antajalla oikeus saada antamastaan lausunnosta kohtuullinen palkkio. Kun pyydät lääkäriltä uutta lausuntoa, voit käyttää kirjepohjaa YHV02.

Lääkärinlausunto voidaan hankkia Kelan kustannuksella vain, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai laitoksessa tai siihen on jokin muu erityinen syy (laki vammaisetuuksista VTL 570/2007 20 §).

Uutta lausuntoa pyydetään yleensä vain silloin, kun asiantuntijalääkäri katsoo sen aiheelliseksi.

Lääkärinlausunnon korvaamista koskevaa asiaa ei rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään eikä lausunnonantajalle yleensä anneta erillistä päätöstä. Korvaus maksetaan toimintamenoista LM- systeemin eli Toimistojen maksut -systeemin kautta korvauksen hakijan ilmoittamalle tilille. Kustannuslajiksi merkitään V12.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattinimikkeet löytyvät sosiaali- ja terveystieteen valvontaviraston (Valvira) internetsivuilta www.valvira.fi > ammattioikeudet. Terveydenhuollon ammattihenkilöistä lue lisää myös:

- laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)
- asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994)

Sosiaalipalvelujen tuottajia ovat: sosiaalihuollon laitokset, avohuollon toimintayksiköt, perhekodit ja sosiaalihuollon palveluita antavat yksityiset ammatinharjoittajat.

Lisäselvitysten pyytäminen työnantajalta

Voit pyytää myös hakijan työnantajalta lisätietoja hakijan työolosuhteista, mahdollisista työpaikalla tehdyistä erityisjärjestelyistä tai muista seikoista, mikäli ne ovat välttämättömiä tuen ratkaisemiseksi.

Lisäselvitysten pyytäminen valtion ja kunnan viranomaiselta

Voit pyytää valtion ja kunnan viranomaisilta tietoja hakijan avuntarpeesta, erityiskustannuksista, elinoloista, palvelu- ja hoitosuunnitelmasta ym. seikoista. Tietoja voit pyytää vain siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä tuen ratkaisemista varten.

Jos asian ratkaiseminen sitä edellyttää, Kelan on hankittava kunnan sosiaaliviranomaisen lausunto hakijan avun ja palvelusten tarpeesta ja määrästä.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 43 §, Hallintolaki 434/2003 34 §)

1.9.6. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.9.6.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.9.6.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.9.7. Myöntämisaika

16 vuotta täyttäneen vammaistuki myönnetään yleensä vammaistukioikeuden syntymistä seuraavan kuukauden alusta. Kun haitta tai avun taikka ohjauksen ja valvonnan tarve on alkanut heti kuukauden ensimmäisenä päivänä tai jos erityiskustannusten voidaan katsoa kohdistuvan koko kuukaudelle, voidaan tuki kuitenkin myöntää jo kyseisen kuukauden alusta.

Tukea ei pidä myöntää automaattisesti esimerkiksi hakemiskuukauden alusta tai puolen vuoden ajalta takautuen. Alkamisaika on pyrittävä liittämään johonkin asiakirjoista todennettavissa olevaan ajankohtaan, esimerkiksi toimintakyvyn heikentymisen, haitan, avuntarpeen tai kustannusten alkamisajankohtaan.

Vammaistukea ei voida ilman erityistä syytä myöntää takautuen pidemmältä ajalta kuin kuuden kalenterikuukauden ajalta ennen sen hakemista. Erityinen syy myöntää etuus pidemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta esimerkiksi on, jos etuutta ei ole haettu Kelan virheellisen

neuvonnan vuoksi. Virheellisen neuvonnan vaikutus etuuden hakematta jättämiselle tulee voida osoittaa ja Kelan virheestä tulee olla selkeää ja objektiivista näyttöä. Erityisenä syynä ei pidetä tietämättömyyttä etuudesta, sen myöntöedellytyksistä tai takautuvasta hakuajasta eikä hakemisen unohtamista.

Sovellettava lainkohta laki vammaisetuksista 16 §

Määräajaksi tai toistaiseksi

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Tuki myönnetään toistaiseksi, jos hakijan olosuhteiden ja terveydentilan voidaan arvioida vakiintuneen eikä terveydentilan parantuminen ole todennäköistä. Jos tilanne ei ole vakiintunut, tulee tuki myöntää määräaikaisena.

Pääsääntöisesti vammaistukea ei myönnetä vuotta lyhyemmälle ajalle. Myöntämisaika arvioidaan kuitenkin aina tapauskohtaisesti. Vammaistuki tai sen korotus voidaan myöntää aiheutuvan haitan taikka avun tai ohjauksen ja valvonnan tarpeen perusteella myös vuotta lyhyemmälle ajalle edellyttäen, että henkilön toimintakyvyn voidaan katsoa heikentyneen vähintään vuoden ajan.

Jos henkilölle myönnetään 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja sen jälkeen eläkettä saavan hoitotuki hänen siirtyessään hoitotukeen oikeuttavalle eläkkeelle, voidaan vammaistuki myöntää aina myös vuotta lyhyemmälle ajalle edellyttäen, että henkilön toimintakyvyn voidaan katsoa heikentyneen vähintään vuoden ajan.

Jos henkilö saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa ja hänelle myönnetään 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, myönnetään tuki niin pitkäksi aikaa kuin vammaistuen myöntämisedellytysten voidaan arvioida täyttyvän.

Alle 65-vuotiaalle perhe-eläkettä saavalle henkilölle vammaistuki myönnetään määräaikaisena sen kuukauden loppuun, jona henkilö täyttää 65 vuotta, jos tukioikeuden voi katsoa syntyvän ja tuki voitaisiin myöntää toistaiseksi. Ks. perhe-eläkkeen saajista myös hoitotuen ohje: Oikeus ja edellytykset sekä perhe-eläkemuutosohje (Perhe-eläkemuutos 1.1.2014 alkaen).

Erityiskustannusten perusteella vammaistuki myönnetään pääasiassa määräaikaisena. Tuki voidaan kuitenkin myöntää toistaiseksi, jos on ilmeistä, että kustannukset tulevat jatkumaan samansuuruisina myös tulevaisuudessa. Myönnettäessä tukea erityiskustannusten perusteella tulee selvittää, että kustannukset ovat jatkuvia. Vammaistukea tai sen korotusta ei erityiskustannusten perusteella yleensä myönnetä vuotta lyhyemmälle ajalle. Hyväksyttävien erityiskustannusten kokonaismäärä arvioidaan vuositasolla. Jos hyväksyttäviä erityiskustannuksia on keskimäärin myönnettävän tuen verran kuukaudessa, vammaistuki voidaan myöntää vuoden ajalle, vaikka kaikki hyväksytyt kustannukset eivät jatkuisikaan koko vuotta. Ks. [Erityiskustannusten määrän arviointi](#).

Vammaistuki voidaan myöntää erityiskustannusten perusteella tulevalle ajalle siinä tapauksessa, että kustannusten voidaan olettaa tulevaisuudessakin yltävän myönnettävän vammaistuen määrään kuukaudessa. Tulevalle ajalle myöntäminen edellyttää, että kustannuksia on jo ollut ja niiden jatkuminen on hyvin todennäköistä. Vammaistukea ei voida myöntää ennakolta kustannuksiin, jotka eivät ole vielä toteutuneet lainkaan.

Jos vammaistuki myönnetään takautuvan hakuajan puitteissa tai muusta syystä alkamaan ajalta ennen 1.1.2008, sovelletaan vuoden 1988 vammaistukilain säännöksiä.

1.9.8. Päätöksen antaminen

Etuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleminen.

1.9.8.1. Vammaisetuuspäätöksen antaminen etuudensaajan kuollessa

Kun etuudensaaja kuolee, vammaisetuus lakkautuu ohjelmallisesti VTJ-tietojen perusteella. Lakkauttamisesta ei anneta päätöstä. Joissakin tilanteissa etuus ei kuitenkaan ohjelmallisesti lakkaa, jolloin lakkautus tulee tehdä manuaalisesti. Lue lisää Velmu-verkkokoulusta: [Kuolinlakkautus automaattiprosessina](#) sekä [Etuudensaajan kuolemasta johtuvan liikamaksun käsittely](#).

1.9.8.2. Väliaikainen päätös

[Myöntäminen väliaikaisesti](#)

[Väliaikainen keskeytys](#)

Vammaistukipäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten kuin vammaisetuuksista annetussa laissa on säädetty.

Tietyissä tilanteissa vammaistuki myönnetään väliaikaisesti. Väliaikaiseen päätökseen ei voi hakea muutosta. Lopullinen valituskelpoinen päätös tulisi antaa mahdollisimman pian sen jälkeen kun asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys on saatu.

Väliaikaisen päätöksen antamisesta muutoksenhakutilanteessa kerrotaan Muutoksenhaku-ohjeessa. Väliaikaisen päätöksen antamisesta Kelan päätöksen poistamis- ja oikaisutilanteissa lue myös Päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohje.

Myöntäminen väliaikaisesti

Vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, kun siitä vähennettävää etuutta tai korvausta koskevan asian käsittely kestää kohtuuttoman kauan tai sitä koskeva muutoksenhakuasia on vireillä.

Voit myöntää vammaistuen väliaikaisesti esimerkiksi silloin, kun liikennevakuutuslain mukainen hoitotuki myönnetään todennäköisesti alennettuna tai evätään kokonaan henkilön myötävaikutuksen vuoksi. Edellytyksenä on lisäksi, että vakuutuslaitoksen ratkaisun saaminen kestää kohtuuttoman kauan.

Voit myöntää vammaistuen väliaikaisesti myös silloin, kun vammaistuen määrässä huomioon otettavasta etuudesta tai korvauksesta on muutoksenhaku vireillä.

Väliaikaisesta myöntämisestä kv-tilanteessa kerrotaan kohdassa Ratkaiseminen > Kv-säännökset.

Vahvista väliaikainen päätös, kun vakuutuslaitos on tehnyt vähennettävästä etuudesta tai korvauksesta päätöksen. Kela voi periä SOLITA-korvauksen maksajalta tämän takautuvasti suorittaman korvauksen siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta liikaa maksettua vammaistukea. Regressimenettelyä ei kuitenkaan voida soveltaa ajalla ennen 1.1.2008.

Lue lisää

- Vähennettävät etuudet
- Liikamaksu > Regressimenettely

Sovelletut lainkohdat

- laki vammaisetuuksista 570/2007 29-30 §.

Väliaikainen keskeytys

Vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti joko kokonaan tai osittain kun

- etuudensaajalla ei ilmeisesti enää ole oikeutta etuuteen tai sen määrää tulisi vähentää tai
- etuudensaaja ei pyynnöstä huolimatta toimita maksuosoitetta.

Maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä kerrotaan lisää kohdassa > Keskeyttäminen > Väliaikainen keskeyttäminen.

Lue myös Ratkaiseminen > Päätöksen antaminen

1.9.8.3. Päätöksensaajat

Eläkettä saavan hoitotukipäätös ja 16 vuotta täyttäneen vammaistukipäätös annetaan seuraavan ohjeen mukaisesti

- etuudensaajalle
- huoltajalle, kun etuudensaaja on alle 18-vuotias
- edunvalvojalle, jos henkilölle on määrätty edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu taloudellisten asioiden hoitaminen
- edunvalvontavaltuutetulle, jos edunvalvontavaltuutus on vahvistettu ja se kattaa etuasioden hoitamisen

- kunnalle, jos kunnalle maksetaan hoitotukea vammaisetuslain 26 §:n taikka asiakasmaksulain 14 §:n perusteella
- kuolinpesälle, kun etuudensaaja on kuollut

Hoitotuki-/ vammaistukipäätös lähtee kuitenkin ohjelmallisesti aina etuudensaajalle ja maksunsaajalle (hyväksytyt, hylätty tai lakkautettu maksunsaaja).

Kaikkiin lopullisiin päätöksiin tulee liittää valitusosoitus.

Etuudensaaja

Hoitotuki-/vammaistukipäätös lähetetään etuudensaajalle itselleen.

Mikäli etuudensaajalle on määrätty edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu, voit vain erityistapauksissa estää päätöksen lähtemisen etuudensaajalle itselleen (esim. henkilö on käräjäoikeuden päätöksellä julistettu vajaavaltaiseksi).

Alaikäinen etuudensaaja

Pääsääntöisesti 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itse käyttää puhevaltaa huoltajansa tai edunvalvojansa ohella. Päätös lähtee ohjelmallisesti 15 vuotta täyttäneelle etuudensaajalle. Päätös lähetetään nuorelle myös niissä tapauksissa, joissa etuus maksetaan kunnalle.

Huoltaja, kun etuudensaaja on alle 18-vuotias

Hoitotuki-/vammaistukipäätös lähetetään aina etuudensaajan huoltajalle. Lapsen huoltajat ovat pääsääntöisesti hänen edunvalvojiaan. Eläkettä saavan hoitotuki/16 vuotta täyttäneen vammaistukipäätös lähetetään aina lapsen huoltajalle, kun huoltajuus on voimassa. Kun huoltajat asuvat samassa osoitteessa, lähetetään päätös etuutta hakeneelle huoltajalle. Jos huoltajat asuvat eri osoitteissa, päätös lähetetään molemmille huoltajille.

Oheis- tai sijaishuoltaja

Tuomioistuin voi määrätä lapselle oheishuoltajan tai sijaishuoltajan. Vanhemman ohella tai sijaan määrätty huoltajat ovat lakimääräisen huoltajan kanssa samassa asemassa. Päätös tulee siten lähettää myös tuomioistuimen määräämälle oheis- tai sijaishuoltajalle.

Kun lapsen huoltajuus on jaettu

Lue huoltajuus jaettu -tiedon vaikutuksesta etuusasian käsittelyyn alle 16-vuotiaan vammaistuen ohjeen kohdasta Hakemisen erityiskysymyksiä.

Edunvalvoja

Päätös lähetetään edunvalvojalle kun henkilölle on määrätty edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu henkilön taloudellisten asioiden hoitaminen. Edunvalvojan tehtävistä määrätään tarkemmin edunvalvontamääräyksessä. Tarkista edunvalvontamääräyksen sisältö holhousasioiden rekisteristä.

Ks. tarkemmin päätöksen lähettämisestä lailliselle edustajalle [Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa -ohjeesta](#).

Edunvalvontavaltuutettu

Päätös lähetetään edunvalvontavaltuutetulle, kun edunvalvontavaltuutus on vahvistettu. Valtuutuksen tulee perustua käräjäoikeuden vahvistamaan valtakirjaan ja sen tulee kattaa etuusasioiden hoitaminen.

Mikäli valtuuttaja on valtakirjassa nimennyt kaksi edunvalvontavaltuutettua ja molempien edunvalvontavaltuutus on holhousrekisteriotteessa vahvistettu, lähetetään päätös tiedoksi myös toiselle edunvalvontavaltuutetulle.

Varavaltuutetuille tai muille ei-vahvistetuille valtuutetuille ei päätöstä tule lähettää tiedoksi. Päätöksen lähettäminen pitää perustua Holhousrekisterin ja vahvistetun valtakirjan tietoihin.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa -ohjeesta.

Asiamies eli valtuutettu

Lue päätöksen lähettämisestä valtuutetulle [Hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa -ohjeesta](#).

Lähiomainen tai muu henkilö

Jos Kelan hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö (laki vammaisetuuksista 15.2 §) on hakenut etuutta etuudensaajan puolesta, päätös postitetaan etuudensaajalle itselleen hänen osoitteellaan. Pyynnöstä päätös voidaan postittaa puhevaltaa käyttäneelle henkilölle. [Lue lisää lähiomaisen tai muun päämiehestä huolehtineen henkilön puhevallasta](#).

Kunta

Kun täysi-ikäisen henkilön etuus maksetaan kunnalle asiakasmaksulain 14 §:n tai vammaisetuuksista annetun lain 26 §:n nojalla, lähetetään päätökset ohjelmallisesti sekä kunnalle (maksunsaaja) että etuudensaajalle (etuudensaaja) itselleen. Lue lisää [vammaisetuslain 26 §:n perusteella maksamisesta](#)

Jos alaikäisen henkilön etuus maksetaan kunnalle asiakasmaksulain 14 §:n nojalla, lähetetään päätös ohjelmallisesti kunnalle ja etuudensaajalle itselleen. Päätös lähetetään tiedoksi myös lapsen huoltajalle/edunvalvojalle.

Kuolinpesä

Päätös lähetetään ensisijaisesti kuolinpesän hoitajalle.

Kuolinpesän hoitaja voi olla:

- **Pesänselvittäjä.** Jos kuolinpesälle on määrätty pesänselvittäjä, hän toimii aina pesän hoitajana ja päätös lähetetään pesänselvittäjän nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Testamentin toimeenpanija.** Jos vainajan testamentissa on määrätty testamentin toimeenpanija, hän toimii pesän hoitajana ja päätös lähetetään toimeenpanijan nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Kuolinpesän osakkaiden valtuuttama kuolinpesän edustaja.** Jos osakkaat ovat valtuuttaneet kuolinpesälle edustajan, hän toimii pesän hoitajana ja päätös lähetetään edustajan nimellä tämän ilmoittamaan osoitteeseen.
- **Leski.** Jos edellä mainittuja pesänhoitajia ei ole Kelan tiedossa eikä esimerkiksi jotakin pesän osakkaista ole ilmoitettu hoitajaksi ja vainajalta on jäänyt leski, voit olettaa lesken kuolinpesän hoitajaksi ja lähettää päätöksen hänen nimellään hänen osoitteeseensa.
- **Pesän osakas.** Pesän hoitajana voi toimia myös joku pesän osakkaista.

Kuolinpesän hoitajan selvittäminen

Kun kuolinpesän hoitaja on Kelan tiedossa tai vainajalta on jäänyt leski, sinun ei tarvitse erikseen selvittää kuolinpesän hoitajaa. Myös jos joku pesän täysi-ikäisistä osakkaista on asunut vainajan kanssa, voit olettaa hänet pesänhoitajaksi ja lähettää päätöksen hänen nimellään hänen osoitteeseensa. Jos vainajan kanssa on asunut useampi täysi-ikäinen osakas tai jos kukaan täysi-ikäisistä osakkaista ei ole asunut vainajan kanssa, sinun tulee selvittää kuolinpesän hoitaja.

Voit selvittää kuolinpesän hoitajan puhelimitse tai kirjeellä YHL16. Jos pesänhoitajaksi ilmoitetaan muu kuin pesänselvittäjä, testamentin toimeenpanija tai kuolinpesän osakkaiden valtuuttama edustaja, varmista, hyväksyykö pesänhoitajaksi nimetty itse sen, että hän toimii hoitajana. Päätös lähetetään pesänhoitajaksi nimetyn nimellä hänen osoitteeseensa.

Kun kuolinpesän hoitajaa ei saada selville

Jos kuolinpesän hoitajaa ei saada selville, päätös lähetetään jollekin kuolinpesän osakkaista tämän nimellä tämän omaan osoitteeseen. Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset ja yleistestamentin saajat sekä yleensä myös leski. Jos yhtään osakastakaan ei ole tiedossa, päätös lähetetään vainajan kuolinpesälle vainajan viimeiseen osoitteeseen.

Tiedoksianto- ja vahingonkorvausvastuuteksti päätökseen

Kuolinpesätilanteissa päätöksessä tulee olla teksti, jossa kerrotaan vastaanottajan velvollisuudesta ilmoittaa tiedoksisaannista muille pesän osakkaille sekä ilmoitetaan laiminlyöntiin liittyvästä vahingonkorvausvastuusta.

Sovelletut lainkohdat Hallintolaki (434/2003) 9 luku.

1.9.9. Kv-säännökset

Ennen vammaistukipäätöksen antamista sinun tulee tarkistaa seuraavat asiat:

- Asuuko henkilö Suomessa
- Sovellatanko henkilöön ulkomaille muuton jälkeen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä
- Saako henkilö vammaisetuutta ulkomailta
- Voiko henkilö olla oikeutettu rahaetuuteen muusta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä.

Väliaikainen myöntäminen kv-tilanteessa

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan myöntää väliaikaisesti, jos

- rahaetuuksista vastuussa olevan valtion selvittäminen on kesken (EU/ETA-tilanteet)
- henkilön ulkomaista vammaisetuutta tai SOLITA-lisää koskevan asian käsittely kestää pitkään tai
- ulkomaista vammaisetuutta tai SOLITA-lisää koskeva muutoksenhakuasia on vireillä.

Jos henkilö on hakenut vammaisetuutta ulkomailta, voidaan vammaistuki yleensä myöntää väliaikaisesti. Kun harkitset, myönnätkö vammaistuen väliaikaisesti vai odotatko tietoa ulkomaan etuudesta, tulee sinun ottaa huomioon henkilön kokonaistilanne ja toimeentulomahdollisuudet. Voit myöntää vammaistuen väliaikaisesti myös, vaikka olisi todennäköistä, että henkilölle tullaan myöntämään vammaistukeen rinnastettava etuus ulkomailta. Lopullinen päätös vammaistuesta annetaan sen jälkeen, kun ulkomailta maksettavan etuuden tai lisän määrä on selvillä.

Huomaa kuitenkin, että vammaistuki tulee myöntää väliaikaisesti vain, jos päätöksen antamiselle väliaikaisena on perusteltu syy. Kun henkilö asuu Suomessa eikä ole hakemuksessa ilmoittanut hakevansa vammaisetuutta ulkomailta, voit myöntää vammaistuen lopullisella päätöksellä. Jos henkilö myöhemmin ilmoittaa, että hänelle on myönnetty vammaisetus toisesta EU/ETA-maasta, tulee annettu vammaistukipäätös tarkistaa tai oikaista.

Ulkomailta maksettavan vammaisetuuden vähentämisestä kerrotaan kohdassa Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Määräytymisperusteet > Kv-säännökset.

Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset > Asetukset 883/2004 ja 987/2009 sekä 1408/71 ja 574/72. (Muutto Suomeen EU/ETA-maasta tai Sveitsistä, Myöntäminen ja maksaminen ulkomaille).

1.10. Maksaminen

16 vuotta täyttäneen vammaistuki maksetaan kuukauden 7. päivä. Jos pankit ovat kiinni maksupäivänä, tuki maksetaan edeltävänä pankkien aukiolopäivänä.

Vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti tuensaajalle itselleen hänen ilmoittamalleen tilille. Vammaistuen maksaminen muulle kuin sen saajalle itselleen tulee kysymykseen vain laissa määrätyn perustein.

Kun vammaistuki myönnetään takautuvasti, se voidaan maksaa

- kunnalle toimeentulotuen liikamaksun korvaamiseksi tai
- potilasvakuutuskeskukselle sen tekemän vaatimuksen perusteella
- Kelalle hoitotuen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus)

Jos vammaistukihakemuksen käsittely viivästyy, tukeen voidaan tietyissä tilanteissa maksaa viivästyskorotusta.

1.10.1. Maksuosoite

Vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti etuudensaajalle itselleen hänen ilmoittamalleen Euroopan Unionissa sijaitsevalle tilille. Vammaistuki voidaan maksaa muullakin tavalla (esimerkiksi käteismaksuna tai maksuosoituksena), jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai etuudensaaja esittää muulle maksutavalle erityisen syyn.

Jos etuudensaaja on alaikäinen tai hänelle on määrätty edunvalvoja taloudellisten asioiden hoitoa varten, vammaistuki maksetaan edunvalvojan ilmoittamalle tilille.

Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.” Voit myös pyytää hakijaa ilmoittamaan tilinumeron käyttämällä kirjepohjaa YHL01. Tilinumeron muutosilmoituksen hakija voi tehdä lomakkeella Y121.

Tilin varmistamiseksi lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee esittää esimerkiksi

- tiliote, josta ilmenee asianomaisen tilin omistajan olevan etuudensaaja
- pankin antama todistus siitä, että tili on etuudensaajan tai
- muu vastaava selvitys.

Tilinumeron muuttamiseksi tarvitaan myös jokin edellä esitetyistä selvityksistä.

Kunnalle maksettava vammaistuki maksetaan kunnan ilmoittamalle tilille.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa ulkomailta (EU-/ETA-maat ja Sveitsi) asuvalle henkilölle myös hänen asuinmaassaan toimivan pankin tilille. Etuus maksetaan sinne suomalaisen välittäjäpankin kautta. Tätä varten tarvitaan kansainväliset pankkiyhteystiedot (pankin BIC- tai SWIFT-koodi ja IBAN-tilinumero). Välittäjäpankkina toimii Danske Bank, jolta Ulkomaan yksikkö varaa jokaiselle henkilökohtaisen teknisen tilinumeron.

1.10.2. Maksunsaajat

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa

- etuudensaajalle itselleen
- edunvalvojalle
- edunvalvontavaltuutetulle
- kunnalle tai
- kuolinpesälle.

Täysi-ikäisen henkilön vammaistuki maksetaan yleensä etuudensaajalle itselleen. Alle 18-vuotiaan henkilön vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti hänen edunvalvojansa ilmoittamalle tilille.

Vammaistukea ei saa siirtää maksettavaksi toiselle (ns. siirtokielto). Tällainen sopimus on mitätön. Tästä syystä etuudensaajan asioita hoitavan lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee ilmoittaa maksuosoitteeksi etuudensaajan tili. (VTL 570/2007 52 §)

1.10.2.1. Etuudensaaja

16 vuotta täyttäneen vammaistuki maksetaan yleensä täysi-ikäiselle etuudensaajalle itselleen, jos hänelle ei ole määrätty edunvalvojaa. Tuki maksetaan etuudensaajan omalle tilille myös silloin, kun hänen etuusasioitaan sairauden tai muun syyn perusteella hoitaa lähiomainen (Hakeminen > Kuka voi hakea etuutta > Lähiomainen) tai valtakirjalla toimiva henkilö (Hakeminen > Kuka voi hakea etuutta > Asiamies).

Tilin varmistamiseksi lähiomaisen tai valtakirjalla toimivan henkilön tulee esittää esimerkiksi

- tiliote, josta ilmenee asianomaisen tilin omistajan olevan etuudensaaja
- pankin antama todistus siitä, että tili on etuudensaajan tai
- muu vastaava selvitys.

Tilinumeron muuttamiseksi tarvitaan myös jokin edellä esitetyistä selvityksistä.

1.10.2.2. Edunvalvontavaltuutettu

Kun henkilön antama edunvalvontavaltuutus on vahvistettu ja se kattaa etuusasioiden hoidon, maksetaan vammaistuki edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalle tilille. Sinun ei tarvitse tarkistaa kenen nimissä tili on.

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon henkilön edunvalvontavaltuutetusta. Tieto edunvalvontavaltuutetusta näkyy Henkilön tietojen kyselytapautumalla HEKY > Henkilön yleistiedot > Perhetiedot.

Pyydä edunvalvontavaltuutetulta tai asianomaisesta maistraatista kopio edunvalvontavaltakirjasta. Voit pyytää edunvalvontavaltuutetulta tilinumeron ja kopion edunvalvontavaltakirjasta käyttämällä kirjepohjaa YHL 14. Jos edunvalvontavaltuutus kattaa etuusasioiden hoidon, tee nostajan muutos ja maksa tuki edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalle tilille.

Lue lisää Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Kela-asioiden hoitaminen toisen puolesta.

1.10.2.3. Edunvalvoja

[Täysi-ikäinen etuudensaaja](#)

[Alaikäinen etuudensaaja](#)

[Miten menettelet, kun lapsi täyttää 18 vuotta](#)

[Etuudensaajalla on useita edunvalvoja](#)

Täysi-ikäinen etuudensaaja

Täysi-ikäiselle henkilölle voidaan määrätä edunvalvoja hoitamaan hänen asioitaan. Vammaistukiasiaa ratkaistaessa tulee aina selvittää, onko henkilölle määrätty edunvalvoja ja mikä edunvalvontamääräyksen sisältö on.

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta. Tieto edunvalvojasta näkyy myös Henkilön tietojen kyselytapahtumalla HEKY > Henkilön yleistiedot > Perhetiedot. HEKY-kyselyllä on nähtävissä edunvalvojan nimi ja tunniste sekä tieto siitä, onko henkilön toimintakelpoisuutta rajoitettu tai onko henkilö julistettu vajaavaltaiseksi. Tarkempi tieto edunvalvojan tehtävästä selviää edunvalvontamääräyksestä. Tarkista edunvalvojan tehtävän sisältö holhousasioiden rekisterikyselyllä (Ratkaisutyö >> Työvälineet, kohta Holhousasioiden rekisteri).

16 vuotta täyttäneen vammaistuki maksetaan edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille, jos henkilölle on määrätty edunvalvoja hoitamaan

- hänen taloudellisia asioitaan
- hänen omaisuuttaan
- hänen omaisuuttaan ja taloudellisia asioitaan.

Jos edunvalvontamääräyksessä ei mainita mitään edunvalvojan tehtävästä, voidaan katsoa, että se kattaa etuusasioiden hoitamisen.

Vammaistuki tulee maksaa edunvalvojalle siinäkin tapauksessa, että edunvalvontamääräyksessä ei ole rajoitettu etuudensaajan omaa toimintakelpoisuutta.

Jos edunvalvojan tehtävä on rajattu koskemaan ainoastaan määrättyä oikeustointia, asiaa tai omaisuutta (esim. perinnönjako), edunvalvojan toimivalta rajoittuu vastaavasti. Kelan maksama etuus ei siten aina välttämättä kuulu edunvalvojan toimivaltaan.

Edunvalvojan tehtävänä on ilmoittaa, mille tilille vammaistuki tulee maksaa. Voit pyytää edunvalvojalta tilinumeron käyttämällä kirjepohjaa VTL10. Maksa vammaistuki edunvalvojan ilmoittamalle tilille ja rekisteröi maksunsaajaksi edunvalvoja. Sinun ei tarvitse tarkistaa, kenen nimissä tili on.

Jos edunvalvontatehtävä on määräaikainen, tarkista maksunsaaja-asia ennen määräajan päättymistä. Rekisteröi seurantatieto määräajan päättymisestä eläkkeiden seurantatapahtumalla ESSE.

Alaikäinen etuudensaaja

Alle 18-vuotiaan henkilön vammaistuki maksetaan pääsääntöisesti hänen edunvalvojansa ilmoittamalle tilille. Alaikäisen edunvalvoja ovat yleensä hänen huoltajansa eli vanhemmat. Heidän tehtävänsä edunvalvojina lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Alaikäisellä voi olla myös oikeuden määräämä edunvalvoja.

Jos 15 vuotta täyttänyt alaikäinen on hakenut itse vammaistukea, sinun tulee pyytää lapsen edunvalvojaa ilmoittamaan maksuosoite, jolle vammaistuki tulee maksaa. Voit pyytää edunvalvojaa ilmoittamaan maksuosoitteen käyttämällä kirjepohjaa VTL14. Jos hakemuksesta

ilmenee, että lapsen edunvalvoja on auttanut hakemuksen täyttämässä, kirjettä ei tarvitse lähettää, vaan voit maksaa tuen hakemuksessa ilmoitetulle tilille.

Miten menettelet, kun lapsi täyttää 18 vuotta

Kun lapsi saa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea, Oiwaan muodostuu Seurantatyö noin kuukausi ennen kuin hän täyttää 18 vuotta. Sinun tulee pyytää lapselta seurantatiedon perusteella pyytää tilinumero, jolle vammaistuki maksetaan. Käytä tilinumeron pyytämässä kirjepohjaa VTL15.

Kun maksuosoiteilmoitus on saatu, tee maksunsaajan lakkautusratkaisu 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja muuta vammaistuki maksettavaksi lapsen ilmoittamalle tilille.

Jos maksusoitetta ei pyynnöstä huolimatta saada, voit keskeyttää vammaistuen maksamisen väliaikaisesti (Keskeyttäminen > Väliaikainen keskeyttäminen).

(VTL 570/2007 31 §).

Etuudensaajalla on useita edunvalvoja

Jos etuudensaajalle on määrätty useita edunvalvoja, vammaistuki maksetaan sille edunvalvojalle, jolle tuomioistuin on määrännyt taloudellisten asioiden hoidon. Jos tehtävien jaosta ei ole päätetty, vammaistuki voidaan maksaa kenelle tahansa edunvalvojista.

Lue lisää Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Kela-asioiden hoitaminen toisen puolesta.

1.10.2.4. Kunta

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa kunnalle

- laitos- tai perhehoidon korvaamiseksi
- etuudensaajan elämäntapojen, sairauden tai muun erityisen syyn perusteella.

Maksaminen kunnalle toimeentulotukilain 23 §:n perusteella, katso Maksaminen kunnalle toimeentulotukilain nojalla (Maksaminen > Maksaminen regressinä > Maksaminen kunnalle toimeentulotukilain nojalla).

1.10.2.4.1. Laitos- tai perhehoito

[Miltä ajalta etuuden voi maksaa kunnalle](#)

[Onko etuudensaaja laitos- tai perhehoidossa](#)

[Huostaanotto](#)

Kunta tai kuntaryhmä voi asiakasmaksulain 14 §:n (AML 734/1992 14 §) perusteella periä vammaistuen järjestämänsä laitos- tai perhehoidon korvaukseksi siltä ajalta, jonka laitos- tai perhehoito kestää.

Kunnan on tehtävä ilmoitus etuuden perimisestä kunnalle

- Kelan lomakkeella EV 255,
- Kuntaliiton omalla lomakkeella tai
- muulla tavoin kirjallisesti.

Vaatimukset tulee olla Kelassa vähintään kaksi viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää.

Kun kunnan vaatimus saapuu Kelaan, se tulee välittömästi kuvata OIWAan ja rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään.

Miltä ajalta etuuden voi maksaa kunnalle

Voit maksaa perhehoidossa olevan etuudensaajan vammaistuen kunnalle siltä ajalta, jonka laitostai perhehoito kestää. Etuudensaajaa itseään tai edunvalvojaa ei kuulla ennen maksamisen ratkaisemista.

Jos vammaistuki on jo maksussa ja Kelaan saapuu asiakasmaksulain 14 §:n mukainen vaatimus, voit muuttaa tuen maksettavaksi kunnalle seuraavasta maksuerästä lukien, jos kunnan vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen tuen maksupäivää.

Jos ratkaiset samanaikaisesti vammaistukihakemuksen ja kunnan vaatimuksen, tarkista, että vaatimus on saapunut Kelaan vähintään kaksi viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää. Myös takautuvat maksuerät maksetaan kunnalle laitostai perhehoidon ajalta. Jos kunnan vaatimus ei ole saapunut Kelaan vähintään kahta viikkoa ennen vammaistuen maksupäivää, et voi maksaa takautuvia maksueriä tai kuluvan kuukauden tukea kunnalle. Tällöin voit tehdä maksunsaajaratkaisun vasta seuraavan kuukauden alusta.

Jos etuudensaaja on perhehoidossa, vammaistuki voidaan maksaa kunnalle siltä ajalta, jonka perhehoito kestää. Vammaistuki maksetaan kunnalle sen kuukauden loppuun saakka, jonka aikana perhehoito päättyy.

Onko etuudensaaja laitos- tai perhehoidossa

Sinun tulee selvittää, onko etuudensaaja julkista laitoshoidoa antavassa toimintayksikössä tai perhehoidossa.

Toimintayksikön luonne selvitetään laitostietojen kyselytapahtumalla YZLK tai osoite- ja yhteystiedot kyselytapahtumalla OSKY. "Vaikutus etuuksiin" -tietona tulee laitoshoidon yksikön osalta olla "ei makseta" tai "ratkaistaan julkisen tuen perusteella/ostopalvelusopimus".

Jos kyseessä ei ole laitos- tai perhehoito, hylkää kunnan vaatimus. Kun henkilö asuu avohoidon toimintayksikössä (esim. palveluasuminen), vammaistuki voidaan maksaa kunnalle asiakasmaksulain 14 §:n perusteella vain, jos kysymyksessä on huostaanoton perusteella (jälkihuoltona) järjestetty asuminen.

Huostaanotto

Kunta voi lastensuojelulain perusteella ottaa lapsen huostaan. Tällöin lapselle on järjestettävä sijaishuolto

- perhehoitona,
- laitoshuoltona tai
- muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Sijaishuollon päättymisen jälkeen kunnan on aina järjestettävä lapselle tai nuorelle jälkihuolto. Se voidaan järjestää esimerkiksi laitostai perhehuoltona tai väliaikaisena avohuollon tukitoimena, esimerkiksi asumispalveluna. Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta.

Kunta voi periä edellä mainitusta perhehoidosta, laitoshoidosta tai asumispalvelusta asetuksella säädettävän maksun. Kunnalla on oikeus periä korvaus lapselle tai nuorelle tulevista asiakasmaksulain 14 §:n mukaisista etuuksista siltä ajalta, jonka hoito kestää (ks. lastensuojelulain 3 luku 19 § ja AML 7 §). Oikeus maksun perimiseen koskee myös jälkihuoltoa.

1.10.2.4.2. Elämäntapa, sairaus ja muut syyt

[Kuka ja miten voi tehdä esityksen kunnalle maksamisesta](#)

[Mitä teet, kun etuudensaajan asuinkunta muuttuu](#)

[Mitä teet, kun etuudensaaja vaatii kunnalle maksamisen lakkauttamista](#)

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa etuudensaajan asuinkunnan sosiaalihuollon toimielimelle käytettäväksi etuudensaajan elatukseen, jos tuen maksaminen hänelle itselleen vaarantaa hänen toimeentulonsa. Lisäksi edellytetään, että etuudensaajalle ei ole määrätty edunvalvojaa. (VTL 570/2007 26 §)

Alle 18-vuotiaan henkilön vammaistukea voi maksaa kunnan sosiaalihuollon toimielimelle lapsen vanhempien elämäntavan, sairauden tai muun syyn perusteella.

Vammaistuen maksaminen kunnalle ei edellytä etuudensaajan suostumusta.

Kunta ei vastoin etuudensaajan suostumusta saa käyttää sille maksettua etuutta muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan elatukseen, jolta etuus on maksettu.

Kuka ja miten voi tehdä esityksen kunnalle maksamisesta

Esityksen vammaistuen maksamisesta kunnan toimielimelle voi tehdä

- etuudensaaja
- hänen avio- tai avopuolionsa
- muu omainen
- etuudensaajasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö tai
- kunnan sosiaalihuollon toimielin.

Esitys vammaistuen maksamisesta kunnalle tulee tehdä

- Kelan lomakkeella EV 241N (Esitys etuuden maksamisesta kunnalle)
- Eläketurvakeskuksen lomakkeella ETK 2164 tai
- muulla tavoin kirjallisesti.

Esitys on aina perusteltava.

Kun kunnan esitys saapuu Kelaan, se tulee välittömästi kuvata OIWAan ja rekisteröidä vireille etuusjärjestelmään.

Ennen vammaistuen maksamista kunnalle sinun on kuultava etuudensaajaa. Käytä kuulemisessa kirjepohjaa VTS04.

Mitä teet, kun etuudensaajan asuinkunta muuttuu

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa vain etuudensaajan asuinkunnalle. Jos etuudensaajan asuinkunta muuttuu, selvitä, voidaanko vammaistuki maksaa etuudensaajalle itselleen. Uudelle asuinkunnalle vammaistukea ei voida maksaa, ellei kunta ole tehnyt perusteltua esitystä tuen maksamisesta. Uuden asuinkunnan esityksen perusteista sinun on myös kuultava etuudensaajaa.

Mitä teet, kun etuudensaaja vaatii kunnalle maksamisen lakkauttamista

Jos etuudensaaja vaatii kirjallisesti kunnalle maksamisen lakkauttamista, selvitä kunnalta, vaatiiko se yhä maksamista itselleen. Sinun on aina kuultava kuntaa asiakkaan vaatimuksen johdosta. Voit käyttää kuulemisessa kirjepohjaa VHS05. Anna maksamisesta päätös.

1.10.2.5. Kuolinpesä

Kuolinpesä ei voi hakea etuutta.

Maksussa oleva etuus maksetaan vainajan tai mahdollisen maksunsaajan tilille sen kuukauden loppuun, jonka aikana etuudensaaja on kuollut.

Etuus voidaan lisäksi maksaa kuolinpesälle, jos etuushakemus on saapunut Kelaan etuudenhakijan kuolinpäivänä tai sitä ennen. Etuus maksetaan tällöin hakemuksessa ilmoitetulle vainajan tilille.

Vainajan tili on voimassa

Kun vainajan tili on voimassa, etuus maksetaan hakemuksessa ilmoitetulle vainajan tilille. Lue siitä, kenelle päätös lähetetään, kohdasta [Päätöksensaajat](#).

Vainajan tili on ehditty lopettaa

Jos vainajan tili on ehditty lopettaa, sinun tulee selvittää tili, jolle etuus voidaan maksaa. Päätös lähetetään näissä tilanteissa sille, kenelle etuus maksetaan. Päätöksessä tulee olla teksti, jossa kerrotaan vastaanottajan velvollisuudesta ilmoittaa tiedoksisaannista muille pesän osakkaille sekä ilmoitetaan laiminlyöntiin liittyvästä vahingonkorvausvastuusta.

Etuus maksetaan

- **pesänselvittäjälle** aina, jos kuolinpesälle on määrätty selvittäjä. Hakemus maksamisesta tehdään lomakkeella EV 224 (Eläkkeen tai muun etuuden maksaminen kuolinpesälle). Pesänselvittäjän tulee toimittaa hakemuksen liitteeksi jäljennös oikeuden antamasta määräyskirjasta.
- jos kuolinpesälle ei ole määrätty pesänselvittäjää, etuus maksetaan hakemuksen EV 224 perusteella
 - **leskelle**. Lesken tulee toimittaa Kelalle vain hakemus.
 - **kuolinpesän edustajalle**. Hakemukseen on liitettävä vahvistettu perukirja ja yksilöidyt valtakirjat pesän osakkailta. Valtakirjamalli (EV111) on tulostettavissa kela.fi-sivuilta. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys. Voit pyytää kuolinpesän edustajaa toimittamaan puuttuvat valtakirjat ja muut asiakirjat kirjeellä (EHL16 / VTL16).
 - **yleistestamentin saajalle**. Hakemukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös testamentista ja vahvistettu perukirja. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys. Valtakirjoja ei tarvita.
 - **testamentissa määrätyle toimeenpanijalle**. Hakemukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös testamentista ja vahvistettu perukirja sekä yksilöidyt valtakirjat pesän osakkailta. Valtakirjamalli (EV111) on tulostettavissa kela.fi-sivuilta. Jos vahvistettua perukirjaa ei ole, hakemukseen liitetään perukirja ja sukuselvitys.
- **kunnalle** niissä tapauksissa, joissa vainajan omaisia ei ole löydetty ja kunta on huolehtinut hautauksesta.

Lainkohdat: Lakivammaisetuuksista 23§

1.10.3. Ulosotto

Vammaisetuutta ei saa ulosmitata eikä sitä lueta ulosottokaaren mukaiseen tulopohjaan.

Sovellettava lainkohta (VTL 570/2007 52 §)

1.10.4. Maksaminen regressinä

16 vuotta täyttäneen vammaistuki voidaan maksaa regressinä eli takautumisvaatimuksen perusteella kunnalle tai potilasvakuutuskeskukselle taikka Kelalle eläkettä saavan hoitotuen liikamaksun korvaukseksi. Regressitilanne voi syntyä esimerkiksi kun vammaistuki myönnetään takautuen samalle ajalle, jolta henkilölle on jo maksettu toimeentulotukea sairaudesta johtuviin erityiskustannuksiin.

Vammaistukivoidaan maksaa regressinä kun kyseessä on

- toimeentulotukilain mukainen vaatimus (TOTUL 23 §)
- potilasvahinkolain mukainen vaatimus (potilasvahinkolaki 9 §) tai
- eläkettä saavan hoitotuen liikamaksun kuittaaminen (VTL 570/2007 28 §)

Vammaistuki voidaan maksaa vaatimuksen perusteella siltä ajalta, jolle toisen etuuden tai korvauksen liikamaksu kohdistuu. Tällöin takautuva vammaistuki ja/tai säännöllinen maksuerä maksetaan vaatijalle joko kokonaan tai osittain. Regressiperintä ei edellytä etuudensaajan suostumusta.

Maksaminen regressinä kunnalle tai potilasvakuutuskeskukselle edellyttää, että se on toimittanut Kelaan kirjallisen maksuvaatimuksen. Maksuvaatimus tulee kuvata OIWAan ja rekisteröidä Kelassa vireille etuusjärjestelmään välittömästi sen saapumisen jälkeen.

Vammaistuen maksamisesta maksunvaatijalle annetaan päätös etuudensaajalle itselleen. Maksunsaajalle ei yleensä anneta päätöstä erikseen. Tiedot maksusta välitetään pankin tiliotteella.

1.10.4.1. Maksaminen kunnalle toimeentulotukilain nojalla

Kun kunta on myöntänyt ehkäisevää tai täydentävää toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan, se voi toimeentulotukilain 23 §:n perusteella periä ja nostaa etuuden siltä ajalta, jolta toimeentulotukea on annettu ennakkona. Perustoimeentulotukea 1.1.2017 alkaen myöntävä Kela ei voi vaatia hoitotukea maksettavaksi hoitotuen myöntämisen ajalta.

Vammaistuki voidaan maksaa kunnalle, kun

- vammaistuki myönnetään takautuvasti sille ajalle, jolle kunnan TOTUL-vaatimus kohdistuu ja
- kunta on toimittanut vaatimuksensa Kelaan vähintään **kaksi viikkoa** ennen etuuden maksupäivää

Kunta vastaa toimeentulotukilain 23 §:n nojalla tekemänsä vaatimuksen oikeellisuudesta. Käsittelijän ei siten tarvitse selvittää, onko henkilölle myönnetty toimeentulotukea odotettavissa olevaa vammaisetuutta vastaan. Epäselvissä tapauksissa sinun tulee kuitenkin varmistaa kunnalta, kohdistuuko kunnan vaatimus vammaistukeen.

Kunta voi käyttää perimänsä etuuden vain ennakkona annetun toimeentulotuen takaisinperintään. Jäljelle jäävät varat kunnan on suoritettava välittömästi toimeentulotukea saaneelle etuudensaajalle tai hänen edunvalvojalleen.

Jatkuvasti maksussa olevaa vammaistukea ei voida muuttaa maksettavaksi kunnan sosiaalihuollon toimielimelle toimeentulotukilain 23 §:n nojalla.

1.10.4.1.1. Toimenpiteet Kelassa

Kunnan kirjallinen maksuvaatimus

Kunta lähettää TOTUL 23 §:n mukaisen vaatimuksensa lomakkeella EV 255, vastaavalla Kuntaliiton lomakkeella tai muulla tavoin kirjallisesti Kelaan. Maksuvaatimus tulee kuvata OIWAan ja rekisteröidä se vireille etuusjärjestelmään välittömästi sen saavuttua.

Vaatimuksen voimassaolo lakkaa, kun kunta ilmoittaa voimassaolon päättyneen.

Maksaminen

Takautuva vammaistuki maksetaan kunnalle kunnan vaatimalta ajalta. Vammaistuki maksetaan täydeltä kuukaudelta.

Jos kunnan kirjallinen vaatimus on saapunut Kelaan vähintään **kaksi viikkoa** ennen maksupäivää, ei tukea saa maksaa etuudensaajalle itselleen. Laske määräaika maksupäivästä kaksi viikkoa taaksepäin.

Esimerkki

Jos maksupäivä on torstai, ilmoituksen on täytynyt saapua Kelaan viimeistään torstaina kaksi viikkoa aikaisemmin.

Kunnalle maksaminen edellyttää, että TOTUL-vaatimus kohdistuu takautuvasti myönnettävään tai korotettavaan tukeen. Kuluvan kuukauden (maksuunpanokuukauden) vammaistuen voit maksaa kunnalle seuraavissa tilanteissa:

- kunnalle maksetaan vaatimuksen perusteella vammaistukea takautuvalta ajalta ja kunta on nimenomaan vaatinut myös kuluvan kuukauden tuen maksettavaksi kunnalle (takautuvan ajan ja kuluvan kuukauden maksu) tai
- kuluvan kuukauden vammaistuki ei ole maksussa sen säännöllisenä, sukunimen alkukirjaimen mukaan määräytyvänä maksupäivänä (pelkkä kuluvan kuukauden takautuva maksu)

Vammaistuki maksetaan kunnalle sen kuukauden alusta, jonka aikana toimeentulotuen maksaminen on aloitettu ja sen kuukauden loppuun, jonka aikana toimeentulotuen maksaminen on loppunut.

Viivästyskorotus maksetaan sekä vammaistuen saajan että kunnan osuuteen.

1.10.4.2. Maksaminen potilasvakuutuskeskukselle

Potilasvahinkokorvaus on toissijainen muihin lakisääteisiin korvauksiin nähden. Tästä johtuen potilasvakuutuskeskus vastaa potilasvahingon korvauksesta vain siltä osin kuin vahingon kärsinyt ei saa siitä korvausta muun lain perusteella.

Jos potilasvakuutuskeskus on jo maksanut korvausta ja vahingon kärsineellä on oikeus Kelan maksamaan etuuteen, syntyy potilasvakuutuskeskukselle regressioikeus samalta ajalta maksettuaan Kelan etuuteen (potilasvahinkolaki 8 § ja 9 § 1 mom.).

16 vuotta täyttäneen vammaistuki yhteensovitetään potilasvahinkolain mukaisen hoitotuen kanssa. Regressioikeuden syntyminen edellyttää, että Kelan maksama vammaistukiperustuu samaan

vahinkotapahtumaan. Lisäksi edellytetään, että potilasvakuutuskeskuksen ilmoitus on saapunut Kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää.

1.10.4.2.1. Toimenpiteet vastuuyksikössä

[Erityiskysymyksiä](#)

[Menettely, kun Kelan maksamaa korvausta on suoritettu](#)

Kun potilasvahinkoasia tulee vireille potilasvakuutuskeskuksessa, se voi lähettää Kelaan ennakoilmoituksen. Kun ilmoitus saapuu Kelaan, tulee se välittömästi kuvata OIWAan ja rekisteröidä etuusjärjestelmään maksuvaatimuksena.

Kun käsittelet 16 vuotta täyttäneen vammaistukea koskevaa hakemusta ja potilasvahinkolain mukainen vaatimus on vireillä, tulee sinun ennen etuuspäätöksen antamista ilmoittaa myönnettävän etuuden määrä potilasvakuutuskeskukselle. Voi tehdä sen palauttamalla saamasi ilmoituksen potilasvakuutuskeskukselle etuutta koskevin tiedoin varustettuna.

Kun potilasvakuutuskeskus on saanut tiedon vammaistuen määrästä, laskee se takautumisvaatimuksensa määrän ja esittää sen jälkeen vaatimuksensa Kelalle.

Potilasvakuutuskeskuksen vaatimuksesta tulee käydä ilmi

- potilasvakuutuskeskukselle maksettava etuus ja sen määrä
- aika, jolta etuus on maksettava potilasvakuutuskeskukselle
- aika, mistä lukien Kelan myöntämä etuus voidaan maksaa etuudensaajalle itselleen

Kun vaatimus on saapunut, voit ratkaista vammaistukiasian. Ennen päätöksen antamista sinun tulee aina varmistua siitä, että Kelan maksama vammaistuki perustuu samaan vahinkotapahtumaan kuin potilasvahinko.

Kun potilasvakuutuskeskukselle maksamisen edellytykset täyttyvät, maksetaan takautuvat etuuserät potilasvakuutuskeskukselle. Etuus maksetaan henkilölle itselleen potilasvakuutuskeskuksen ilmoittamasta ajankohdasta lukien.

Potilasvakuutuskeskus voi esittää vaatimuksensa myös ilman ennakoilmoitusta. Takautuvat etuuserät maksetaan tässäkin tilanteessa potilasvakuutuskeskukselle, jos sille maksamisen edellytykset täyttyvät ja ilmoitus on saapunut kelaan viimeistään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää.

Erityiskysymyksiä

Jos potilasvakuutuslain mukainen vaatimus on vireillä, mutta takautumisvaatimusta ei saavu kohtuullisessa ajassa, voit tiedustella potilasvakuutuskeskukselta, aikooko se esittää vaatimuksen Kelalle. Jos potilasvakuutuskeskus peruuttaa esittämänsä ennakoilmoituksen, voit myöntää vammaistuen ja maksaa sen hakijalle itselleen.

Jos vammaistuen hakija on hakemuksessa ilmoittanut hakevansa tai saavansa korvausta myös potilasvakuutuksesta, tulee sinun tiedustella potilasvakuutuskeskuksesta, haluaako se tehdä takautumisvaatimuksen. Sinun ei kuitenkaan tarvitse tehdä tiedustelua, jos on ilmeistä, että vammaistukea haetaan eri vahinkotapahtuman perusteella.

Potilasvakuutuskeskukselle maksettavaan vammaistukeen ei makseta viivästyskorotusta.

Menettely, kun Kelan maksamaa korvausta on suoritettu

Jos vahingon kärsineelle on suoritettu korvausta muun lain perusteella, potilasvakuutuskeskus vähentää korvauksestaan muun lain perusteella suoritettua korvausta ja maksaa vahingon kärsineelle näiden erotuksen.

Kun Kela on jo myöntänyt potilasvahinkokorvauksen hakijalle yhteensovitettavan etuuden, tiedustelee potilasvakuutuskeskus Kelalta sen myöntämien etuuksien määrät. Keskus lähettää tiedustelunsa Kelaan, joka vastaa tiedusteluun. Ennen määrän ilmoittamista sinun tulee tutkia, perustuuko etuus potilasvahinkotapahtumaan.

1.10.4.3. Maksaminen hoitotuen liikamaksun korvaukseksi (ennakkosuoritus)

Kun 16 vuotta täyttäneen vammaistuen saajalle myönnetään takautuen eläkettä saavan hoitotuki, pidetään maksettua vammaistukea hoitotuen ennakkosuorituksena ja samalta ajalta maksettu vammaistuki vähennetään (kuitataan) hoitotuesta (VTL 570/2007 28 §). Kuittaaminen ei vaadi etuudensaajan suostumusta.

Kun henkilölle myönnetään takautuvasti hoitotukeen oikeuttava eläke, tulee 16 vuotta täyttäneen vammaistuki lakkauttaa ja annettu vammaistukipäätös oikaista tai tarkistaa. Päätöksen oikaiseminen etuudensaajan vahingoksi edellyttää, että hän antaa suostumuksensa oikaisuun. Jos etuudensaaja ei anna suostumustaan, tulee sinun tehdä poistoesitys muutoksenhakuelimelle.

Kuittauksen jälkeen jäljelle jäävä vammaistuen liikamaksu peritään takaisin normaalia takaisinperintämenettelyä käyttäen. Takaisinperintäpäätös voidaan antaa vasta kun vammaistukipäätös on oikaistu.

1.10.5. Viivästyskorotus

Etuudensaajalla on oikeus viivästyskorotukseen, jos hakemuksen tai muun vaatimuksen käsittely viivästyy. Viivästyskorotus määräytyy viivästysajan ja korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan.

Viivästyskorotusta ei tarvitse hakea erikseen.

Viivästyskorotusta laskettaessa pääoma muodostuu kaikista viivästyneistä etuuseristä. Korotus lasketaan etuuskohtaisesti ja pääsääntöisesti ohjelmallisesti.

Viivästyskorotuksesta ei anneta yleensä erillistä päätöstä, vaan viivästysaika ja viivästyskorotuksen määrä ilmoitetaan etuuspäätöksessä.

Viivästyskorotuksesta on valitusoikeus samalla tavalla kuin etuudesta.

Viran puolesta myönnettävään tai tarkistettavaan etuuteen ei makseta viivästyskorotusta.

Viivästyskorotuksen veronalaisuus määräytyy etuuden mukaan. Siten vain kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen maksettava viivästyskorotus on veronalaista.

Säädökset

- Kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki takuueläkkeestä (703/2010) 32 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106–107 §
- Laki vammaisetuuksista (570/2007) 49–50 §
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta (571/2007) 51–52 §

- Rintamasotilaseläkelaki (119/1977) 17 § / kansaneläkelaki (568/2007) 106-107 §
- Korkolaki (633/1982) 4 ja 12 §

1.10.5.1. Viivästysaika

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti

- hakemuksen jättämistä seuraavan neljännen kuukauden alusta (**kolmen kuukauden sääntö**)
- yhden kuukauden kuluttua eläke- tai korvaustiedon saapumisesta (**yhden kuukauden sääntö**)

Viivästysaika voi alkaa erityistilanteissa etuudensaajasta johtuvan esteen poistuttua tai eräpäivästä.

1.10.5.1.1. Kolmen kuukauden sääntö

Viivästyskorotuksen maksaminen edellyttää, että hakija on jättänyt Kelalle etuushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen sekä antanut etuuden ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset. Hakemus tai vaatimus katsotaan saapuneeksi silloin, kun se on saapunut Kelaan. Kuitenkin jos hakemus on jätetty työeläkelaitokseen, työeläkelaitoksen saapumispäivä katsotaan myös Kelaan saapumispäiväksi. Näin menetellään myös, jos ulkomaan laitos on lähettänyt eläkehakemuksen Ulkomaan yksikön asemesta työeläkelaitokseen.

Viivästysaika alkaa pääsääntöisesti, kun hakemuksen jättämiskuukautta seuraavat kolme kalenterikuukautta ovat kuluneet eikä etuus vielä ole maksussa. Etuuserä tai etuuden korotuserä ei kuitenkaan ole viivästynyt, jos se maksetaan saman kuukauden aikana, jolloin oikeus siihen on syntynyt.

Esimerkki 1

Hakemus on tullut vireille 3.7. Oikeus etuuteen alkaa 1.9., mutta etuus maksetaan 14.12. Koska käsittelyaika on pitempi kuin hakemuksen jättökuukausi ja kolme sitä seuraavaa kuukautta, viivästysaika alkaa 1.11. ja päättyy 14.12. Siten syys- ja lokakuun etuuseriin maksetaan viivästyskorotusta ajalta 1.11. -14.12. ja marraskuun etuuserään ajalta 1.-14.12. Joulukuun etuuserä ei ole viivästynyt, koska se on maksettu joulukuussa.

Jos hakija ei ole toimittanut hakemuksen ratkaisemiseksi tarvittavia selvityksiä, viivästysaika alkaa kulua vasta, kun kolme kuukautta on kulunut selvityksen esittämiskuukauden päättymisestä.

Esimerkki 2

Hakemus ja lääkärinlausunto ovat saapuneet Kelaan 3.2. Hakija toimittaa toisen lääkärinlausunnon 8.3. Etuus myönnetään uuden lääkärinlausunnon perusteella, jolloin kolmen kuukauden määräaika lasketaan lisäselvityksen saapumispäivästä eli 8.3 saapuneesta lääkärinlausunnosta. Viivästysaika alkaa 1.7. lukien.

Ulkomaan laitokselta hakemuksen saapumisen jälkeen saadut selvitykset, esimerkiksi tiedot vakuutusajoista, ovat lisäselvityksiä, jotka myöhentävät viivästysaikaa.

Jos hakemuksen käsittely on viivästynyt lisäselvityksen puuttumisen vuoksi, rekisteröi ratkaisua tehdessäsi viivästyskorotusnäytölle (EJVK) lisäselvityksen saapumispäivä. Ohjelma laskee viivästysajan tästä päivästä. Lue lisää Tekniset ohjeet > RAKE > Viivästyskorotuksen laskenta.

Viivästysaika lasketaan etuuden todelliseen maksupäivään saakka. Ulkomaille maksettavan etuuden maksupäiväksi katsotaan se päivä, jolloin se on maksettu Suomessa toimivaan rahalaitokseen.

Selvitysvelvollisuus

Hakijalta edellytetään, että hän on antanut Kelalle sellaiset etuuden perusteeseen ja määrään vaikuttavat selvitykset, joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia. Hän on täyttänyt velvollisuutensa, kun hän on vastannut riittävän tarkasti hakemuksessa esitettyihin kysymyksiin ja toimittanut Kelaan hakemuksessa mainitut liitteet ja muut hakemuksen ratkaisemiseksi vaadittavat selvitykset.

Kun **Kelalla** on oikeus saada tarvittava tieto lain perusteella esimerkiksi työeläketiedot kansaneläkelain 85 §:n perusteella, **hakija** on täyttänyt selvitysvelvollisuutensa, kun hän on ilmoittanut hakemuksessa, mistä tieto on saatavissa. Tällöin kolmen kuukauden määräaika lasketaan hakemuksen jättämiskuukauden päättymisestä. Lue lisää Yhden kuukauden säännöstä (Etuusohje > Viivästyskorotus > Yhden kuukauden sääntö).

Jos hakija määrätään kansaneläkelain tai vammaisetuksista annetun lain perusteella lisätutkimuksiin ja hakemuksen käsittely tämän vuoksi viivästyy, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella hakemuksen saapumisesta. Lue lisää Viivästyskorotus > Lääketieteellisten lisäselvitysten kustannukset.

Kun Kela hankkii muita etuuden ratkaisemiseksi välttämättömiä lisäselvityksiä viran puolesta, lasketaan viivästysaika kolmen kuukauden säännön perusteella lisäselvitysten saapumisesta.

Ulkomailta Kela ei hanki selvityksiä viran puolesta, vaan hakijan on itse hankittava selvitykset. Jos sopimusmaan vakuutuslaitos ei ole vahvistanut hakijan henkilötietoja, hakija on itse velvollinen hankkimaan asuinmaansa viranomaiselta Suomen virkatodistusta vastaavan todistuksen.

1.10.5.1.2. Yhden kuukauden sääntö

Jos hakemuksen ratkaisua varten on jouduttu odottamaan tietoa tulona huomioon otettavasta tai etuusioikeuteen vaikuttavasta eläkkeestä tai korvauksesta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan ja edellä mainittu etuus on tällöin lopullisesti ratkaistu. Myös ulkomailta maksettaviin tulona huomioon otettaviin etuuksiin sovelletaan yhden kuukauden sääntöä.

Työeläke tai korvaus katsotaan lopullisesti ratkaistuksi päätöksen antopäivänä, jos asiasta ei ole valitettu. Jos päätöksestä on valitettu, se on lopullinen silloin, kun viimeisin valitusaste on ratkaissut asian ja päätöksestä saadaan tuloksi huomioonottamisessa tarvittava tieto. Vastaavaa sovelletaan työeläkkeen itseoikaispäätöksiin. Hylkäyspäätös katsotaan lopulliseksi, kun valitusaika on kulunut umpeen eikä valitusta ole tullut vireille. Jos valitus koskee sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön oikeuteen saada vammaisetuutta, viivästysaika alkaa, kun yksi kalenterikuukausi on kulunut sen kuukauden päättymisestä, jona tieto eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan.

Sovella yhden kuukauden sääntöä vain silloin, jos sen mukaan laskettu viivästyskorotuksen alkamisaika on myöhäisempi kuin kolmen kuukauden säännön mukaan laskettu aika.

Ohjelma laskee yhden kuukauden käsittelyajan sen kuukauden päättymisestä, jolloin ilmoitus eläkkeestä tai korvauksesta on tullut Kelaan. Jos työeläkepäivä eli päivä, jona ilmoitus työeläkkeen tai muun korvauksen myöntämisestä on saapunut Kelaan, on myöhäisempi kuin hakemuksen saapumispäivä, rekisteröi etuusratkaisussa viivästyskorotusnäytölle myös Työeläkepäivä. Jos ilmoituksia on useita, merkitse Työeläkepäiväksi viimeisimmän ilmoituksen Kelaan saapumispäivä. Jos myöhempi ilmoitus koskee kuitenkin vain sellaista seikkaa, jolla ei ole vaikutusta henkilön

oikeuteen saada vammaisetuutta, tulee Työeläkepäiväksi merkitä vammaisetuuteen vaikuttavan ilmoituksen Kelaan saapumispäivä.

Eläkettä tai korvausta koskevan ilmoituksen Kelaan saapumispäivän saat HEKY/Työeläkkeet ja korvaukset -kyselyllä kyseisen eläkkeen tai korvauksen näytöllä, kohdasta 'Saapumispäivä.'

1.10.5.1.3. Etuus ei maksussa eräpäivänä (eräpäiväkorotus)

Etuuden maksupäivä ilmoitetaan päätöksessä. Jos etuus ei ole maksussa luvattuna säännöllisenä maksupäivänä, viivästysaika on eräpäivän ja todellisen maksupäivän välinen aika.

Esimerkki

Eläke-etuus on keskeytetty tai lakkautettu virheellisesti, joten sitä ei makseta säännöllisenä maksupäivänä 4.7. Eläke-etuuserät maksetaan 22.8, viivästysaika alkaa 4.7 ja lasketaan 22.8. saakka.

Viivästyskorotusta ei lasketa ohjelmallisesti RAKE-, AE-, QE- eikä GE-järjestelmässä. Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA).

Anna maksumääräys maksujenhallintaryhmälle ja etuudensaajalle päätös viivästyskorotuksesta RAKE-järjestelmässä Päätöksenanto-tapahtumalla.

Maksa viivästyskorotus AE-, QE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös Asiakaskirjejärjestelmästä.

Lue lisää [Viivästyskorotuksen laskenta](#).

1.10.5.1.4. Etuudensaajasta johtuva maksuste (estekorotus)

Jos etuutta ei ole voitu maksaa oikeassa ajassa etuudensaajasta johtuvasta syystä, viivästysaika alkaa siitä lukien, kun Kela on saanut tiedon esteen poistumisesta.

Jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut sen maksamista varten välttämätöntä tietoa, viivästyskorotuksen maksaminen alkaa aikaisintaan siitä, kun tieto on saatu. Tällöin kuitenkin edellytetään, että viivästysaika kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella on alkanut. Tällainen tilanne syntyy, jos etuushakemus olisi muutoin ratkaistavissa, mutta hakija ei ole toimittanut maksuosoitetta.

Maksuunpantaessa etuusoikeuden epäselvyyden vuoksi keskeytettyä etuutta viivästysaika alkaa, kun etuudensaaja on antanut vaaditun selvityksen tai se muutoin on saatu. Jos eläke sen sijaan oli keskeytetty sen määrään vaikuttavan seikan selvittämiseksi, viivästyskorotus määräytyy lopullista päätöstä annettaessa tarkistushakemuksen tai muun vastaavan vaatimuksen perusteella kolmen tai yhden kuukauden säännön mukaisesti.

Viivästyskorotuksen määrä lasketaan ohjelmallisesti RAKE-järjestelmässä. Lue lisää Tekniset ohjeet > RAKE > Viivästyskorotus-EJVK.

Laske viivästyskorotus laskentatapahtumalla (ELLA). Maksa viivästyskorotus AE- ja GE-järjestelmässä Yksittäismaksu-toiminnolla (Viivästyskorotuksen maksu). Anna päätös YHTE-kirjejärjestelmästä.

1.10.5.2. Erityistilanteet

Muutoksenhaku

Jos etuus myönnetään tai sitä korotetaan muutoksenhaun tai oikaisun takia, viivästysaika lasketaan alkuperäisestä hakemuksesta. Myös väliaikaiseen päätökseen viivästyskorotus lasketaan yleensä alkuperäisestä hakemuksesta. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Muutoksenhakuaste voi kuitenkin määrätä viivästysajan alkamaan myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta. Edellytyksenä on, että Kela on esittänyt oleellisen muutoksen tapahtuneen hakijan olosuhteissa muutoksenhaun aikana.

Jos katsot, että viivästysaika tulisi laskea myöhemmästä ajankohdasta kuin alkuperäisen hakemuksen perusteella määräytyvästä ajasta, ilmoita tästä muutoksenhakuelimelle antamassasi lausunnossa.

Oikaisu

Oikaistaessa hakemuksen käsittelyn yhteydessä tapahtunutta Kelan virhettä, viivästysaika lasketaan virheellisesti ratkaistun hakemuksen jättämisestä. Rekisteröi asia vireille alkuperäisen hakemuksen mukaisesti.

Jos on kysymys Kelan viran puolesta tekemän ratkaisun oikaisusta, viivästyskorotusoikeus syntyy vain etuudensaajan esittämän oikaisupyynnön perusteella. Viivästysaika lasketaan oikaisupyynnön esittämisestä. Kun päätös oikaistaan uuden selvityksen perusteella, viivästysaika alkaa selvityksen saapumisesta.

Kun oikaistaan päätöstä, jolla etuutta on virheellisesti pienennetty tai etuuden maksaminen on virheellisesti keskeytetty, viivästysaika lasketaan etuuden tai etuuserän oikeasta eräpäivästä todelliseen maksupäivään. Etuudensaajan esittämällä oikaisuvaatimuksella ei ole merkitystä viivästysajan laskemisessa.

Jos etuudensaaja vaatii esittämänsä uuden selvityksen perusteella aikaisemmin tehdyn päätöksen oikaisua, eikä kyseessä ole Kelan virhe, viivästyskorotusoikeus määräytyy kolmen tai yhden kuukauden säännön perusteella vaatimuksen esittämisestä. Jos oikaisu tehdään Kelan aloitteesta, esimerkiksi työeläkelaitoksen oikaisupäätöksen perusteella, ei viivästyskorotusta makseta.

Kunta

Jos etuus maksetaan kunnalle toimeentulotuen korvaukseksi taikka perhehoidon tai laitoshoidon kustannusten korvaukseksi, kunnalle maksettaviin etuuseriin voidaan maksaa viivästyskorotus.

Maksunjako

Jos eläke maksetaan regressivaatimuksen perusteella esimerkiksi samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan korvaukseksi ja osa siitä jää maksettavaksi eläkkeensaajalle, viivästyskorotus maksetaan vain eläkkeensaajalle maksettavaan osuuteen.

Viivästyskorotus lasketaan normaaliin tapaan, kun etuuteen kohdistuu ulosmittausvaatimus. Tällöin viivästyskorotus voi tulla maksettavaksi myös ulosottoviranomaisellemaksettavaan osuuteen.

1.10.5.3. Korkoprosentti

Korkoprosentti määräytyy etuuden maksupäivää edeltävälle puolivuotiskaudelle vahvistetun korkolain mukaisen viivästyskoron mukaan. (Korkolaki 633/1982 4 § 1 mom.)

Esimerkki

Jos etuuden maksupäivä on 4.5., korkoprosentti on edellisen vuoden puolivuotiskauden eli 1.7.–31.12. vahvistettu korko. Jos etuuden maksupäivä 14.10., korkoprosentti on 1.1.–30.6 ajalle vahvistettu korko.

Selvitä tarvittaessa viivästyskorkoprosentit www.suomenpankki.fi > [Ajankohtaista](#) > [Lehdistötiedotteet](#) > [Korkolain mukainen viitekorko ja viivästyorko.](#)

1.10.5.4. Ei viivästyskorotusta

Etuteen ei makseta viivästyskorotusta, kun se maksetaan

- toiselle Suomessa tai ulkomailla lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle
- Kelalle
- työttömyyskassalle.

Lue lisää Viivästyskorotus > Erityistilanteet > Maksunjako.

Etuteen ei makseta viivästyskorotusta myöskään, kun

- etuus tai sen korotus myönnetään viran puolesta
- etuuden maksaminen on viivästynyt lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen taikka maksuliikenteen keskeytymisen tai muun ylivoimaisen esteen vuoksi
- korotuksen määrä etuudelta jäisi pienemmäksi kuin 1,83 euroa vuonna 2018.

1.10.6. Ennakonpidätys

16 vuotta täyttäneen vammaistuki on veroton etuus, joten siitä ei tehdä ennakonpidätystä.

1.10.6.1. Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.10.7. Etuusmaksujen palauttaminen kuoleman jälkeen

Jos kansaneläkettä, takuueläkettä, rintamalisiä, leskeneläkettä, lapseneläkettä, eläkkeensaajan asumistukea, eläketukea, 16 vuotta täyttäneen vammaistukea tai eläkettä saavan hoitotukea on maksettu liikaa etuudensaajan kuolemasta johtuen (kuoleman jälkeiseltä ajalta), Palautusten

käsittelytiimi pyytää aiheetta maksetut maksuerät takaisin pankista. Kelan oikeus saada maksut takaisin pankilta perustuu etuuslainsäädäntöön. Lainsäädännökset ovat:

- Kansaneläkelaki 75 a §
- Takuueläkelaki 32 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Eläketukilaki 22 § (viittaus takuueläkelain 32 §:ään josta viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Rintamasotilaseläkelain 17 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä 10 § (viittaus kansaneläkelain 75 a §:ään)
- Laki eläkkeensaajan asumistuesta 33 a §
- Laki vammaisetuksista 34 a §

Jos pankki ei palauta maksua tai palauttaa vain osan, Palautusten käsittelytiimi pyytää kuolinpesää palauttamaan maksun.

Palautuspyyntökirjeiden mallit voit katsoa asiakaskirjeistä: VTJ03 (pankin kirje), VTJ04 (kuolinpesän kirje).

Lue lisää Menettelyohjeet: Takaisinperintä, Perintätilanne, Kohtuullistamisharkinta, [Etuudensaaja kuollut](#).

1.11. Ilmoitusvelvollisuus

16 vuotta täyttäneen vammaistuen saajan on ilmoitettava Kelaan

- terveydentilansa ja toimintakykynsä olennaisesta parantumisesta
- avun, ohjauksen tai valvonnan tarpeen merkittävästä vähentymisestä
- erityiskustannusten merkittävästä vähentymisestä
- sellaisen eläkkeen tai korvauksen myöntämisestä, jonka perusteella tulee tutkia oikeus eläkettä saavan hoitotukeen
- osoitteen muutoksesta ja ulkomaille muutosta
- vammaistuesta vähennettävän SOLITA-lisän tai vastaavan ulkomailta maksettavan korvauksen myöntämisestä tai tällaisen sen määrän muutoksesta
- vammaistukeen rinnastettavan ulkomailta maksettavan etuuden myöntämisestä tai sen määrän muutoksesta

Vammaistuen saajan on annettava Kansaneläkelaitokselle myös muut hakemuksen ratkaisemiseksi ja etuuden maksamiseksi välttämättömät tiedot.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös alle 18-vuotiaan etuudensaajan edunvalvojaa tai huoltajaa.

Ilmoitusvelvollisuudesta kv-tilanteissa lue myös Ratkaisutyö > Kv-asiat > Vakuuttaminen > Ilmoitusvelvollisuus.

Vankilan velvollisuudesta ilmoittaa rangaistuksen alkamisesta, henkilön vapautumisesta sekä koevapauden alkamisesta ja keskeytymisestä voit lukea ohjeesta Vankilassaolo ja Kelan etuudet.

1.12. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

Vammaistukipäätöksen oikaiseminen eduksi

Jos hakija toimittaa Kelaan uutta selvitystä, joka ulottuu takautuvalle ajalle, tulisi aina tutkia, voidaanko aiemmin annettu vammaistukipäätös oikaista hakijan eduksi. Myös lainvoimainen etuuspäätös voidaan oikaista hakijan eduksi.

Oikaiseminen tulee kysymykseen, kun vammaistukihakemus on hylätty esimerkiksi sen vuoksi, että toimintakyvyn heikentymisen kesto tai kustannusten jatkuvuutta ei ole vielä voitu luotettavasti arvioida. Jos henkilö myöhemmin toimittaa uuden hakemuksen tai muuta uutta selvitystä, joiden perusteella tuki voidaan myöntää, voidaan aiempi päätös oikaista. Alkamisajankohta määräytyy tällöin oikaistavan päätöksen perusteena olleen hakemuksen saapumisajankohdan ja siitä laskettavan takautuvan hakuajan mukaan.

1.13. Tarkistaminen

16 vuotta täyttäneen vammaistuki tarkistetaan

- kun tuensaajan terveydentilassa, toimintakyvyssä tai erityiskustannuksissa on tapahtunut sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada vammaistukea tai
- kun tuensaajalle myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella vammaistuesta vähennettävä SOLITA-etuus tai vammaistukeen rinnastettava ulkomainen etuus taikka tällainen etuus tarkistetaan.

Vammaistuki tarkistetaan kuukauden alusta, jos tuen määrään vaikuttava muutos on tapahtunut kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä. Kun sairaudesta tai vammasta aiheutuva haitta taikka avun tai ohjauksen ja valvonnan tarve on lisääntynyt heti kuukauden alusta tai jos korotettuun tukeen oikeuttavien erityiskustannusten voidaan katsoa kohdistuvan koko kuukaudelle, voidaan korotus myöntää jo tämän kuukauden alusta.

Jos tuen määrään vaikuttava muutos ei ole tapahtunut kuukauden ensimmäisenä päivänä, tuki tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Vammaistuki voidaan tarkistaa joko ylös- tai alaspäin. Tarkistaminen edellyttää yleensä aina tarkistushakemusta.

Tarkistaminen epäeduksi

Vaikka tuensaajan terveydentilassa ja muissa olosuhteissa ei olisi tapahtunut muutosta, voidaan vammaistuki tarkistaa alaspäin, jos lääketiede on kehittynyt ja hoitokäytännöt muuttuneet niin paljon, että henkilöllä ei voida enää katsoa olevan oikeutta entisen suuruiseen vammaistukeen. Tällaisessa tilanteessa etuudensaajalle on aina lähetettävä tarkistushakemus ja kirje, jossa tiedotetaan syy tarkistushakemuksen lähettämiseen.

Tarkistuksen johdosta vammaistuki voi myös lakata esimerkiksi silloin, kun vammaistuki tarkistetaan SOLITA-lisän tarkistamisen vuoksi ja vähennyksen vuoksi maksettavaa ei jää lainkaan tai maksettava määrä jää laissa säädettyä pienintä maksettavaa määrää pienemmäksi.

Korotus ilman hakemusta

Jos vammaistuen korottamisen edellytykset ovat Kelan tiedossa, voidaan korotus myöntää myös ilman hakemusta. Menettely soveltuu vain poikkeustilanteissa esimerkiksi silloin, kun etuudensaajalle maksettavan SOLITA-lisän määrä on pienentynyt, mutta ei katsota olevan syytä arvioida uudelleen oikeutta Kelan maksamaan vammaistukeen.

Tarkistaminen suojatun tuen ollessa maksussa

Jos asiakas hakee tarkistusta ja hänellä on maksussa suojattu tuki, asiakkaalle tulee ennen ratkaisun tekemistä kertoa, että tarkistuksen myötä suoja lakkaa. Asiakkaalla on näin mahdollisuus näissä tilanteissa peruuttaa hakemuksensa, jolloin tuen maksaminen säilyy entisellään eikä suoja lakkaa.

1.14. Keskeyttäminen

Vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää kun sen saaja

- suorittaa vankeusrangaistusta (VTL 570/2007 25 §)
- ei ilmeisesti enää ole oikeutettu etuuteen tai etuuden määrää tulisi vähentää (VTL 570/2007 31 §, väliaikainen keskeytys) tai
- ei pyynnöstä huolimatta toimita maksuosoitetta (VTL 570/2007 31 §)
- ulkomailla asuva etuudensaaja tai alaikäisen etuudensaajan huoltaja ei ole vastannut hänelle VTL 18 §:n 4 momentin perusteella lähetettyyn olosuhteiden selvityspyyntöön määräajassa. (VTL 570/2007 31 §)

Kun vammaistuen saaja joutuu vankilaan, keskeytetään maksaminen pääsääntöisesti ehdottoman vankeusrangaistuksen alkamista seuraavan neljännen kuukauden alusta. Keskeytys voidaan tehdä myös takautuen.

Vammaisetuuksista annetun lain 31 §:n mukainen väliaikainen keskeytys tehdään aina seuraavasta maksuerästä lukien.

Keskeyttämisestä annetaan aina päätös. Päätökseen, jolla maksaminen on keskeytetty vankilassaolon vuoksi, voi hakea muutosta. Myös päätökseen, jolla maksaminen on keskeytetty sen vuoksi, ettei 18 §:n 4 momentin perusteella lähetettyyn olosuhteiden selvityspyyntöön ole vastattu määräajassa, voi hakea muutosta. Väliaikaista keskeytystä koskevasta päätöksestä ei sen sijaan ole muutoksenhakuoikeutta. Väliaikaiseen keskeyttämiseen ei voi hakea muutosta. Asiakasta tiedotetaan väliaikaisesta keskeyttämisestä kirjeellä.

1.14.1. Laitoshoido

Vammaistukea voidaan 1.1.2010 alkaen maksaa myös jatkuvassa julkisessa laitoshoidossa olevalle henkilölle.

1.14.1.1. Laitoshoidon vaikutus vammaistukeen ennen 1.1.2010 lainmuutosta

[Laitoshoidon jatkuvuus](#)

[Keskeytysajankohta](#)

[Maksamisen uudelleen aloittaminen](#)

Vammaistuen maksaminen keskeytetään, jos laitoshoido on julkista ja jatkuvaa. Etuuden maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta, jota edeltäneen kuukauden aikana laitoshoido on kestänyt kolme kuukautta.

Kun Kelaan saadaan tieto henkilön laitoshoidoon joutumisesta tai laitoshoidon päättymisestä, laitoshoidojakso rekisteröidään YTLH-tapahtumalla. Ohjelma laskee rekisteröityjen tietojen perusteella, onko laitoshoido ollut jatkuvaa.

Laitoshoidon jatkuvuus

Yhdenjaksoinen laitoshoido katsotaan jatkuvaksi, jos se kestää yli kolme kuukautta. Asiaan ei vaikuta se, peritäänkö hoidosta pitkäaikaisen vai lyhytaikaisen hoidon maksu.

Jos laitoshoido ei ole yhdenjaksoista, se katsotaan kuitenkin jatkuvaksi, jos

- laitoshoidotpäiviä on vähintään 90 ja
- kotonaoloajat kestävät 15 päivää tai vähemmän ja
- laitoshoidotjaksot ovat keskimäärin pitempiä kuin kotonaolojaksot.

Laitoshoidoon tulopäivä lasketaan hoitopäiväksi ja laitoksesta lähtöpäivä kotonaolopäiväksi.

Laitoshoidon jatkuvuus keskeytyy, kun etuudensaaja on kotona yhdenjaksoisesti vähintään 16 päivää. Etuudensaajan lähtiessä vähintään 16 päivää kestäväälle lomalle hoidon katsotaan päättyvän, vaikka hänet pidettäisiinkin edelleen laitoksen kirjoissa ja häneltä perittäisiin hoitomaksu.

Hoito ei ole jatkuvaa eikä etuuksien maksamista keskeytetä, jos

- kysymyksessä on pelkkä päivä- tai yöhoito tai
- etuudensaaja on toistuvasti yhtä pitkät ajat kotona kuin laitoksessa.

Keskeytysajankohta

Vammaistuen keskeytysajankohta määräytyy jatkuvan julkisen laitoshoidon alkamisajan mukaan riippumatta siitä, onko etuudensaaja saanut keskeytettävää etuutta laitoshoidon alkaessa vai ei. Näin ollen vammaistuen maksaminen keskeytetään heti etuuden myöntämisestä lukien, jos hoito on jo ennen sitä kestänyt kolme kuukautta ja jatkuu edelleen.

Jos laitoshoido ei ole yhdenjaksoista, keskeytysajankohta määräytyy jatkuvaksi hoidoksi katsottavan hoidon alkamisajankohdan mukaan. Laitoshoidotpäivien laskennassa tarkastelujakso on aina kahden vähintään 16-päiväisen kotonaolojakson välinen jakso.

Kun tutkintavankina oleva tai vankeusrangaistusta suorittava henkilö saa samanaikaisesti laitoshoidoa esimerkiksi vankisairaalaassa ja siirtyy vapauduttuaan muuhun laitoshoidoon, otetaan vankeusajan laitoshoidoitaika huomioon jatkuvan laitoshoidon alkamisaikaa määrittäessä.

Kun omalla kustannuksellaan laitoshoidossa olevan etuudensaajan omat varat eivät enää riitä hoitokustannusten korvaamiseen, julkisen hoidon alkamisajaksi katsotaan sen kuukauden ensimmäinen päivä, jonka aikana hänen tulonsa eivät enää riitä puoleen hoitokustannuksista. Keskeytymisajankohta määräytyy vastaavalla tavalla silloin, kun julkinen tuki yksikölle tai sen ylläpitäjälle erikseen tai hoidettavalle henkilölle annetun toimeentulotuen kanssa yhteenlaskettuna ylittää puolet hoidon kokonaiskustannuksista.

Maksamisen uudelleen aloittaminen laitoshoidon päättyttyä

Laitoshoidon vuoksi keskeytetyn vammaistuen maksamista aloitettaessa ei sovelleta kuuden kalenterikuukauden takautuvaa hakuaikaa. Vammaistuki voidaan maksaa pitemmältäkin ajalta, jos etuudensaajan ei voida katsoa olleen etuuden maksamisen keskeyttävässä laitoshoidossa.

Jos hoito **oli jatkuvaa**, keskeytetyn vammaistuen maksaminen aloitetaan laitoshoidon päättymistä seuraavan kuukauden alusta, jos laitoshoidon päättymispäivä on kuukauden 16.–31. päivä. Jos laitoshoido päättyy kuukauden 1.–15. päivä, etuuden maksaminen aloitetaan jo saman kuukauden alusta, ei kuitenkaan kuolinkuukauden alusta.

Jos laitoshoidon päätyttyä todetaan, että laitoshoido **ei ollut jatkuvaa**, vammaistuen maksaminen aloitetaan keskeytysajankohdasta. Näin menetellään myös silloin, kun etuudensaaja on kuollut laitoshoidossa ollessaan.

1.14.2. Vankilassaolo

Vammaistuen maksaminen keskeytetään pääsääntöisesti ehdottoman vankeusrangaistuksen alkamista seuraavan neljännen kuukauden alusta. Keskeytysajankohta voi olla tätä aikaisempikin, jos henkilö on ollut tutkintavankina välittömästi ennen vankeusrangaistuksen alkamista ja tutkintavankeusaika vähennetään vankeusrangaistuksesta.

Vankilassaolon vaikutuksesta lue lisää Vankilassaolo ja Kelan etuudet (Ratkaisutyö > Menettelyohjeet > Vankilassaolo ja Kelan etuudet).

1.14.3. Väliaikainen keskeyttäminen

[Menettely](#)

[Maksamisen uudelleen aloittaminen](#)

[Väliaikainen keskeyttäminen kv-tilanteessa](#)

16 vuotta täyttäneen vammaistuen maksaminen voidaan keskeyttää, jos vammaistuen saajalla ei ilmeisesti enää ole oikeutta etuuteen tai etuuden määrää tulisi vähentää. Maksaminen voidaan keskeyttää väliaikaisesti myös silloin, jos etuudensaaja ei pyynnöstä huolimatta toimita maksuosoitetta.

Maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää esimerkiksi silloin, kun

- Kela on muun asian käsittelyn yhteydessä tai muutoin saanut tietää, että tuensaajan terveydentila on parantunut ja on ilmeistä, ettei hänellä enää ole enää oikeutta entisen suuruiseen vammaistukeen.
- Päätöstä Suomen sosiaaliturvan soveltamisesta ei ole vielä annettu, mutta Kelaan on tullut ilmoitus henkilön muuttamisesta ulkomaille yli vuodeksi ja on ilmeistä, ettei hänellä ole enää oikeutta vammaistukeen.
- Kelan tietoon on tullut, että henkilölle on myönnetty eläke tai korvaus, jonka alkamisajankohta tai muu vaikutus vammaistukioikeuteen (esim. estävyys) on vielä selvitettävä
- Kelan tietoon on tullut, että henkilölle on myönnetty Kelan maksamaa vammaistukea suurempi jatkuva SOLITA-etuus tai vastaava ulkomailta maksettava korvaus saman sairauden perusteella.
- Kelaan saapuu epävirallinen kuolintieto etuudensaajan kuolemasta omaisen toimesta. Lue lisää vammaisetuuksien kuolintietoprosessista.

Väliaikaisen keskeytyksen saa tehdä muulta henkilöltä tai taholta kuin etuudensaajalta itseltään saadun tiedon perusteella silloin, jos on ilmeistä, että tuen määrää olisi alennettava tai tuki kokonaan lakkautettava.

Menettely

Jos ei ole ilmeistä, että vammaistukea olisi alennettava tai tuki kokonaan lakkautettava, tulee etuudensaajalle lähettää lisäselvityspyyntö ja tarkistushakemus. Keskeytä vammaistuen maksaminen väliaikaisesti vasta, jos etuudensaaja ei toimita häneltä pyydettyä lisäselvitystä tai tarkistushakemusta annetussa määräajassa taikka häntä ei tavoiteta.

Vammaistuen väliaikaisesta keskeyttämisestä tulee ilmoittaa etuudensaajalle kirjeellä. Maksamisen väliaikaisesta keskeytyksestä ei ole valitusoikeutta. Tuensaajalta tulee aina pyytää lisäselvitystä keskeytyksen perusteena olevista seikoista.

Asia ratkaistaan ja asiasta annetaan päätös, kun etuudensaajalta on saatu tarkistushakemus ja/tai tarvittavat lisäselvitykset. Jos tarkistushakemusta tai pyydettyjä selvityksiä ei pyynnöstä huolimatta saada, asia ratkaistaan käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Asia tulisi pyrkiä ratkaisemaan neljän viikon kuluessa etuuden väliaikaisesta keskeytyksestä.

Maksamisen uudelleen aloittaminen

Jos väliaikaisesti keskeytettyä vammaistukea aletaan maksaa uudelleen, ei sitä voida ilman erityistä syytä maksaa pidemmältä kuin puolen vuoden ajalta takautuen.

Väliaikainen keskeyttäminen kv-tilanteessa

Jos on ilmeistä, ettei henkilöllä ole oikeutta vammaistukeen ulkomailla oleskelun aikana, vammaistuen keskittämisyksikkö keskeyttää vammaistuen maksamisen väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi. Vammaistuen keskittämisyksikkö tai kv-keskus ratkaisee asian ja antaa asiasta päätöksen sen jälkeen, kun vakuuttamispäätös on annettu ja oikeus etuuteen selvitetty.

Jos maksaminen on keskeytetty väliaikaisesti, mutta ilmenee, että ulkomailla oleskelevalla henkilöllä on edelleen oikeus vammaistukeen, vammaistuen keskittämisyksikkö tai ulkomaan yksikkö antaa työnjaon mukaisesti päätöksen, jolla se laittaa keskeytetyn vammaistuen takaisin maksuun.

Sovellettava lainkohta (VTL570/2007 31§)

1.15. Lakkauttaminen

16 vuotta täyttäneen vammaistuki lakkautetaan, kun perusteita sen maksamiselle ei enää ole.

Vammaistuki lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta siitä, kun

- etuudensaajan toimintakyky on parantunut, sairaudesta tai vammasta aiheutuva haitta tai erityiskustannukset pienentyneet tai avun, ohjauksen ja valvonnan tarve vähentynyt siinä määrin, että oikeutta vammaistukeen ei enää ole.
- etuudensaaja muuttaa vakinaisesti asumaan ulkomaille eikä häneen sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomaille muuton jälkeen.
- etuudensaaja on kuollut.

Eläkkeen tai korvauksen taikka SOLITA-etuuden maksaminen

Vammaistuki lakkautetaan sen kuukauden alusta, jonka alusta etuudensaajalle maksetaan sellaista eläkettä tai korvausta, joka estää vammaistuen maksamisen. Jos vammaistuen estävää eläkettä tai korvausta maksetaan muusta kuin kuukauden 1. päivästä alkaen (usein SOLITA-eläkkeet tai -korvaukset), vammaistuki lakkautetaan eläkkeen tai korvauksen maksamisen alkamista seuraavan kuukauden alusta.

Kun vammaistuki lakkautetaan takautuvasti myönnetyn estävän etuuden vuoksi ja takautuvasti myönnetty estävä etuus ulottuu vammaistuen alkamis- tai tarkistamisajankohtaan tai sitä edeltävään aikaan, sovelletaan ohjetta Takautuvasti myönnetty estävä tai vähentävä etuus. Jos

takautuva estävän etuuden myöntö ei ulotu alkuperäisen vammaisetuuspäätöksen alkamis- tai tarkistamisajankohtaan, ks. hoitotuen ohje Myöntämisaika.

Lisäksi etuudensaajan, jolle myönnetään pelkkä perhe-eläke tai joka saa pelkkää perhe-eläkettä, jota maksetaan

- työeläkelakien
- 1.1.2016 kumottavan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen eli tapaturmavakuutuslain(, johon viitataan maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaissa, valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, ammattitautilaissa ja sotilastapaturmalaisissa) sekä näitä edeltäneiden lakien
- 1.1..2016 voimaan tulevan työtapaturma- ja ammattitautilain(, johon viitataan sotilastapaturmalaisissa) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain
- sotilasvammalain
- urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain tai
- liikennevakuutuslain

perusteella, ja joka täyttää 65 vuotta 1.1.2014 tai tämän jälkeen, vammaistuki lakkaa sitä seuraavan kuukauden alusta, jona henkilö täyttää 65 vuotta. Vuodesta 2030 alkaen 65 ikävuoden rajan sijaan noudatetaan kansaneläkelain 10 §:n mukaan määräytyvää vanhuuseläkeikää eli erikseen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella säädettävää eläkeikää.

Varhennetun vanhuuseläkkeen, vanhuuseläkkeen taikka jatkuvan SOLITA-eläkkeen tai -korvauksen myöntämisen johdosta vammaistuki lakkautetaan, kun ko. eläkkeen alkamisajankohta on 1.1.2008 tai tätä myöhempi. Sillä, onko vammaistuki myönnetty vanhan vammaistukilain vai uuden vammaisetuuskäytännön mukaisesti annetun lain nojalla, ei ole merkitystä. Myös suojattu vammaistuki (ent. invalidiraha) tulee lakkauttaa, kun sen saajalle myönnetään estävä eläke.

Kun vammaistuen saajalle myönnetään kansaneläke ja/tai takuueläke tai eläketuki, eläkkeen käsittelijä tekee vammaistukeen Oiwassa toimeksiantotyön, jonka perusteella vammaisetuuskäsittelijä tekee vammaisetuuksiin liittyvät tarvittavat toimenpiteet asiassa.

Vammaistuki lakkautetaan myös aina sen kuukauden alusta, josta lukien henkilölle myönnetään vammaistukeen vaikuttava SOLITA-etuus tai vammaistukeen rinnastettava ulkomainen etuus eikä vammaistukea sen johdosta jää enää maksettavaksi.

1.15.1. Pyynnöstä lakkauttaminen

[Toimenpiteet, kun vammaistukea ei ole vielä maksettu](#)

[Toimenpiteet, kun vammaistukea on jo maksettu](#)

[Maksussa olevan vammaistuen lakkauttaminen](#)

Vammaistuki voidaan etuudensaajan pyynnöstä lakkauttaa myöntämisaikahoidosta, kun

- päätös ei ole vielä lainvoimainen tai
- vammaistukea ei ole vielä maksettu, vaikka päätös on lainvoimainen

Lakkautuspyyntö tulee yleensä tehdä kirjallisesti. Jos vammaistukea ei ole vielä maksettu, voit selvissä tapauksissa lakkauttaa sen myös suullisen pyynnön perusteella. Liitä OIWassa asiakkaan yhteydenotto työhön ja kirjaa tarvittavat tiedot työn kommenttiin.

Jos etuudensaajalla on edunvalvoja tai voimassa on edunvalvontavaltuus, et voi tehdä lakkautusta ilman etuudensaajan laillisen edustajan suostumusta.

Toimenpiteet, kun vammaistukea ei ole vielä maksettu

Jos päätös on jo annettu, mutta vammaistukea ei ole vielä maksettu, keskeytä tuen maksaminen väliaikaisesti. Pyydä asiakasta palauttamaan etuuspäätös.

Kun asiakas on palauttanut etuuspäätöksen Kelaan, anna asiakkaalle päätös, jossa kerrot, että annettu päätös on hänen pyynnöstään poistettu.

Toimenpiteet, kun vammaistukea on jo maksettu

Voit lakkauttaa vammaistuen takautuen sen myöntöajankohdasta lukien. Keskeytä tällöin tuen maksaminen väliaikaisesti seuraavan säännöllisen maksun ajasta. Pyydä etuudensaajaa palauttamaan vammaistukipäätös Kelaan ja maksamaan hänelle jo maksetut etuuserät Kelan tilille FI69 5000 0110 0248 24(OKO). Voit tehdä pyynnön kirjeellä VTS15. Ilmoita pyynnöstä maksupalveluun sähköpostilla. Maksupalvelu ilmoittaa sähköpostilla, kun pyydetyt maksut ovat palautuneet.

Kun etuuspäätös ja maksetut etuuserät on palautettu, anna tuensaajalle päätös, jossa kerrotaan, että annettu päätös on hänen pyynnöstään poistettu.

Maksussa olevan vammaistuen lakkauttaminen

Jos päätös on jo lainvoimainen ja vammaistukea on jo maksettu, ei vammaistukea yleensä voida lakkauttaa etuudensaajan pyynnöstä.

Maksussa olevavammaistuki voidaan kuitenkin erityisestä syystä lakkauttaa joko sen myöntämisaikankohdasta tai seuraavasta maksuerästä lukien. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että vammaistuen vuoksi henkilö menettäisi suuremman muualta maksettavan etuuden. Verotuksen vaikutusta ei pidetä hyväksyttävänä erityisenä syynä.

Kun vammaistukilakkautetaan sen myöntämisaikankohdasta lukien, menetellään kuten edellä on kerrottu toimenpiteistä, kun vammaistuki on jo maksettu.

1.15.2. Seurannat lakkautustilanteissa

Oiwaan muodostuu Seurantatyö niistä vammaistuen saajista, joille on myönnetty estävä eläke työeläke-, tapaturma- tai liikennevakuutusjärjestelmästä.

Töitä läpikäydessä tulee tarkistaa, että myönnetty eläke tai korvaus on estävä. SOLITA-eläkkeen ja -korvauksen osalta edellytetään, että se jatkuu vähintään kuusi kuukautta. Liikennevakuutusjärjestelmästä myönnetyn ansionmenetyskorvauksen sekä työtapaturma- ja ammattitautilain(johon viitataan sotilastapaturmalaisissa) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen kuntoutusrahan osalta on tutkittava lisäksi se, onko vahinkotapahtumasta kulunut vuosi.

Jos SOLITA-eläke tai ansionmenetyskorvaus on myönnetty tai korotettu vajaasta täydeksi alle kuudeksi kuukaudeksi, tulee vammaistukea saavalle henkilölle asettaa seurantatieto (ESSE) ja tarkistaa sen perusteella estävän eläkkeen tai korvauksen jatkuminen.

16 vuotta täyttäneen vammaistuen maksaminen voi jatkua 65 ikävuoden täyttämisen jälkeen vain, jos henkilö ei saa vammaistuen saamisen estävää eläkettä tai korvausta. Oikeus tukeen tulee selvitettyäksi Oiwaan muodostuvan Seurantatyön perusteella. Seurantatieto muodostuu kaksi

kuukautta ennen 65 ikävuoden täyttymistä kaikista niistä henkilöistä, jotka tuona ajankohtana saivat vammaistukea.

Jos 16 vuotta täyttäneen vammaistuki jää maksuun 65 vuotta täyttävälle / täyttäneelle henkilölle, keskittämisyksikön tulee laittaa tapaus seurantaan. Seurantatieto rekisteröidään Eläkkeiden seurantatapahtumalla (ESSE). Seuranta on tarpeen mm. siksi, että Kela ei saa kaikissa tilanteissa ohjelmallisesti tietoa ulkomaan eläkkeen myöntämisestä.

1.15.3. Kv-säännökset

Ulkomailla asuvalle henkilölle voidaan myöntää ja maksaa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea Suomesta, jos etuudensaajaan sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Myös EY-asetusten säännöksistä säännöksistä johtuen 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan tietyissä tilanteissa maksaa ulkomailla vakinaisesti asuvalle henkilölle. Lue lisää Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Lakkauttaminen > Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin.

Kun Kela saa tiedon ulkomaille lähdöstä, KV-keskus antaa päätöksen kuulumisesta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan. Jos vammaistuen maksamista ei voida jatkaa ulkomaille muuton jälkeen, vammaistuen keskittämisyksikkö lakkauttaa vammaistuen.

Jos vammaistukea maksetaan ulkomaille, vammaistuen keskittämisyksikkö laittaa vammaistukeen seurannan (ESSE) siihen ajankohtaan, jolloin ilmoitettu ulkomailla oleskelun aika päättyy tai johon saakka sosiaaliturvan soveltamisesta annettu päätös on voimassa.

Esimerkki 1

Suomalainen työnantaja lähettää työntekijänsä neljäksi vuodeksi Kiinaan lähetetyksi työntekijäksi. Työntekijän puoliso muuttaa työntekijän mukana Kiinaan hänen perheenjäsenenään. Molemmat kuuluvat Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan ulkomailla oleskelunsa aikana. Perheenjäsenelle on myönnetty 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

Vammaistuen maksaminen voi jatkua ulkomaille muuton jälkeen, koska etuudensaajaan sovelletaan edelleen Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Esimerkki 2

Henkilö muuttaa perheineen Saksaan toistaiseksi ja aloittaa työskentelyn saksalaisen työnantajan palveluksessa. Puoliso muuttaa perheenjäsenenä. Puolisolle on myönnetty 16 vuotta täyttäneen vammaistuki.

Vammaistuen maksaminen tulee lakkauttaa muuttoa seuraavan kalenterikauden alusta lukien, koska etuudensaajaan ei sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana.

1.15.3.1. Muutto EU/ETA-maahan tai Sveitsiin

[Työntekijä, yrittäjä](#)

[Opiskelija](#)

[Eläkkeensaaja \(perhe-eläke, osaeläke\)](#)

Kun vammaistukea saava henkilö muuttaa toiseen pohjoismaahan, EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, tulee tarvittaessa tutkia, onko Suomi edelleen vastuussa vammaistuen maksamisesta.

Kansallisen lainsäädännön lisäksi myös EY-asetusten säännöksistä johtuen 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan maksaa

- Suomesta EU/ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetyille työntekijälle, yrittäjälle tai Suomen valtion virkamiehensä ko. maassa työskentelevälle henkilölle.
- Muulle Suomessa työskentelyn perusteella vakuutetulle henkilölle (esim. rajatyöntekijä).
- Henkilölle, joka opiskelee EU/ETA-maassa tai Sveitsissä ja on vakuutettu Suomessa soveltamisalain 7 §:n nojalla.
- EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle henkilölle, joka saa Suomesta tai ulkomailta eläkettä, joka ei ole 16 vuotta täyttäneen vammaistuen estävä eläke, esim. joka saa osa-aikaeläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea (ks. estävistä eläkkeistä Eläkkeet ja korvaukset), ja Suomi on rahaetuuksien maksamisesta vastuussa oleva valtio eikä muu valtio ole työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella vastuussa kyseisen henkilön rahaetuuksista
- EU/ETA-maassa tai Sveitsissä asuvalle alle 65-vuotiaalle henkilölle, joka saa Suomesta ainoastaan perhe-eläkettä ja Suomi on rahaetuuksien maksamisesta vastuussa oleva valtio eikä muu valtio ole työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella vastuussa kyseisen henkilön rahaetuuksista.

Suomesta ulkomaille lähetettyjen työntekijöiden, yrittäjien ja virkamiesten vakuuttamisesta voit lukea lisää kohdasta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomeen muutto > Työskentely.

Mikäli on ilmeistä, ettei vammaistuen saajalla ole oikeutta vammaistukeen ulkomaille muutettuaan, voidaan tuen maksaminen keskeyttää väliaikaisesti (VTL 31 §). Jos muutto on vakainainen ja vammaistuen maksamisen edellytykset eivät täyty, lakkautetaan vammaistuki muuttoa seuraavan kuukauden alusta. Muussa tapauksessa (esimerkiksi kun kyseessä on alun perin tilapäisesti muuttanut henkilö, joka kuitenkin aloittaa työntekoa uudessa asuinmaassaan) vammaistuki lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta siitä, kun oikeutta tukeen ei enää ole.

Lopullinen valituskelpoinen päätös vammaistuen lakkauttamisesta voidaan antaa vasta sen jälkeen kun KV-keskus on antanut päätöksen henkilön kuulumisesta Suomen asumisperusteiseen sosiaaliturvaan.

Kun on ilmeistä, että Suomi on vastuussa rahaetuuksista ulkomaille muutosta huolimatta (esim. lähetetty työntekijä) ei maksamista keskeytetä väliaikaisesti, vaikka päätöstä sosiaaliturvan soveltamisesta ei vielä olisi annettukaan.

Kysy neuvoa osaamiskeskuksesta, jos käsittelemäsi tapauksen osalta on epäselvää, voidaanko vammaistuen maksamista jatkaa muutosta huolimatta.

Jos toinen EU/ETA-maa kysyy Suomelta vakuutuskausia vammaistuetta varten, välitä pyyntö KV-vastuuyksikköön. Suomessa täytyneet vakuutuskaudet ilmoitetaan lomakkeella E 104.

Työntekijä, yrittäjä

Kun henkilö lähtee työhön toiseen EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, voidaan vammaistuen maksamista jatkaa yleensä vain, jos häneen sovelletaan Suomen asumisperusteista

sosiaaliturvalainsäädäntöä. Vammaistuen maksamista voidaan siten yleensä jatkaa vain Suomesta EU/ETA-maahan tai Sveitsiin lähetetylle työntekijälle, yrittäjälle tai valtion virkamiehelle.

Vammaistuki tulee lakkauttaa, jos henkilö muuttaa toiseen EU/ETA-maahan tai Sveitsiin työskenneläkseen paikallisen työnantajan palveluksessa eikä hän enää ole Suomessa vakuutettu.

Esimerkki

Henkilö, joka saa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea Suomesta, muuttaa Suomesta Saksaan ja aloittaa työskentelyn paikallisen työnantajan palveluksessa. Työntekijään ei sovelleta Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana.

16 vuotta täyttäneen vammaistuki lakkautetaan työskentelyn aloittamista seuraavan kuukauden alusta lukien (tai saman kuukauden alusta, jos työsuhde alkoi kuun ensimmäisenä päivänä).

Lue lisää ulkomailla työskentelevän henkilön vakuuttamisesta Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomesta muutto.

Opiskelija

Palkattuja työntekijöitä ja yrittäjiä koskevia säännöksiä sovelletaan tarvittaessa myös opiskelijoihin. 16 vuotta täyttäneen vammaistuen maksamista voidaan siten jatkaa, kun henkilö opiskelee EU- ja ETA-maassa tai Sveitsissä yli vuoden ajan ja on vakuutettu Suomessa asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 7 §:n nojalla.

Esimerkki

16 vuotta täyttäneen vammaistukea saava henkilö muuttaa opiskelemaan Isoon-Britanniaan kolmeksi vuodeksi. Henkilöön sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana.

Vammaistuen maksamista voidaan jatkaa niin kauan kuin henkilö on Suomessa vakuutettu.

Eläkkeensaaja (perhe-eläke, osaeläke)

Osa-aikaeläkettä, osittaista varhennettua vanhuuseläkettä, osatyökyvyttömyyseläkettä tai osakuntoutustukea taikka alle 65-vuotiaalle ainoastaan perhe-eläkettä saavalle henkilölle voidaan maksaa 16 vuotta täyttäneen vammaistukea EU/ETA-maahan tai Sveitsiin, mikäli vain Suomi maksaa eläkettä. Vammaistuen maksamista voidaan jatkaa myös silloin, kun eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan ja Suomen vakuutusajaksi on pisin. Jos eläkettä maksavien jäsenvaltioiden vakuutuskaudet ovat yhtä pitkät, 16 vuotta täyttäneen vammaistukea voidaan maksaa, mikäli eläkkeensaaja oli viimeksi Suomessa vakuutettu.

Jos henkilö saa asetuksen 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piiriin kuuluvaa eläkettä asuinmaastaan, ei vammaistuen maksamista Suomesta voida jatkaa henkilön muuttaessa vakinaisesti toiseen EU/ETA-maahan tai Sveitsiin.

Kun Suomi ei ole vastuussa eläkeläisen rahaetuuksista, lakkautetaan vammaistuki yleensä ulkomaille muuttoa seuraavan kuukauden alusta.

Huomaa myös, että jos eläkkeensaaja harjoittaa ammatillista toimintaa, tulee aina selvittää, voidaanko hänet katsoa työntekijäksi tai yrittäjäksi. Jos voidaan, määräytyy rahaetuuksista vastaava valtio työntekijöitä ja yrittäjiä koskevien asetusten säännösten nojalla.

Rahaetuksista vastuussa olevan valtion määräytymisestä lue Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Oikeus ja edellytykset > Kv-säännökset.

1.15.3.2. Muutto Pohjoismaahan

Suomen ja toisen Pohjoismaan välillä liikkuneen henkilön oikeus vammaistukeen ratkaistaan yleensä soveltamalla asetuksia 883/2004 tai 1408/71 ja vammaisetuksista annettua lakia. Myös eläkkeensaajan tai opiskelijan oikeus vammaistukeen ratkaistaan aina kyseisten säännösten nojalla.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen asiallinen soveltamisala on sama kuin asetuksen 883/2004 tai 1408/71. Käytännössä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen määräyksillä voi olla merkitystä, jos henkilö ei ole asetuksen 883/2004 tai 1408/71 soveltamisalan piirissä (esimerkiksi muun kuin EU/ETA-maan kansalainen, joka ei ole työskennellyt EU/ETA-maassa tai Sveitsissä). Tällaisen henkilön vammaistuki lakkautetaan, kun henkilö ei enää asu vakinaisesti Suomessa.

Pohjoismaisesta sopimuksesta lue lisää vakuuttamisen ohjeesta kohdasta Suomesta muutto.

Esimerkki

16 vuotta täyttäneen vammaistukea saava henkilö aloittaa päätoimisen opiskelun Ruotsissa Tukholman yliopistossa. Hän ilmoittaa opintojensa kestävän kolme vuotta. HEKYn kunta- ja toimistotiedoissa näkyy tieto pysyvästä muutosta Ruotsiin. Opiskelijaan ei sovelleta Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana, koska väestökirjanpidon mukainen asuinmaa on Ruotsi.

Pohjoismaista sopimusta sovellettaessa opiskelijan vakuuttaminen ja sitä kautta vastuu opiskelijan rahaetuksista määräytyy väestökirjanpidon mukaan. Vammaistuki lakkautetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, josta lukien opiskelija ei enää kuulu Suomen sosiaaliturvaan.

1.15.3.3. Muutto muuhun kuin EU-/ETA-maahan tai Sveitsiin

Vammaistukeen ei ole oikeutta henkilöllä, johon ei sovelleta soveltamisalalakia ulkomaille muuton jälkeen. Kun Kela saa tiedon ulkomaille muutosta, KV-vastuuyksikkö antaa päätöksen asumisperusteisen sosiaaliturvan soveltamisesta.

Kun henkilö muuttaa ulkomaille vakinaisesti eikä häneen sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomaille muuton jälkeen, lakkautetaan vammaistuki muuttoa seuraavan kuukauden alusta. Mikäli henkilön vakuuttamista ei ole vielä ratkaistu, mutta on ilmeistä, ettei hänellä ole oikeutta vammaistukeen, voidaan tuen maksaminen keskeyttää väliaikaisesti (VTL 31 §). Väliaikainen päätös vahvistetaan sen jälkeen kun henkilölle on annettu päätös sosiaaliturvan soveltamisesta. Lue myös Ratkaisutyö > 16 vuotta täyttäneen vammaistuki > Keskeyttäminen > Väliaikainen keskeyttäminen.

Jos henkilö on alun perin ilmoittanut muuttavansa ulkomaille tilapäisesti, mutta ulkomaille oleskelu kuitenkin muuttuu pysyväksi eikä sosiaaliturvalainsäädännön soveltamista voida enää jatkaa, vammaistuki lakkautetaan seuraavan kuukauden alusta siitä lukien kun tieto olosuhdemuutoksesta on saatu. Tuki lakkautetaan kuitenkin viimeistään seuraavan kuukauden alusta siitä lukien kun ulkomaille oleskelu on kestänyt vuoden.

Suomessa asumisesta ja vakuuttamisesta voit lukea lisää Ratkaisutyö > Maasta- ja maahanmuutto > Kansainvälinen lainsäädäntö ja vakuuttaminen > Vakuuttaminen – Suomesta muutto.

Esimerkki

16 vuotta täyttäneen vammaistukea saava henkilö muuttaa Pakistaniin lähetystyöhön kolmeksi vuodeksi. Häneen sovelletaan Suomen asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä ulkomailla oleskelun aikana.

Henkilöllä on oikeus vammaistukeen ulkomailla niin kauan kuin häneen sovelletaan Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä ja etuuden muut myöntämisedellytykset täyttyvät.

1.16. Liikamaksu

Vammaistuen liikamaksu syntyy takautuvan pienentävän tarkistuksen tai lakkautuksen yhteydessä. Liikamaksun syynä voi olla esimerkiksi se, että henkilö ei ole ilmoittanut vammaistukioikeuteensa vaikuttavista muutoksista Kelaan.

Periminen voidaan tapauksesta riippuen suorittaa

- normaalia takaisinperintämenettelyä noudattaen (VTL 570/2007 34 §)
- kokonaan tai osittain regressiperintänä takautuvasti myönnettävästä SOLITA-lisästä (VTL 570/2007 30 §)
- kokonaan tai osittain kuittauksena samalta ajalta maksetusta 16 vuotta täyttäneen vammaistuesta (ennakkosuoritus, VTL 570/2007 28 §)

Lähtökohtana on, että aiheettomasti maksettu vammaistuki peritään takaisin. Takaisinperinnästä luopumisesta ja perinnän kohtuullistamisesta katso kuitenkin Ratkaisutyö > [Takaisinperintä](#).

1.16.1. Kuoleman jälkeinen liikamaksu vammaisetuuksissa

Kuoleman jälkeisestä liikamaksusta ja sen takaisinperinnästä voit lukea Velmun verkkokoulusta: [Etuudensaajan kuolemasta johtuvan liikamaksun käsittely](#) sekä menettelyohjeista: [Kuolinpesältä periminen](#).

1.16.2. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.16.3. Regressimenettely

Vammaisetuuksien regressimenettelyn tavoitteena on mahdollistaa vammaisetuuden myöntäminen väliaikaisesti silloin, kun vammaisetuudesta vähennettävää etuutta koskevan asian käsittely kestää vakuutuslaitoksessa kohtuuttoman kauan ja toisaalta mahdollistaa liikaa maksetun etuuden regressoiminen vakuutuslaitokselta sen jälkeen, kun vakuutuslaitos tai muutoksenhakuaste on antanut lopullisen päätöksensä ja Kela on vahvistanut väliaikaisen päätöksensä. Lue lisää Ratkaiseminen > Päätöksen antaminen > Väliaikainen päätös.

Kelalla on regressioikeus SOLITA-etuuksiin, jotka on käyty tarkemmin kohdassa Suhde muihin etuuksiin.

Ratkaiseminen

Käsittelijä päättää väliaikaisen päätöksen antamisesta ja regressimenettelyyn siirtymisestä. Käsittelijä myös ilmoittaa asianomaiselle vakuutuslaitokselle Kelan regressioikeudesta.

Työnkulku

- 1. Väliaikaisen päätöksen antaminen.** Käsittelijä antaa väliaikaisen päätöksen vammaisetuudesta.
- 2. Väliaikaisesta päätöksestä ilmoittaminen.** Kela ilmoittaa myöntämästään etuudesta välittömästi sille vakuutuslaitokselle, jonka korvauspäätöksestä on valitettu tai joka käsittelee hakijan SOLITA-etuusasiaa. Tee ilmoitus kirjeellä EHV03 / HTV03 / VTV03. Kelan on ilmoitettava vakuutuslaitokselle vähintään 2 viikkoa ennen etuuden tai korvauksen maksamista, että korvaus tai osa siitä on maksettava Kelalle.
- 3. Työn siirtäminen Eteläiseen vakuutuspiiriin.** 1 ja 2 kohtien mukaisten toimenpiteiden jälkeen luo Seurantatyö OIWAan ja valitse työn tarkenteeksi Regressi. Kirjaa työn kommenttiin tarvittavat tiedot. Liitä vakuutuslaitokselle lähettämäsi kirje Seurantatyöhön. Siirrä työ manuaalisesti Eteläisen vakuutuspiirin Regressit-työjonoon.
- 4. Väliaikaisen päätöksen vahvistaminen.** Eteläinen vakuutuspiiri vahvistaa väliaikaisen päätöksen, kun he ovat saaneet vakuutuslaitokselta tiedot tämän myöntämästä etuudesta tai korvauksesta tai, kun valituksen johdosta annettu päätös on lainvoimainen.
- 5. Regressiperintä.** Eteläinen vakuutuspiiri lähettää vakuutuslaitokselle perimisvaatimuksen kirjeellä EHG03 / HTG03 / VTG03 tai ilmoittaa kirjeellä EHV04 / HTV04 / VTV04 perinnän raukeamisesta.

1.16.4. Ennakkosuoritus

Kun vammaistuen saajalle myönnetään takautuen eläkettä saavan hoitotuki, pidetään maksettua vammaistukea hoitotuen ennakkosuorituksena, ja samalta ajalta maksettu vammaistuki vähennetään (kuitataan) hoitotuesta (VTL 570/2007 28 §).

Jos lakkautat vammaistuen sen vuoksi, että myönnyt samalle takautuvalle ajalle hoitotuen ja maksettu vammaistuki on hoitotuen ennakkosuoritusta, voit merkitä liikamaksun kuitatuksi muusta järjestelmästä. Jos maksettu vammaistuki on suurempi kuin myönnettävä hoitotuki ja erotus peritään takaisin, jätä liikamaksu takaisinperittäväksi.

1.17. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.